

č. 6-2017

MESIAČNÍK O FILMOVOM ŽIVOTÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Tereza Nvotová

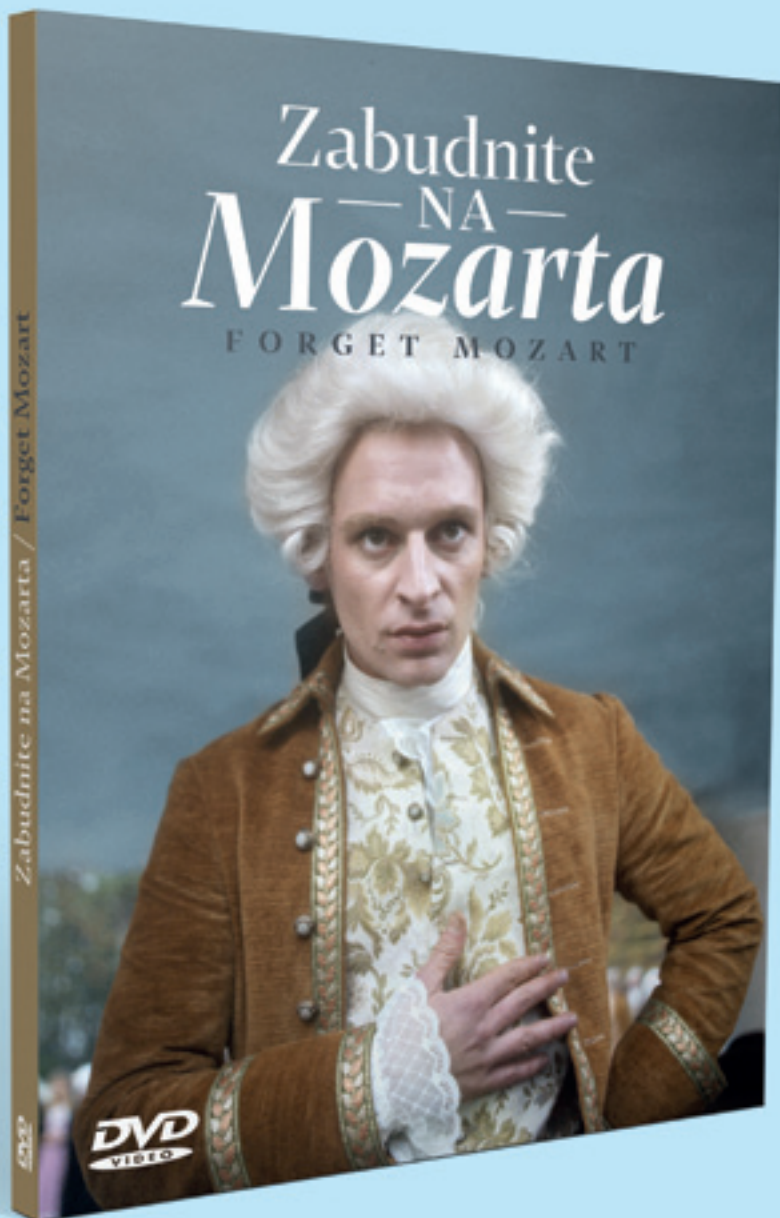
TÉMA

► História slovenskej
účasti v Cannes

RECENZIA

► Glory ► Olli Mäki ► Safari

► SLOVENSKÁ KINEMATOGRAFIA
V ROKU 2016

NA ÚVOD

Na festivale v Cannes tento rok súťažili dva slovenské filmy. Do sekcie Cinéfondation sa dostala *Atlantída, 2003* študenta VŠMU Michala Blaška a po prvý raz v histórii sme mali zástupcu aj v súťaži Un certain regard vďaka snímke Györgya Kristófa *OUT*. Cenu si z festivalu nepriniesli, ale o úspechu sa dá hovoriť aj bez nej. Aktuálna prezentácia tunajšej kinematografie na francúzskom festivale nás inšpirovala na prieskum historickej účasti slovenských filmov a tvorcov v Cannes. Výsledky nájdete v Teme čísla.

Film.sk tentoraz prináša až dva rozhovory. V tom kratšom nám o svojich skúsenostiach so spravodajským, s dokumentárnym a s animovaným filmom rozpráva Rudolf Urc a nájdete ho pod hlavičkou rubriky Profil, pretože pán Urc oslávi osemdesiatku. Hlavný rozhovor je venovaný mladej režisérke (a herečke) Tereze Nvotovej, ktorá sa púšťa do problémových tém a svojimi filmami chce vyprovokovať diskusiu. Najnovšie to platí pre jej *Špinu*, o ktorej sa dočítate aj v rubrike Novinky. Mimochodom, keď bola reč o festivaloch, *Špina* mala svetovú premiéru na MFF Rotterdam.

Bohatý festivalový život majú aj filmy, ktoré recenzujeme (hoci nie sú slovenské), konkrétne *Glory* (r. K. Grozeva a P. Valčanov), *Safari* (r. U. Seidl) a *Olli Mäki* (r. J. Kuosmanen). Uvidíme, na aké festivaly zavíta pripravovaná novinka Martina Šulíka *Tlmočník*, o ktorej píšeme v rubrike Reportáž. A pri festivaloch môžeme zosťu, pretože v júni sa chystá aj niekoľko slovenských (Fest Anča v Žiline, Art Film Fest Košice a novinka – Park Film Fest v Trenčianskych Tepliaciach). Ak sme hovorili o tých zahraničných, potom sa ponúka otázka, ako vnímajú v zahraničí tunajšie festivaly. Aké majú meno hoci len v okolitých krajinách? To by takisto stálo za prieskum.

► Daniel Bernát

MOJE OBLÚBENÉ SLOVENSKÉ FILMY

Soňa Horňáková, hudobníčka

Aj mňa oslovili mnohé filmy, ktoré dnes patria do zlatého fondu slovenskej kinematografie. Ale najviac ma očarili tie, ktoré nakrútil Juraj Jakubisko. Jednoducho ma uchvacuje tá jeho pestrofarebná, tajomná planéta, na ktorej nepochybne prebýva duchom, vždy keď ho vidíme zasnene kráčať po tomto našom malom svete. Môžeme si byť istí, že práve vtedy sa v jeho hlave rodia tie vzrušujúce, magické, bizarné príbehy, ktoré nás vždy unesú ďaleko, do najhlbšieho vesmíru vlastného bytia, aby sa nám zrazu všetko to, čo tvorí našu prapodstatu, ukázalo a pripomenulo v žiarivých bežiacich obrázkoch jeho filmov. Premietne nám naše vlastné sny, fakticky zložené z tej istej látky ako životy, takže napokon sa tie dva paralelné svety aj tak zlejú v jeden a my si ten jediný ozajstný odnesieme navždy so sebou. Juraj Jakubisko to vie, inak by nemohol nakrútiť toľko ozajstných filmov.

Vďaka, že som ich mohla vidieť.

(Dovidenia v pekle, priatelia, Vtáčkovia, siroty a blázni, Tisícročná včela, Kristove roky, Sedím na konári a je mi dobre, Zbehovia a pútnici, Perinbaba, Lepšie byť bohatý a zdravý ako chudobný a chorý)

P. S. A teraz už len trpezlivo čakám, že sa na našej scéne objaví opäť niekto taký výnimočný ako JURAJ JAKUBISKO. Viem, slovenská kinematografia dostala pred rokmi poriadny úder pod pás, takže ešte stále sa zviecha zo zeme, vstáva z popola, paradoxne z toho, ktorý by si mal radšej niekto iný sypať na hlavu. ▲

■ FOTO: Miriam Petráňová

Vydanie DVD finančne podporil

Vydanie DVD finančne podporili

www.sfu.sk

www.klapka.sk

18

13

24

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (18. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: filmsk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Rastislav Steranka
riaditeľ NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Andrea Biskupičiová
vedúca predajne Klapka.sk

Štefan Vraštiak

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava:
p & j

Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzavierka čísla 6/2017:
29. 5. 2017

Snímka na titulnej strane:
Špina – BFILM

Film.sk vychádza s podporou MK SR
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04–06 **KALENDÁRIUM**
07 **KALENDÁRIUM: 25. Art Film Fest Košice**
08 **KALENDÁRIUM: 10. Fest Anča**
09–12 **PREMIÉRY v kinách**
12 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
13 **NOVINKY: Záhradníctvo: Rodinný priateľ podľa Jana Hřebejka**
14–15 **NOVINKY: Špina podľa Terezy Nvotovej**
16 **AKTUÁLNE: Oddelenie vedy a výskumu SFÚ**
17 **AKTUÁLNE: Park Film Fest a peripetie teplického festivalu**
18–21 **ROZHOVOR: Tereza Nvotová**
22–23 **TÉMA: Historický pohľad na slovenskú účasť na MFF Cannes**
24–25 **RECENZIA: Glory podľa Kristiny Grozeva a Petra Valčanova**
26–27 **RECENZIA: Olli Mäki podľa Juha Kuosmanena**
28–29 **RECENZIA: Safari podľa Ulricha Seidla**
30–31 **DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
32 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE**
33 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
34–35 **REPORTÁŽ: Tlmočník podľa Martina Šulíka**
36–37 **OHĽASY: 70. MFF Cannes**
38 **OHĽASY: Anifilm a Visegrad Animation Forum v Třeboni**
39 **OHĽASY: Chlapec, ktorý chcel byť prezidentom vo vysielaní RTVS**
40–41 **PROFIL: Rudolf Urc**
42 **PROFIL: Mária Kráľovičová**
43 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU: Týždeň vo filme**
44 **TIPY Mesiaca: Kino Lumière**
45 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
46 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**
47–52 **PRÍLOHA: Slovenská kinematografia v roku 2016**

MYSLÍM SI

Zuzana Gindl-Tatárová,

bývalá prezidentka Slovenskej filmovej a televíznej akadémie,
zakladateľka národnej filmovej ceny Slnko v sieti

Popredný český filozof a teoretik umenia Petr Rezek považuje slávnosť alebo oslavu za estetickú kategóriu. Za zastavenie sa v čase, za vymedzenie sa z každodennosti, za vyzlečenie sa z triviálnosti všedného dňa. Obliekame sa do slávnostných kostýmov, aby sme samých seba premenili na artefakt, na masku aktívneho účastníka spoločenského performance. V prípade tohtoročného vyhlásenia národných filmových cien Slnko v sieti išlo, žiaľ, o oslavné performance s výrazne provinciálnym nádychom. Presne takým, akému sme sa založením tejto ceny s dôstojným obsahom chceli vyhnúť.

Sledovala som ho len v televízii kdesi v sanatóriu a nepriala by som kolegom, ktorí sa počas slávnostného prenosu postupne ukázali, no najmä neukázali na obrazovke, aby počuli, ako to moji spolupacienti nahlas komentovali. Výber moderátora z rádia, zvyknutého bodro sa prihovárať pubertálnym milovníkom popmusic a neschopného rozoznať ľudí z filmárskej obce, bol prvým nešťastím, ktoré rozosmialo publikum. Vraj iba zaskakoval, ale niekto mu zrejme napísal scenár, v ktorom sa suverénne tvrdilo, že história národnej filmovej ceny Slnko v sieti sa začala písať v roku 2008... a ďalšie a ďalšie prešľapy, slovné prejavy bez hlbšieho obsahu a oblečenie mnohých účinkujúcich nevynímajúc. Väčšina českých kolegov zrejme prednášky Petra Rezka takisto nepozná, inak by sa sem nevybrali ako na vander do vzdialenej gubernie, kde si možno všetko dovoliť... a úplne zdegradovať už i tak nedôstojnú slávnosť. Výber skupiny Polemic, ktorá namiesťto hudobného podmazu stále dookola hudlala svoje diluviálne „Slnko v sieti“, vyvolal medzi divákmi okolo mňa ďalšie salvy smiechu. Pohotovo si ho totiž prirovnali k nekonečne sa opakujúcemu hudobnému motívu, ktorý sa hrával na pohreboch sovietskych potentátov...

Asi je zbytočné rozoberať tento nevydarený večer. Skôr sa treba zamyslieť nad tým, aký signál sme týmto prenosom vyslali verejnosti. Treba si položiť otázku, prečo si nedokážeme vážiť aspoň sami seba, keď si už nevážíme ani vlastný film a jeho divákov. Druhou otázkou je naša historická pamäť. Ako je možné, že sa v takejto malej mise tak rýchlo na všetko zabúda a veci sa interpretujú podľa potreby? Že archív, najmä fotografický, až na malú poznámku niekto z webových stránok SFTA už dávnejšie dôkladne odstránil, a tak sa naše malé prekrútené dejiny len stávajú súčasťou väčšej, celospoločenskej nepravdy...

P. S.: Tretou otázkou zostáva, či sa nám pyšná ročná periodicita slávnosti jednoducho nevypomstí. ▲

pu sa budú venovať aj otázkam výstavby a strihu svojich dokumentárnych filmov. ► www.dokincubator.net

29 / JÚN – 2 / JÚL

10. Fest Anča (ŽILINA)

► O festivale čítajte viac na strane 8. ► www.festanca.sk

► **PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ**

23 / MÁJ – 10 / JÚN

14. Medzinárodný festival detských filmov, Istanbul, Elazig, Tunceli, Bingol (TURECKO)

Lighta (r. A. Gregorčok) v sekcii Last Year's Favourites, *Automatina* (r. A. Bolanosová) a *Kráska a rytier* (r. M. Babic) v medzinárodnej súťaži

26 / MÁJ – 3 / JÚN

57. MFF Zlín (ČESKO)

V medzinárodnej súťaži hraných filmov pre deti sa premietne *Piata loď* (r. I. Grófová) a *Anjel pána 2* (r. J. Strach), v súťaži celovečerných hraných debutov – európske prvé filmy bude *Špina* (r. T. Nvotová). Letné kino premietne *Všetko alebo nič* (r. M. Ferencová), sekcia Česká filmová a televízna tvorba uvedie film *Lichožrúti* (r. G. Miklínová) a v medzinárodnej súťaži študentských filmov Zlínsky pes bude titul *Motýlie ráno* (r. M. Martiniaková). ► www.zlinfest.cz

31 / MÁJ – 11 / JÚN

Festival Kino w trampkach, Varšava (POLSKO)

Poľská premiéra filmu *Piata loď* (r. I. Grófová) ► www.kinowtrampkach.pl

1 – 8 / JÚN

18. MFF ShortS, Terst (TALIANSKO)

Chilli (r. M. Mikušová) v sekcii Animation programme

2 – 11 / JÚN

16. Transylvánsky medzinárodný filmový festival, Kluz (RUMUNSKO)

Špina (r. T. Nvotová), *Červený kapitán* (r. M. Kollár), *Piata loď* (r. I. Grófová) ► <http://tiff.ro>

5 – 10 / JÚN

Animafest Zagreb, Záhreb (CHORVÁTSKO)

Chilli (r. M. Mikušová) v súťaži študentských filmov ► www.animafest.hr

9 – 16 / JÚN

Czech-In Festival, Paríž (FRANCÚZSKO)

Baba z ľadu (r. B. Sláma), *Vlk z Královských Vinohrad* (r. J. Němec), *Červený kapitán* (r. M. Kollár)

15 – 17 / JÚN

Filmový festival európskych filmov,

Praia, Mindelo (KAPVERDY)

Čistič (r. P. Bebjak)

15 / JÚN – JÚL

Taiwan V4 Central European Film Festival, 20 miest (TAIWAN)

Nedodržený sľub (r. J. Chlumský), *Pandy* (r. M. Vizár), *Sedím na konári a je mi dobre* (r. J. Jakubisko)

► www.teff.tw

16 – 23 / JÚN

Bruselský filmový festival (BELGICKO)

Špina (r. T. Nvotová) ► <http://brff.be>

16 – 25 / JÚN

Filmový festival Valletta (MALTA)

Špina (r. T. Nvotová) ► www.vallettafilmfestival.com

18 – 24 / JÚN

19. Medzinárodný filmový festival študentských filmov v Tel Avive (IZRAEL)

V medzinárodnej súťaži *Manžel Ján s rodinou* (r. P. Čižmár)

19 – 26 / JÚN

FEST, New Directors New Films,

Espinho (PORTUGALSKO)

Špina (r. T. Nvotová), *O sestre* (r. B. Sliepková)

► www.fest.pt

20 – 24 / JÚN

PICURT – Pyrenejský festival horských filmov, Ajuntament D'Alas (ŠPANIELSKO)

Sloboda pod nákladom (r. P. Barabáš) ► <http://picurt.org>

25 / JÚN – 2 / JÚL

46. Lubušské filmové leto, Łagów (POLSKO)

Z produkcie VŠMU: *Chilli* (r. M. Mikušová), *Skúška* (r. G. Valentovič), *Jozef dnes doma nebude* (r. B. Šlapeta), *Kráska a rytier* (r. M. Babic), *Tutti* (r. M. Jasaň), *Škandinávia* (r. K. Kočanová), *Braček jelenček* (r. Z. Žiaková), *Okupácia* (r. M. Mikušová), *Vtedy v Bratislave* (r. T. Križková – film bude aj v súťaži dokumentov). Festival uvedie aj filmy *Učiteľka* (r. J. Hřebejk), *Masaryk* (r. J. Ševčík), *Sloboda pod nákladom* (r. P. Barabáš) a ďalšie slovenské tituly. Medzi pozvanými hosťami je režisér Dušan Trančík. ► www.lf.pl

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

Art Film Fest predstaví aj novinky

► **Zuzana Sotáková**

Art Film Fest Košice pokračuje v zžívaní sa s prostredím východoslovenskej metropoly, kam počas svojho 25. ročníka (16. – 24. 6.) prinesie výber filmov z celého sveta aj nové domáce tituly.

„Budeme mať devätnásť programových sekcií. Novinkami sú Peter Kerekes *Special a Milan Lasica: Prezidentov výber*“, povedal pre *Film.sk* umelecký riaditeľ festivalu Peter Nágel. „Rodák z Košíc Peter Kerekes si vybral šesť svojich obľúbených filmov a pozve si ich tvorcov, aby spoločne diskutovali s divákmi. V Prezidentovom výbere Milan Lasica osobne uvedie svoju obľúbenú klasiku, ako je Africká kráľovná (r. J. Huston), Veľká ilúzia (r. J. Renoir), Sunset Boulevard (r. B. Wilder), Moderná doba (r. Ch. Chaplin) či Casablanca (r. M. Curtiz). Budeme mať aj sekciu *Filmy pre deti*. V nej je päť skvelých európskych filmov, ktoré budú podobne ako drvivá väčšina programu uvedené v slovenskej premiére,“ ozrejmil Nágel. Ani tentoraz nebudú chýbať medzinárodné súťaže hraných a krátkych filmov o cenu Modrý anjel. „V súťaži budú aj dva slovenské filmy – OUT Györgya Kristófa a Špina Terezy Nvotovej.“

Domáca kinematografia dostane priestor aj v samostatnej sekcii Slovenská sezóna. Budú v nej filmy *Učiteľka, Záhradníctvo: Rodinný priateľ* (r. J. Hřebejk), *Baba z ľadu* (r. B. Sláma), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland), *Masaryk* (r. J. Ševčík), *Piata loď* (r. I. Grófová), *Únos* (r. M. Čengel Solčanská), *Hotel Úsvit* (r. M. Rumanová), *Diera v hlave* (r. R. Kirchoff) a v premiére *10 rokov lásky* (r. A. Hanuljak), *Martin Ťapák* (r. Marek Ťapák) a *Svetlé miesto* (r. D. Trančík). Podľa zostavovateľa sekcie Martina Palúcha bude snímky sprevádzať viacero hostí, okrem iných Jan Hřebejk, Zuzana Kronerová, Iveta Grófová či Robert Kirchoff.

Festival tento rok uvedie približne 160 filmov. „Som veľmi rád, že v programe máme laureátov benátskeho i berlínskeho festivalu – filipínsky film *Lava Diaza Tá*, ktorá odišla a maďarský film *Ildikó Enyedi* O tele a duši,“ menuje Nágel. Zaujímavé snímky z Be-

nátok, Berlína a Cannes, ako je napríklad *Cesta časom* Terrencea Malicka alebo argentínska tragikomédia *Ctihodný občan* (r. M. Cohn a G. Duprat), uvedie sekcia Be2Can Starter. Európske zákutia zase ponúknu rusko-nemecký *Raj* (r. A. Končalovskij), belgicko-francúzsku satiru *Kráľ Belgičanov* (r. P. Brosens, J. H. Woodworth) či francúzsku komédiu *Stratená v Paríži* (r. D. Abel, F. Gordon). Nezávislé prúdy kinematografie zachytí *Láska & anarchia*, v ktorej sa okrem iného premietne absurdná melo-dráma Kórejčana Honga Sang-sooa *Osamelí* alebo *Rey* amerického režiséra Nileza Atallaha. Programový blok Okolo sveta je výberom najnovších titulov z mimoeurópskeho priestoru a divácky pritažlivé snímky z Ázie nájde publikum v Prístuboch z východu. Na ultranezávislú americkú scénu sa zameria sekcia American Indies a vo Variety Select: Art Films sa predstavia umelecké filmy podľa výberu amerických kritikov. Pokračujú i sekcie *Nočná prehliadka* a *Zvláštne uvedenie*, pribúda *Amfiteáter*.

Neodmysliteľnou súčasťou Art Film Festu sú ocenenia Hercova misia a Zlatá kamera. „*Hostí bude, samozrejme, viac, ale spomeniem aspoň, že na úvodnom ceremoniáli bude Hercova misia udeľená Magde Vášáryovej, uvidieme filmy Krotká* (r. S. Barabáš), *Krutá ľubosť* (r. M. Ťapák) a *Tichá radosť* (r. D. Hanák).“ Po prvý raz bude udelená Cena prezidenta festivalu, ktorú odovzdajú českému hercovi a prezidentovi MFF Karlove Vary Jiřímu Bartoškovi. „*Oproti minuloročnému, takmer výlučne filmovému programu sme tento rok pripravili sériu odborných i oddychových akcií, ako sú panelové diskusie, masterclassy, výstavy, prezentácie či koncerty*“, dodal Peter Nágel. ▲

Animácia od A po Z

► Zuzana Sotáková

Každý z nich pracuje inou metódou a k látke pristupuje z inej perspektívy, no spája ich láska k animácii. A čoskoro týchto tvorcov spojí aj 10. ročník Medzinárodného festivalu animácie Fest Anča v Žiline (29. 6. – 2. 7.). Jeho hlavní hostia budú zo Spojeného kráľovstva – Robert Morgan, Paul Bush a Barry Purves.

Označujú ho za kráľa animovaného hororu a sám Robert Morgan považuje tento žáner za rafinovanejší, ako sa väčšine zdá. „*Jeho diela sú nechutné, ale nie prvoplánovo šokové. Z výtvarnej stránky sú jeho bábkky naozaj do detailov prepracované,*“ hovorí pre *Film.sk* programový riaditeľ festivalu Maroš Brojo. Na Morganovej tvorbe oceňuje, že dokáže úspešne pracovať s emóciami a zo svojich hrdinov vytvárať objekty obdivu a desu zároveň. Používa metódu stop-motion a pozornosť vyvolal už svojím prvým filmom *The Cat with Hands* (2001). Cenu BAFTA získal za *The Separation* (2003) a nominovali ho aj s filmom *Bobby Yeah* (2011).

„Lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť“ platí aj pri ďalšom hostovi – režisérovi Paulovi Bushovi. „*Pri pozieraní jeho filmov získavame prehľad o tom, ako sa dá pracovať s rozličnými technikami animácie. Je to fascinujúce pre zasväteného diváka i laika,*“ hovorí Brojo. Bushovými najznámejšími filmami sú *The Albatross* (1998), *Shinjuku Samurai* (2004), *White Darwin Sleeps* (2004) a *Lay Bare* (2012).

Zaujímavou novinkou festivalu bude celodenný workshop s Barrym Purvesom, ktorý vytvára krátkometrážne stop-motion filmy s vycizelovanými bábkami. Za ne si vyslúžil desiatky ocenení i nomináciu na Oscara. Účastníci s ním budú analyzovať filmy, skúmať možnosti výstavby a rozprávania príbehov pomocou fázovej animácie, pozrú sa na podstatu animácie a na jej spojenie s inými umeleckými formami a priestor bude aj na osobné konzultácie vlastných projektov.

V programe festivalu sú štyri medzinárodné súťaže – hlavná, súťaž krátkych filmov, videoklipov a filmov pre deti –, no slovenskú súťaž nahradí nesúťažná sekcia Slovenská panoráma. „*Celkovú úroveň prihlásených filmov sme považovali za nedostatočnú na to, aby z nich vzniknúť súťažná sekcia. No umožníme týmto tvorcom prihlásiť sa zase o rok,*“

vysvetľuje programový riaditeľ. Z domácich titulov však o cenu Fest Anče zabojuje *Chilli* (r. M. Mikušová) v prvých dvoch uvedených súťažiach a časť *Výlet* zo seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová) v súťaži filmov pre deti.

Festival plánuje aj projekciu digitálne reštaurovanej verzie Kubalovho *Zbojníka Jurka* v sprievode živé hudby Mareka Piačeka. A do programu pribudla aj Pocta Rudolfovi Urcovi. „*Vybral si filmy svojej srdcu najbližšie. Bude to zmes vecí, ktoré sám režíroval, tituly zo SFÚ aj z RTVS, snímky jeho obľúbených tvorcov, s ktorými spolupracoval, a premietneme i dokument o ňom,*“ hovorí Brojo.

Chýbať nebudú sekcie Svetová panoráma, Svetová panoráma pre deti, Súčasná abstraktná a nenaťvratívna animácia, Anička v krajine zázrakov, Anča v Mordore, Extrémne krátka sekcia extrémne krátkych filmov, Cartoon D'Or 2016, VAF: Nové talenty 2017 a Fokus – tenzoraz na maďarskú tvorbu. Na svoje si prídu aj milovníci začiatkov digitálnej kultúry z 80. a 90. rokov v sekcii Vapour Aesthetics. Spoznať filmy a súčasne pozadie ich vzniku umožní sekcia Making Of. No a v programe sú i bloky Najlepšia rakúska animácia 2011 – 2016 a Česká večerníčky 60. rokov.

Súčasťou Fest Anče je aj Industry program. „*Pokračujeme s podujatím Fest Anča Pitching Sandbox, ktoré sa sústreďuje výhradne na študentov a začínajúcich tvorcov. Uskutoční sa v angličtine a hodnotiť sa bude nielen projekt, ale aj úroveň jeho prezentovania,*“ upozorňuje programový riaditeľ.

Svety animovaného filmu a digitálnych hier zase premostí štvrtý ročník podujatia Game Days. „*Sú to síce stále iné svety, ale máme pocit, že hry k tomu animovanému filmu patria. Ich výberom sa snažíme demonštrovať, že dnes sú už tematicky, obsahovo aj ideovo na míle vzdialené tomu, čím bývali. Sú plnohodnotnými dielami,*“ myslí si Maroš Brojo. ▲

□ Rozšírenú verziu článku čítajte na www.filmsk.sk

PREMIÉRY

PREMIÉRA: 16. 6. 2017

Autá 3

(*Cars 3*, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D, MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÁ RODINNÁ KOMÉDIA

REŽIA: Brian Fee

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Peter Sklár, Miroslava Partlová, Vladimír Kobielsky, Vladimír Černý, Dušan Kaprálik, Lukáš Frlajs, Soňa Norisová

DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Legendárne pretekárske auto Bleskový McQueen z ničoho nič zistí, že nová generácia áut poslala mimo pretekárskej dráhy, ktorú nadovšetko miluje. Späť do hry mu môže pomôcť len mladá automechanička Cruz. Tá však sama pomýšľa na víťazstvo.

► K snímke je pripojený 7-minútový predfilm *Lou* (USA, 2017, r. Dave Mullins).

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Glory

(*Slava*, Bulharsko/Grécko, 2016) DCP 2D + BD + DVD, 101 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

REŽIA: Kristina Grozeva, Petar Valčanov

HRAJÚ: Stefan Denoljubov, Margita Goševa

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Keď zamestnanec železníc Canko Petrov nájde na koľajniciach obrovské množstvo peňazí, rozhodne sa celú sumu odovzdať na políciu. Vďaka štát ho odmení novými náramkovými hodinami. A v tej chvíli sa, paradoxne, začína Cankov boj o vlastnú dôstojnosť.

► Recenziu filmu čítajte na stranách 24 – 25.

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Brloh

(*The House*, USA, 2017) DCP 2D, 88 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

REŽIA: Andrew J. Cohen HRAJÚ: Will Ferrell, Amy Poehler, Allison Tolman, Rob Huebel, Ryan Simpkins, Cedric Yarbrough

DISTRIBÚTOR: Continental film

Keď Scott a Kate Johansenovci zistia, že stratili finančný fond na vysnívanej štúdiu svojej dcéry, rozhodnú sa s pomocou akčného suseda zriadiť si v jeho dome nelegálne kasíno. Kasíno sa darí veľmi dobre a príjmy rýchlo rastú, čo však nezostane bez povšimnutia zákerného starostu mesta i podsvetia.

PREMIÉRA: 15. 6. 2017

Heydrich: Muž so železným srdcom

(*HHH*, Francúzsko, 2017) DCP 2D, 119 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, HISTORICKÁ VOJNOVÁ AKČNÁ DRÁMA

REŽIA: Cédric Jimenez HRAJÚ: Jason Clarke, Rosamund Pike, Jack O'Connell, Jack Reynor, Mia Wasikowska, Stephen Graham

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Píše sa rok 1942, Nemecko je na vrchole. V Londýne sa rozhodne, že operáciu Anthropoid ukutočnia Jozef Gabčík a Jan Kubiš. Sú vyslaní do Prahy, aby uskutočnili atentát na zastupujúceho ríšskeho protektora Reinharda Heydricha.

PREMIÉRA: 22. 6. 2017

Divoká babská jazda

(*Rough Night*, USA, 2017) DCP 2D, 100 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, BLÁZNIVÁ KOMÉDIA

REŽIA: Lucia Aniello

HRAJÚ: Scarlett Johansson, Kate McKinnon, Zoë Kravitz, Jillian Bell, Ilana Glazer, Demi Moore, Ty Burrell

DISTRIBÚTOR: Itafilm

Päť bývalých spolužiačok sa po rokoch znovu stretne, aby oslávili rozlúčku so slobodou. Párty sa však rýchlo zvrtnie, keď nešťastnou náhodou zabijú striptéra.

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Ja, zloduch 3

(*Despicable Me 3*, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 97 min., MP, SLOVENSKÝ DABING (2D A 3D)/ MAĎARSKÝ DABING (2D A 3D), ANIMOVANÁ KOMÉDIA

REŽIA: Ken Daurio, Cinco Paul

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Ján Gallovič, Martin Madej, Lenka Košická, Martina Kapráliková, Bianka Bucková, Hera Turban

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Najväčší svetový zloduch Gru, jeho zltí pomocníci Mimoni, agentka Lucy Wilde a trojlístok adoptovaných detí Margo, Edith a Agnes sa vracajú v novom dobrodružstve, v ktorom budú čeliť rafinovanému zločincovi menom Baltazar Bratt. A Gru navyše spozná svoje dvojča.

PREMIÉRA: 8. 6. 2017

Múmia

(**The Mummy**, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, 110 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY (2D)/ČESKÉ TITULKY (3D a IMAX 3D)/ČESKÝ DABING (2D, 3D), AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ
RÉŽIA: Alex Kurtzman **HRAJÚ:** Tom Cruise, Russell Crowe, Sofia Boutella, Annabelle Wallis, Jake Johnson, Javier Botet, Courtney B. Vance **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Celé stáročia ležala obviazaná a zavretá v zdobenej truhle, no nečakaná sloboda jej priniesie túžbu vykonať niečo mimoriadne. Princezná Ahmanet by chcela zničiť celý svet. Dokáže ju tajná organizácia nazvaná Prodigium zastaviť?

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Na plný plyn

(**Overdrive**, Francúzsko, 2017) DCP 2D, 94 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ/TRILER
RÉŽIA: Antonio Negret
HRAJÚ: Ana de Armas, Scott Eastwood, Gaia Weiss, Freddie Thorp, Simon Abkarian
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Film o dvoch bratoch, ktorí kradnú na objednávku luxusné autá. Pre novú objednávku – miliónové bugatti z roku 1937 – musia vycestovať až do Francúzska. Ich plán však nevyjde a oni sa dostanú do rúk majiteľa auta – miestneho zločineckého bosa. Aby si zachránili život, musia vykonať úpeň pre neho.

PREMIÉRA: 15. 6. 2017

Pobrežná hliadka

(**Baywatch**, USA, 2017) DCP 2D, 119 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA
RÉŽIA: Seth Gordon **HRAJÚ:** Dwayne Johnson, Zac Efron, Alexandra Daddario, Priyanka Chopra, Kelly Rohrbach
DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Prostredie úspešného televízneho seriálu opäť oživa, tentoraz ako film v hlavných úlohách so záchranármi v hereckom podaní Dwayna Johnsona a Zaca Efrona.

PREMIÉRA: 1. 6. 2017

Šialene šťastná

(**La pazza giogia**, Taliansko/Francúzsko, 2016) DCP 2D + BD + MP4, 118 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/DRÁMA
RÉŽIA: Paolo Virzi **HRAJÚ:** Valeria Bruni Tedeschi, Anna Galiena, Micaela Ramazzotti, Valentina Carnelutti, Marco Messeri, Tommaso Ragno **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Beatrice je utáraná klamárka, ktorá rada verí tomu, že sa pozná so všetkými dôležitými ľuďmi. Donatella je potetovaná introvertka, ktorá ukrýva ťaživé tajomstvo. Dve ženy sa spriatelia počas liečby na modernej psychiatickej klinike, odkiaľ utečú, aby počas svojej bláznivej cesty našli stratené šťastie.

PREMIÉRA: 22. 6. 2017

Špina

(**Špina**, Slovensko/Česko, 2017) DCP 2D, 88 min., MN 15, DRÁMA
RÉŽIA: Tereza Nvotová
HRAJÚ: Dominika Morávková, Anna Rakovská, Anna Šišková, Róbert Jakab, Patrik Holubář, Juliána Olhová, Ela Lehotská, Luboš Veselý
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Sedemnástočná Lena vzdoruje rodičom, prežíva prvé zamilovanie, tajné nočné dobrodružstvá s kamarátmi či magické rána pri Dunaji. Jej svet plný snov a túžob však radikálne poznačí znásilnenie. Lena musí prejsť cestou vnútorného boja. Okolie ju nechápe a už nikdy úplne nepochopí.
 ▶ O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 22. 6. 2017

Transformers: Posledný rytier

(**Transformers: The Last Knight**, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY (2D)/ČESKÝ DABING (2D a 3D)/ČESKÉ TITULKY (IMAX 3D), AKČNÝ/SCI-FI
RÉŽIA: Michael Bay **HRAJÚ:** Mark Wahlberg, Anthony Hopkins, Peter Cullen, Isabela Moner, Stanley Tucci, John Turturro
DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Hviezdne obsadené pokračovanie úspešnej akčnej série o obrovských robotoch, ktoré sa menia na ľubovoľný dopravný prostriedok. Režisérrom je skúsený žánrový remeselník Michael Bay.

PREMIÉRA: 8. 6. 2017

Radio Dreams

(**Radio Dreams**, USA, 2016) DCP 2D + BD + DVD, 91 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Babak Jalali **HRAJÚ:** Larry Laverty, Kari Wishingrad, Mahmood Schricker, Kyle Kernan, Lars Ulrich, Mohsen Namjoo, Boshra Dastournezhad **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Jeden deň v živote malej rozhlasovej stanice Pars Radio, vysielajúcej v perzštine zo San Franciscu. Nie je to však iba taký obyčajný deň, pretože dnes večer tam má zahrať naozivo legendárna skupina Metallica s kapelou Kabul Dreams – prvou rockovou skupinou z Afganistanu. Lenže do večera je ešte ďaleko.

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Safari

(**Safari**, Rakúsko/Dánsko/Nemecko, 2016) DCP 2D + BD + DVD, 87 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DOKUMENT
RÉŽIA: Ulrich Seidl
DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Režisér Ulrich Seidl sa po prieskume rakúskych pivníck zameriava na témy, ktoré z iného uhla skúmal v prvej časti trilógie *Raj*. Jeho dokument *Safari* zavedie diváka do raja lovcov trofejí, medzi africké zvieratá, ktoré sa tešia pozornosti nemeckých a rakúskych turistov so zbraňami.

▶ Recenziu filmu čítajte na stranách 28 – 29.

PREMIÉRA: 15. 6. 2017

Strnadovi

(**Strnadovi**, Česko, 2017) DCP 2D + DVD + MP4, 102 min., MP, ČESKY, DOKUMENT
RÉŽIA: Helena Třeštíková
DISTRIBÚTOR: ASFK

Počas 35 rokov spoločného života jedného páru sa toho odohrá veľa: od momentov absolútneho vzájomného porozumenia až po dramatické pády. Väčšinu času však partneri riešia bežné starosti a radosti spojené s výchovou detí, chodom domácnosti alebo podnikaním. A presne taký život žijú aj majitelia predajne s nábytkom Ivana a Václav Strnadovci z časozberného dokumentu H. Třeštíkovéj.

PREMIÉRA: 1. 6. 2017

Wonder Woman

(**Wonder Woman**, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, 141 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ, FANTAZIJNÝ, DRÁMA
RÉŽIA: Patty Jenkins **HRAJÚ:** Gal Gadot, Robin Wright, Chris Pine, Connie Nielsen, David Thewlis, Elena Anaya, Danny Huston, Lucy Davis, Ewen Bremner **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Ešte než sa stala Wonder Woman, podstúpila princezná Amazoniek Diana tréning, ktorý z nej spravil neporaziteľnú bojovníčku. Vyrastala v chránenom ostrovnom raji, až kým tam nehavaroval americký pilot a nezačal rozprávať o veľkom celosvetovom konflikte. Diana teda opúšťa domov, aby zastavila hrozbu.

PREMIÉRA: 1. 6. 2017

Z Paríža do Paríža

(**Un sac de billes**, Francúzsko, 2017) DCP 2D, 110 min., MP 12, ČESKÝ DABING, ČESKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ/DRÁMA
RÉŽIA: Christian Duguay
HRAJÚ: Dorian Le Clech, Batyste Fleurial Palmieri, Patrick Bruel, Elsa Zylberstein, Bernard Campan, Kev Adams, Christian Clavier
DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Bratia Maurice a Joseph sú dvaja výmyselníci z Paríža, ktorým do detských hier a radostí zasiahne tvrdý osud. Jedného dňa im totiž mama musí prísť na kabát žltú hviezdu. Židom ide v Paríži o život, a tak sa obaja chlapi chystajú utiecť do zatiaľ neokupovanej zóny na juhu Francúzska.

PREMIÉRA: 29. 6. 2017

Zabijaci z malomesta

(**Dræberne fra Nibe**, Dánsko, 2017) DCP 2D + BD + DVD, 90 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/KRIMI/DRÁMA
RÉŽIA: Ole Bornedal **HRAJÚ:** Nicolas Bro, Ulrich Thomsen, Mia Lyhne, Lene Maria Christensen, Marcin Dorociński
DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Ib a Edward sú podnikatelia z dánskeho mestečka, ktorých unavuje dlhoročné manželstvo, a snívajú o tom, ako si užiť zarobené peniaze. Po potýčke s manželkami sa opijú a cez internet nájdu nájomného vraha z Ruska, aby „vyriešil ich problém“. Čoskoro však zistia, ako veľmi svoje manželky podcenili.

PREMIÉRA: 1. 6. 2017

Záhradníctvo: Rodinný priateľ

(Záhradníctví: Rodinný přítel, Česko/Slovensko/Polsko, 2017) DCP 2D, 130 min., MP 12, ČESKY, MILOSTNÁ DRÁMA

REŽIA: Jan Hřebejk **HRAJÚ:** Aňa Geislerová, Ondřej Sokol, Jiří Macháček, Martin Finger, Klára Melíšková, Gabriela Míčová, David Novotný **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Tri mladé ženy a ich dve deti čakajú počas nemeckej okupácie na návrat svojich väznených mužov a otcov. Vojnou vynútenému rodinnému spoločenstvu zatiaľ obetavo pomáha rodinný priateľ – lekár Jiří. Prvý film z trilógie *Záhradníctvo* je príbehom lásky, ktorá nescela byť naplnená.

► O filme čítajte viac na strane 13.

► **Zuzana Sotáková a Miro Ulman**

Európske filmy za euro

Množstvo kvalitných filmov za zvýhodnené vstupné ponúka podujatie Európske filmy za euro, ktorého hlavným organizátorom je Asociácia slovenských filmových klubov. Uskutoční sa od 15. 6. až do konca augusta vo viacerých filmových kluboch Slovenska, pričom v Bratislave budú môcť diváci využiť túto akciu iba v Kine Lumière. V ponuke podujatia sú napríklad tituly *Attila Marcel* (r. S. Chomet), *Epizóda zo života zberača železa* (r. D. Tanovič), *Fénix* (r. Ch. Petzold), *Hasta la vista!* (r. G. Enghoven), *Hon* (r. T. Vinterbeg), *Chlapec na bicykli* (r. J.-P. a L. Dardenne), *Ida* (r. P. Pawlikowski), *Je vysoký muž šťastný?* (r. M. Gondry), *Karamazovi* (r. P. Zelenka), *Láska* (r. M. Haneke), *Mami!* (r. X. Dolan), *Melancholia* (r. L. von Trier), *Miestnosť samovrahov* (r. J. Komasa), *Mladosť* (r. P. Sorrentino), *Motýle* (r. P. Strickland), *Mustang* (r. D. Gamze Ergüven), *Pieseň mora* (r. T. Moore), *Príbeh lesa* (r. J. Perrin, J. Cluzaud), *Slepá* (r. E. Vogt), *Spojené štáty Lásky* (r. T. Wasilewski), *Zväčšenina* (r. M. Antonioni) a ďalšie.

► **zs**

TOP 10 SLOVENSKO (1. 1. – 31. 3. 2017)

1. Všetko alebo nič	134 770 divákov
2. Únos	117 954
3. 50 odtieňov temnoty	104 490
4. Spievaj	73 534
5. LEGO Batman Movie	72 186
6. Balerína	55 252
7. Kráska a zvieratá	53 784
8. Logan: Wolverine	50 837
9. Psia duša	49 647
10. John Wick 2	43 806

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

V prvom štvrtroku 2017 prišlo do slovenských kín 2 003 103 divákov, ktorí zaplatili za vstupenky dovedna 10 231 886 eur. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2016 to znamená medziročný nárast počtu divákov o 38,49 % a hrubých tržieb o 36,47 %. Až tri filmy sa dostali cez hranicu 100 000 divákov. A po prvý raz v histórii sú na prvých dvoch priečkach slovenské tituly, ktoré navyše prekročili hranicu 200 000 divákov, čo sa naposledy podarilo filmu *Bathory* pred deviatimi rokmi. Snímkam *Všetko alebo nič* a *Únos* tak v súčasnosti patrí druhá a tretia priečka v rebríčku najnavštevovanejších domácich filmov v ére samostatnosti. Návštevnosť ďalších slovenských a koprodukčných premiérových filmov k 31. 3.: *Lichožrúti* (premiéra 12. 1. 2017 – 19 259 divákov), *Profesionálna cudzinka* (27. 2. 2017 – 113), *Sprisahanie šedej rasy* (23. 2. 2017 – 372), *Baba z ladu* (2. 3. 2017 – 8 575), *Hotel Úsvit* (6. 3. 2017 – 64), *Piata loď* (16. 3. 2017 – 7 362), *Masaryk* (15. 12. 2016 – 27 715), *Obchádzka na ceste k dokonalej ilúzii* (7. 2. 2017 – 143), *Opuštný vesmír* (28. 1. 2017 – 142), *Diera v hlave* (30. 3. 2017 – 483).

► **Miro**

Eurimages v Bratislave

V dňoch 19. až 23. 6. sa v Bratislave uskutoční 147. zasadanie Rady Eurimages, filmového fondu Rady Európy. Je to vôbec po prvýkrát od nášho vstupu do Eurimages v roku 1996, čo sa zasadanie rady bude konať na Slovensku, ktorému sa počas dvadsiatich rokov členstva podarilo získať podporu pre 38 koprodukčných projektov v celkovej hodnote 8 839 022 eur. Aktuálna uzávierka na podávanie žiadostí v oblasti koprodukcie celovečerných hraných, dokumentárnych a animovaných filmov je 24. 8. 2017, príslušné zasadanie riadiacej rady fondu sa uskutoční v dňoch 16. až 20. 10. 2017 v Skopje v Macedónsku. Všetky nové informácie o zmene stanov a podmienok účasti v súťaži o grant z Eurimages, najmä v oblasti dokumentárnej tvorby, možno nájsť na domovskej stránke fondu www.coe.int/eurimages.

► **zgt**

Rodinná sága z ťažkých čias

► **Zuzana Sotáková**

Koprodukčná filmová trilógia *Záhradníctvo*, ktorá sa odohráva na pozadí najdramatickejších období minulého storočia (od konca 30. do konca 50. rokov), je doposiaľ najväčším projektom tvorivého tandemu Jan Hřebejk – Petr Jarchovský. Prvá kapitola s názvom *Rodinný priateľ* vstupuje tento mesiac do slovenských kín.

Záhradníctvo vykresluje dvadsať rokov života členov rodiny, ktorým bolo súdené prežiť najlepšie roky v pohnutých časoch. Dej melodrámy *Rodinný priateľ* sa odohráva počas nemeckej okupácie. Tri mladé ženy a ich deti čakajú na návrat svojich väznených mužov a otcov. Vojnou vynútenému rodinnému spoločenstvu troch sestier obetavo pomáha lekár a rodinný priateľ Jiří. Podľa tvorcov je tento film príbehom lásky, o ktorej všetci vedia, no musia o nej mlčať. V hlavných úlohách sa predstavujú Ondřej Sokol, Aňa Geislerová, Gabriela Míčová, Klára Melíšková, Martin Finger a Jiří Macháček.

Pre scenáristu Petra Jarchovského je *Záhradníctvo* najosobnejším projektom, na akom kedy pracoval, pretože vychádza z histórie jeho rodiny. Jarchovský v sebe už od detstva nosil spomienky svojich rodičov a pred pár rokmi si pri stretnutiach s príbuznými začal rodinné historky, príbehy a udalosti aj nahrávať a zapisovať. „Keď zomrel môj otec, dostal som silný impulz rodinnú pamäť zafixovať a pretvoriť ju do fabulovaného príbehu. Niekoľko rokov som sa tento producentsky náročný projekt pokúšal rozladiť, najprv sám, potom s pomocou priateľov a kamarátov, a dnes sa mi, sen o mojej rodine, konečne zhmotnil.“ Práve veľkosť celého materiálu vyvolávala prvú otázku, ako ho uchopiť. „Uvažovalo sa o televíznom seriáli, ale zistili sme, že nám z toho vyrastajú tri príbehy, každý z nich sa odohráva v inej dobe a v inej časti rodiny, a tak to náš producent

Viktor Tauš začal chystať ako tri filmy. Bolo jasné, že sa budú točiť súčasne, hlavne z finančných dôvodov, ale aj niektorí herci prestupujú celým projektom. Rozhodne to bolo najväčšie dobrodružstvo, aké sme spoločne s Petrom Jarchovským a Viktorom Taušom podnikli,“ povedal v rozhovore pre *Film.sk* režisér Jan Hřebejk, ktorý nakrúcal *Záhradníctvo* asi trištvrte roka. „Najložitejšia bola logistika. Najťažšie to bolo pre ľudí okolo výpravy a pre deti. V Rodinnom priateľovi hrajú asi šesťročné deti a s nimi nemôžete nakrúcať dvanásť hodín denne, preto sme napríklad dopoludnia točili jeden film a popoludní druhý,“ ozrejmil Hřebejk. Kus práce na projekte odvieďa aj slovenská kostýmová výtvarníčka Katarína Štrbová Bielíková: „Bolo zaujímavé sledovať kostýmový vývoj postáv, ich starnutie, to, ako sa menil alebo nemenil ich vzťah k okolitému svetu, aj to, ako sa premieňal ten svet okolo. Príprava bola veľmi hektická, len necelé dva mesiace pred nakrúcaním, a prebiehala takmer do posledného natáčacieho dňa, keď sme nakrúcali najväčšiu komparzovú scénu.“ Podľa jej hrubého odhadu vytvorili pre *Záhradníctvo* až päťsto kostýmov.

Druhý diel trilógie, tragikomédia *Dezertér* o znárodňovaní luxusného pražského kaderníctva, a tretia časť, komédia *Nápadník* o jedných nekonečných pytačkách, vstúpia do slovenskej distribúcie na jeseň. ▲

Záhradníctvo: Rodinný priateľ (Záhradníctví: Rodinný přítel, r. Jan Hřebejk, Česko/Slovensko/Polsko, 2017)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 614 503 eur (podpora Audiovizuálneho fondu: 90 000 eur, podpora RTVS: 80 000 eur)

• DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

Špina ukazuje aj na slabiny systému

► Zuzana Sotáková

Čo sa stane s krehkou dušou dospievajúceho dievčaťa, ktorému do sveta vtrhne násilie? Dá sa tento maras vôbec ešte zmyť? Mladá režisérka Tereza Nvotová sa vo svojom celovečernom hranom debute zamerala na traumy znásilnenia, ktoré vykresľuje cez intímny portrét sedemnásťročnej hrdinky Leny. Film *Špina*, ktorý mal svetovú premiéru na MFF Rotterdam, vstupuje tento mesiac do slovenských kín.

Lena sa od svojich rovesníkov nijako zvlášť nelíši – vzdoruje rodičom a túži po slobode, zažíva dobrodružstvá s kamarátmi i prvé zamilovanie. Keď ju však znásilní učiteľ matematiky, začína sa jej vnútorný boj so strachom, s pocitmi viny aj hanby, ktoré ju dovedú až k pokusu o samovraždu a následne na psychiatriu. „Námet sa vyvíjal postupne. S Terezou sme chceli filmom rozprávať silný príbeh kamarátstva dospievajúcich dievčat. Téma násilia sa doň dostala prirodzene, bola totiž všade okolo nás,“ hovorí pre *Film.sk* scenáristka Barbora Námerová a pokračuje: „Myslím si, že v Špine sa nesústreďujeme na vykreslenie násilia a film nie je naturalistickým zobrazením znásilnenia hrdinky, ako je to napríklad vo filme Zvrátený od Gaspara Noého. V Špine ide skôr o ponor do toho, čo nastáva potom. Človeka možno ponižit' rôznymi spôsobmi, znásilnenie je jedným z nich. Noé nechá postavu

brutálne znásilniť a už ju viac nepotrebuje, sústreďí sa na reťazec zla, ktorý sa po tomto čine tvorí. My to v Špine robíme naopak, zostávame s hrdinkou až do konca. Rovnaký je však osud, ktorým sú postavy v oboch filmoch tlačené a s ktorým musia bojovať.“

Pri písaní scenára sa s Nvotovou obrátili aj na organizácie a združenia pomáhajúce obetiam, kontakt mali aj s liečebňami. „Robili rozsiahly výskum počas vývoja filmu, jednak so ženami, ktoré znásilnenie prežili, a jednak s odborníkmi a so psychológmi, ktorí sa tejto téme venujú. Množstvo situácií, ktoré sú vo filme, vychádza zo skutočných zážitkov, hoci diváci možno majú niekedy pocit, že toto by sa tak určite nestalo. Zmyslom nebolo kritizovať systém, ale skôr poukázať na jeho slabiny, na to, že aj takéto veci sa dejú a že znásilnené dievčatá by mali mať priestor otvorene rozprávať o svojich

zážitkoch bez toho, aby ich situáciu niekto zľahčoval alebo sa im nebodaj vysmial,“ približuje pre *Film.sk* slovenský producent Peter Badač zo spoločnosti BFILM, ktorý sa s Nvotovou spoznal počas štúdia na FAMU v Prahe. „Oslovila ma v ranom štádiu vývoja projektu, niekedy v roku 2014. Film sme spoločne vyvíjali, zúčastnili sme sa na workshope MIDPOINT, scenár prešiel niekoľkými verziami a žánrovými úpravami, ale Tereza s Barborou presne vedeli, čo chcú filmom povedať a aj to, kde môžu spraviť ústupky. Mali sme veľa možností, kam sa s filmom uberať, ale myslím, že výsledok sa veľmi nelíši od prvej verzie, ktorú som čítal a ktorú sme chceli realizovať.“

Nvotová obsadila do hlavnej úlohy Dominiku Morávkovú (ktorá stvárnila obeť sexuálneho násilia aj v dráme *Pirko*), v ďalších úlohách sa predstavia Anna Rakovská, Róbert Jakab, Anna Šišková, Patrik Holubář či Luboš Veselý. V snímke účinkujú aj deti z resocializačných zariadení. „Pred nakrúcaním som tri mesiace chodila po detských domovoch a diagnostických ústavoch, kde som hľadala autentické deti, ktoré sa nehanbia postaviť pred kameru a byť sami sebou. Samotné nakrúcanie s nimi bolo obojstranne silným zážitkom. Moja metóda stála na mixe hercov a nehercov. Herci viedli situáciu a decká jej dávali divokosť či nečakané zvraty,“ priblížila režisérka v press kite k filmu. „Ukázalo sa, že to bola dobrá voľba, a deti boli z nakrúcania nadšené, bol to pre ne únik z ich denného stereotypu. Často nám dokonca hovorili, že sme príliš „mäkkí“, že realita na detskej psychiatrii je drsnejšia,“ dopĺňa ju Badač.

Vzhľadom na to, že dej sa odohráva počas viacerých ročných období, sa prvá časť filmu nakrúcala na jeseň 2015, záver v lete 2016 a druhá časť počas minulo-ročnej zimy. Natáčalo sa v Bratislave a scény z detskej psychiatrie vznikali v nemocnici v Pezinku. Slovensko-česká snímka sa pred tunajšou premiérou na aprílovej prehliadke Týždeň slovenského filmu predstavila vo svetovej premiére na prestížnom Medzinárodnom filmovom festivale v Rotterdame v sekcii Bright Future. „Je vždy zaujímavé pozorovať reakcie divákov v zahraničí, ktorí nepoznajú domáce realie až tak detailne ako tí do-

máci. Napriek tomu si dovoľm povedať, že film zaujal. Všetky štyri projekcie boli vypredané, nadšene sa diskutovalo s režisérkou a so scenáristkou, dokonca nás zastavovali ľudia na ulici, najmä ženy, ktoré Špinu videli, a hovorili, že je dôležité, aby také snímky vznikali a boli uvádzané v kinách a na festivaloch,“ uzatvára Peter Badač. Českým producentom snímky je spoločnosť moloko film. Za kamerou Špiny stál Marek Dvořák, o strih sa postarali Jiří Brožek, Michal Lánský a Jana Vlčková. ▲

Špina (r. Tereza Nvotová, Slovensko/Česko, 2017)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 365 000 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 120 000 eur, podpora RTVS: 35 000 eur)

• DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

Režisérka Tereza Nvotová pri nakrúcaní Špiny. • FOTO: www.spina.film

Nová etapa vedy a výskumu v SFÚ

► Daniel Bernát

V januári 2016 začalo svoju činnosť nové oddelenie Slovenského filmového ústavu, ktoré sa zameriava na vedu a výskum. Čím sa zaoberá, aké má kritériá, organizačné nastavenie a aké výstupy plánuje? Základné otázky súvisiace s oddelením vedy a výskumu SFÚ objasňuje jeho vedúci Michal Michalovič.

V oficiálnej charakteristike zámerov tohto oddelenia sa uvádza, že jeho cieľom je vytvárať podmienky na rozvoj vedecko-výskumnej činnosti a spolupracovať na vzdelávacích a pedagogických aktivitách, prípadne ich iniciovať. Po založení oddelenia vznikla v SFÚ špeciálna vedecká a edičná rada, ktorú tvorí sedem popredných odborníkov z oblasti kinematografie a audiovízie a jej úlohou je nastavenie základných línií smerovania vedeckej činnosti SFÚ. „*Tie boli definované ako výskum dejín slovenskej kinematografie, vedecké spracovanie obnovy a digitalizácie slovenského audiovizuálneho dedičstva s cieľom teoreticky zmapovať a zhodnotiť tieto procesy, ktoré SFÚ dlhodobo realizuje na praktickej úrovni, a ďalšou ambíciou je výskum v oblasti filmovej teórie,*“ ozrejmjuje Michal Michalovič. O konkrétnych projektoch a témach z tejto oblasti je zatiaľ predčasné hovoriť. No ako pripomína Michalovič, v uplynulých dňoch bola na Centrum vedecko-technických informácií SR podaná žiadosť o hodnotenie spôsobilosti SFÚ vykonávať vedu a výskum. Udelenie certifikátu by ústavu rozšírilo možnosti a oprávňovalo ho zapájať sa do riešenia vedecko-výskumných grantových projektov.

Pod toto oddelenie však spadajú aj podujatia, ktoré dobre poznajú návštevníci Kina Lumiére v Bratislave. Ide o popularizačno-vzdelávací projekt Filmový kabinet a o špecializovaný odborný program vo Filmotéke – študijnej sále SFÚ, kde sú v ponuke napríklad cykly Očami filmových spravodajcov a Krafasy z archívu. Oddelenie spolupracuje aj na edičných aktivitách SFÚ vrátane časopisu pre vedu o filme a pohyblivom obraze *Kino-Ikon*. „*Chceme sa usilovať aj o to, aby bol Kino-Ikon indexovaný v medzinárodnej abstrakčnej a citačnej databáze Scopus, čo by zvýšilo jeho vedeckú kredibilitu a prestíž,*“ dodáva Michalovič. Ďalšou aktivitou je séria odborných diskusií pod hlavičkou *Kino-Ikon Choice*, kam sa prizý-

vajú tvorcovia vybraných filmov aj odborníci z rôznych oblastí s cieľom užšie prepojiť umelecko-tvorivú komunitu s odbornou i laickou verejnosťou a vytvoriť fórum na vzájomný dialóg. Tento rok sa zatiaľ uskutočnili diskusie o filmoch Martina Kollara *5 October* a Márie Rumanovej *Hotel Úsvit*, na ktorých sa okrem tvorcov zúčastnili aj zástupcovia katedrií estetiky a sociológie FiF UK či Národného osvetového centra.

Na pripravovanom projekte Nemecká jeseň spolupracuje oddelenie vedy a výskumu SFÚ s Katedrou audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU a Goetheho inštitútom v Bratislave. Ide o rozsiahly projekt, ktorý tvorí niekoľko hlavných vetiev. Jednou z nich je filmová prehliadka, ktorá sa skladá z retrospektív kinofilmov režiséra Alexandra Klugeho pri príležitosti jeho 85. narodenín a zároveň z prehľadového rezu fenoménom nového nemeckého filmu, kde budú zastúpení režiséri ako Volker Schlöndorff, Werner Herzog, Wim Wenders, Rainer Werner Fassbinder a ďalší. Prehliadka sa bude konať od septembra do decembra 2017. „*Plánujeme aj vydanie publikácie, ktorá predstaví v širších súvislostiach toto obdobie dejín nemeckej kinematografie. A tretím pilierom projektu sú vzdelávacie podujatia – v tomto smere bude hlavnou hviezdou profesor Thomas Elsaesser a jeho októbrová prednáška v Bratislave,*“ avizuje Michal Michalovič. Podľa neho bude téma projektu prepojená aj s prostredím strednej a východnej Európy vrátane Slovenska. Práve preto boli oslovení aj partneri z Česka a Poľska, ktorí sa podieľajú na prípravách publikácie. K prienikom so Slovenskom patrí napríklad práca kameramana Igora Luthera na Schlöndorffových filmoch alebo účinkovanie Jany Plichtovej v snímke Wernera Schroetera *Deň idiotov* (*Tag der Idioten*, 1981). ▲

Tradičné miesto, nový festival

► Daniel Bernát

Roky sa tam konal Art Film, vlani ho nahradil MFF Trenčianske Teplice a tento rok sa v Tepliciach predstaví nový filmový festival. Park Film Fest sa uskutoční v dňoch 23. až 26. 6. Kto za ním stojí a aká je jeho programová stratégia?

Po odchode Art Film Festu (a tým aj značky) do Košíc za lepšou infraštruktúrou zostal jeho zakladateľ a viceprezident Peter Hledík na pôvodnom mieste a spolu s ďalšími sa pokúsil nadviazať na festivalovú tradíciu kúpeľného mestečka zorganizovaním MFF Trenčianske Teplice. Avizoval zámer vrátiť sa ku koreňom festivalu a posilniť spoluprácu s mladými autormi, pričom súťažná sekcia MFF Trenčianske Teplice sa skladala zo študentských filmov. Udeľovali sa však aj ocenenia Umelecka misia a Zlatá kamera. Umeleckou riaditeľkou sa stala Ľudmila Cviková, v prezídiu festivalu boli okrem Hledíka aj Jiří Menzel, Zuzana Kronerová a Kamila Magálová. Tento rok sa však v Tepliciach chystá festival s novým názvom a nikto z menovaných už pod jeho hlavičkou nefiguruje. Kontinuita teplického festivalu sa tak druhý rok po sebe prerušuje ďalším hľadaním cesty.

Peter Hledík vysvetľuje, že vyhlasovateľ festivalu, mesto Trenčianske Teplice, sa rozhodlo, že podujatie bude viesť Jana Prágerová, a z hľadom na jej výhrady k nemu nebude v spolupráci pokračovať. Ako dodal, po tomto rozhodnutí odstúpilo uvedené prezídium i realizačný štáb festivalu. Prágerová potvrdzuje, že s Hledíkom a Cvikovou sa nezhodli na spoločných festivalových víziách a predstavách o vzájomnej spolupráci. Riaditeľka Park Film Festu zároveň hovorí, že nový, mladý programový tím prináša originálne nápady „*aj produktívne riešenia a harmonické pracovné prostredie na tvorbu dlhodobej a veríme, že konečne aj kontinuálnej koncepcie kvalitného medzinárodného festivalu.*“ Hledík po odchode z teplického festivalu pripravuje na leto päť tematických filmových večerov v Trenčíne a od roku 2018 sa zapojí do projektu veľkého medzinárodného filmového podujatia na Slovensku.

Členka programového tímu Park Film Festu Eva Križková naznačuje, že chystané podujatie má okrem „*vyplnenia diery na trhu*“ nadviazať na staršiu ver-

ziu Art Filmu a vrátiť sa k „*zakladateľským ideálom*“ Hledíka. „*Našou ambíciou je docieľiť, aby Teplice filmom dýchali, a aj preto chceme prepájať film, prírodu a spoločenskú diskusiu s prostredím parku, pre Teplice špecifickým. S tým súvisia aj sprievodné podujatia – premietania na kúpalisku Zelená žaba, krst knihy na lúke či diskusia o kultúrnej rôznorodosti pod holým nebom.*“ Hlavná súťaž Jej pohľad uvedie filmy režisérkov. Jej zostavovateľkou je francúzska filmová žurnalistka Pamela Pianezza, ktorá do roku 2015 pôsobila ako kurátorka Semaine internationale de la critique na MFF Cannes. O teplickej súťaži Jej pohľad hovorí: „*Priveľakrát som počula, že ženy režisérky robia ‚malé a pekné ženské filmy‘, čo obyčajne znamená milé, citlivé a delikátne. Naša súťaž predstaví päť mladých, silných a talentovaných režisérkov a predvedie, aké silné a povzbudzujúce môžu byť ich filmy. Väčšina z nich ukazuje ženské postavy ako neobyčajné a nezabudnuteľné.*“ V sekcii figurujú tituly *Raw* (r. J. Ducournau), *The Fits* (r. A. R. Holmer), *In Between* (r. M. Hamoud), *Park* (r. S. Exarchou) a slovenskou zástupkyňou je Iveta Grófová s *Piatou loďou*. Víťazka získa ocenenie Zlaté oko.

Druhá súťaž Veľké nádeje je venovaná študentskej tvorbe. Nominovali sa do nej filmy zo štrnástich európskych krajín. „*Do posledného súťažného kola sa dostanú len tri najlepšie. Ktoré z nich to budú, to sa dozvieme od porotcov Daniela Riháka, Mateja Sotníka a Pamelu Pianezza,*“ hovorí zostavovateľka sekcie Erika Čisáriková. Víťazný film dostane cenu Zlatá žaba.

Festival udeľí aj cenu AMA – Artist Mission Award a ocenenie Za kamerou dostanú Ondřej Trojan a Zuzana Piussi. Ďalšími sekciami festivalu sú Brazil Visual alebo Iná Európa: Katalánsko. Odborným garantom Park Film Festu je režisér a producent Ivan Ostrochovský. ▲

Manipulácia je pre mňa stále aktuálna téma

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Tereza Nvotová zaujala ešte pred nástupom na FAMU dokumentom *Ježíš je normálny!*. Jej absolventský hraný film *Špina* mal už svetovú premiéru na MFF Rotterdam. Snímka, ktorá cieľi na jednu z mnohých tabuizovaných tém, má na Slovensku premiéru v týchto dňoch, keď Tereza zároveň dokončuje dokument s názvom *Mečiar*.

Špina má citlivú tému sexuálneho násillia a uzavretých vnútorných svetov. Mohla si zísť formou hraného filmu ďalej ako v dokumente? Práve otázky etiky sú často dôvodom, prečo tvorcovia zvolia cestu fikčnosti, ale bez toho, aby rezignovali na autenticitu...

– Určite bol aj to dôvod, ale druhá vec je, že ja nie som typ režiséra ako napríklad Helena Třeštíková. Nedokázala by som sa takto pred kamerou hrabať v ľuďoch. Neodsudzujem to, ale pre mňa je to často už za čiarou. Ak by som nakrútila dokument o znásilnení, bude sa v ňom hovoriť o minulosti, o tom, čo sa stalo. Myslím si, že omnoho väčší efekt má, keď to divák môže prežiť s postavou v prítomnosti. Teraz strihám politický dokument o veciach, ktoré sa stali už dávno, a je to náročné resuscitovať tak, aby to fungovalo ako príbeh, ktorý sa pred vami odvíja, hoci mám k dispozícii kopu archívov. Pri téme sexuálneho násillia by som to musela postaviť na slove, zatiaľ čo v hranom filme oveľa viac povedia tiché scény. A druhý nežiaduci efekt je, že by diváci mali potrebu toho človeka ľutovať, vyhradzovať sa voči nemu. S fiktívnou postavou sa dokážu emocionálne viac prepojiť, hlavne ak sa bavíme o obetiach trestných činov, ktoré sú až príliš často posudzované cez akúsi fóliu predsudkov a nálepiek.

Do filmu si obsadila nehercov, reálnych pacientov psychiatrie. Tu ti určite pomohla skúsenosť s dokumentárnym filmom, ale ty máš aj skúsenosti ako herečka, čo je pre režiséra veľká výhoda.

– Presne tak. Ja som mala ako herečka privilégium zažiť viacero režisérov, bez toho, aby sa predomnou kontrolovali, že som sama režisérkou. Mohla som sledovať ich prácu s hercom, vytvorenie atmosféry na pláci. To mi dosť pomohlo. Je zaujímavé, že vedeniu hercov sa v Európe veľmi neučí. Neexistujú na to konkrétne techniky, ako majú napríklad v Amerike. Preto sa mladí režiséri často boja hercov. Je to logické – príde herec osobnosť, má svoju hereckú rutinu a mladý režisér sa to bojí lámať, posúvať niekam inam. Keď som pracovala s hercami, išla som na to cez seba, cez to, čo by pomohlo mne ako herečke. Väčšinou to však nie je dokonalá analýza, herec nepotrebuje mať taký náhľad na vec ako dramaturg. Sú to skôr vnútorné pohnútky, ktoré keď sa vám podarí v hercovi spustiť, tak je výborný. Samozrejme, musí svoju postavu dobre poznať. Ja som u nás ako herečka nikdy nezažila dôslednú prípravu s režisérrom. Väčšinou sa tvorilo priamo na pláci a pretvára-

lo počas nakrúcania. Vedela som, že pri svojom filme sa s hercami pripraviť musím. Zobrala som celé, hlavné mladé osadenstvo na drevenicu, kde sme spolu aj so scenáristkou prechádzali celý scenár a vnútorný svet postáv. Keďže hlavná postava dlhý čas mlčí o tom, čo sa jej stalo som, aby som jej pocity musela dojsť v hudbe, kým herečka bude len tak civieť do blba. Táto príprava nám dosť pomohla na pláci, Dominika Morávková už mala postavu úplne v sebe.

Špina je naozaj veľmi úsporná v dialógoch, čo je v poslednom čase aj istý trend.

Ja a scenáristka Barbora Námerová nemáme rady filmy, ktoré sú príliš ukecané. Vedeli sme, že na to chceme ísť takto. Na pláci sme však netrvali na tom, aby bolo všetko presne tak, ako je napísané. A pri niektorých scénach som vyslovene nechcela, aby sa to herci naučili podľa scenára. Napríklad pri scéne hádky. Počas hádky človek hľadá slová, používa pomocné výrazy, nadávky, jednoducho, kým sa vyjadrí, tak mu to trvá. Keby to mali napísané a všetko by vedeli krásne vyjadríť, nevznelo by to autenticky. Vedeli, o čom to má byť a kam to má smerovať, na čom ten dialóg stojí, a potom už išli sami za seba. A nehercom som vôbec nedávala dialógy. Scenár ani nevideli, čo bolo super, lebo oni tie situácie dobre poznali a rýchlo sa do nich vžili. To, čo tam hovorili, človek ani nevymyslí. Ja som od nich potrebovala, len aby boli sami sebou. S nimi išlo viac o dokumentárnu prácu.

Niektorí filmári hovoria, že film je dobrý spôsob na riešenie vlastných problémov. Aký je tvoj osobný vklad? Lebo ak si vezmeme dokument *Ježíš je normálny!*, v ňom čerpáš aj z vlastných skúseností.

– Skoro vždy vychádzam zo seba, aj keď to nemusí byť môj vlastný problém. Sú to témy, do ktorých som ponorená či už cez osobné skúsenosti, alebo cez skúsenosti ľudí okolo mňa. Ja by som nedokázala nakrúcať film o téme, ktorá by sa ma ani počas nezačala týkať. To by ma ne bavilo. Často výber témy vychádza z nejakého vnútorného hnevu, z pocitu, že tu je príbeh, ktorý ľudia musia vidieť a počuť. Ale hovorí sa potom aj to, že niektorí režiséri točia stále ten istý film.

Niektorí aj priznávajú, že variujú jednu tému, obracajú ju v čase, cez pribúdajúce roky, skúsenosti...

– Ale to podľa mňa človek zistí až časom, ja to ešte

vôbec neviem. Teraz mi je príjemné témy striedať. Pri *Špine* som sa emocionálne vyštavila, pretože to neviem robiť inak, ako orientovať sa na základe vnútorných pocitov. Keď teraz strihám *Mečiar*a, čo je politický dokument, je to intelektuálna práca, ktorá zas vyštvávi mozog. Aj pri tomto filme sa budem musieť trochu osobne zapojiť, aby to celé dávalo zmysel. Pri dokumente človek zisťuje, že dôvod, prečo autori potrebujú o tej-ktorej téme hovoriť, je často dobrý kľúč pre diváka, ako sa na tému pozeráť. To platí aj pre film *Ježiš je normálny!*. Niekd hlboko to vo mne bolo. Sama som bola zvedavá, ako sa to pre mňa celé rozkryje. Ale ten film nie je o mne. Je o manipulácii a to je pre mňa stále aktuálna téma. Možno práve tá, ktorú budem robiť celý život.

Ak hovoríš o manipulácii, ako vnímaš to, že väčšina ľudí je aj dnes tak ľahko manipulovateľná?

– Už pri *Ježišovi* sa ukázalo, že stále bažíme po jednoduchých pravdách. Čím jednoduchšia pravda a k nej silný emocionálny zážitok, tým lepšie to funguje. A vidno to všade. V sektách aj v politike... Celé je to o ľudskej psychike, kódoch a programoch, ktoré tam máme. Ako ich nastaviť, aby sme poslúchali. Dnes máte vďaka internetu a sociálnym sieťam čoraz dokonalejšie analýzy a štatistiky ľudských životov a potrieb. Politické strany už prestávajú riešiť volebný program, ale dizajnujú svoje vystupovanie na základe týchto štatistik: ku každému hovoriť jeho jazykom a ideálne mu potvrdiť to, čo si sám myslí, aj keď je to vo výsledku nekonzistentné. Takto vyhral voľby Trump, tak si Briti odhlasovali brexit a tak sa dostali do nášho parlamentu extrémisti. S náckami si zahajovali, s ľuďmi na dedinách si dali pivo a vypočuli ich problémy, potvrdili im ich strachy. Manipulácia úzko súvisí s existenčnou neistotou a strachom, ktoré momentálne pociťujeme viac a viac.

Vráťme sa k filmu *Špina*. Mne sa páči, že nielenže otvára tabuizovanú tému, ale súčasne narúša stereotypy, ktoré sa na ňu viažu. Aj producent filmu priznáva, že ho niektoré veci prekvapili práve pre vžitie stereotypy o sexuálnom násilí.

– To bol od začiatku náš zámer. Ľudia si väčšinou myslia, že sa to deje opitým dievčatám v minisukniach v tmavých nočných uličkách, a pritom štatistiky ukazujú pravý opak. Väčšinou je to práve známy človek a stáva sa to v bezpečnom prostredí, často doma. Podľa všeobecných predstáv obeť znásilnenia vždy kričí, no v skutočnosti je to len jedna z množstva re-

akcií. Časté je, naopak, ticho, absolútny šok. Preto ľudí, ktorí mi povedali, že tá situácia je nepravdepodobná, odkazujem na dostupné štatistiky. Pre nich je to nepravdepodobné, lebo v ich predstavách je pravdivý ten mýtus.

Aj do úlohy násilníka si obsadila Róberta Jakaba, teda sympatickeho muža, ktorý vôbec nezodpovedá predstave o agresívnom násilníkovi.

– Chcela som do tej úlohy sympatickeho, pekného muža. A žiadaného, aby sa prelomil aj ďalší stereotyp, že znásilňujú škaredí muži, s ktorými ženy nechcú mať sex. Tak to nie je. Dokonca sa tento trestný čin stále ospravedlňuje tým, že sa muž neovládol, čo podľa mňa degraduje mužov na nejaké zvieratká, ktorým úplne vypína mozog v momente, keď sa im postaví. Takisto sa u nás vôbec nerieši znásilnenie v manželstve, ako keby bola žena povinná roztriahnuť nohy vždy, keď sa mužovi zachce. Všetka sa to aj absurdne nazýva „manželské povinnosti“. Pri tom keď sa človek pozrie na jadro toho problému, zistí, že nám chýba hlavne rešpekt k sebe navzájom a k našim rozhodnutiam.

Nemenej silnou linkou je pohľad na fungovanie systému psychiatrickej liečby. Je príbeh filmu vyskladaný z viacerých skutočných príbehov?

– Áno. Väčšina vecí, ktoré sa vo filme dejú, sa reálne stali. Čo sa týka psychiatrie, chcem len znova zopakovať, že to nemá byť antipsychiatrický film. Skôr je to svedectvo ľudí zvnútra. A čo s tým, to nemôžem riešiť ja, musí sa to ozdraviť plošne. Je to systémový problém. Celý tento sektor je podfinancovaný, potom nie div, že tam nájdeme kopy vyhorených doktorov a nepreškolený personál. A detská psychiatria to majú ešte ťažšie, lebo deti tam nejdu dobrovoľne. Tým je narušená základná dôvera. Vo filme sme chceli ukázať veci tak, ako sme ich spoznali. Nemôžem vytvoriť úžasne pozitívnu kliniku, keď som takú u nás nikdy nevidela. No možno taká existuje. Keď som sa bavila s dečkami, ktoré prešli niekoľkými psychiatrami, tvrdili, že najviac im pomohlo to, že tam boli spolu. To sme ukázali aj vo filme. Navyše na Slovensku neexistuje zákon o obetiach trestných činov, ktorý má dávno každá vyspelá západná krajina. Keď sa niekto odhodlá ohlásiť napríklad znásilnenie, je vystavený ďalšej traumatizácii. Musí vypovedať znova a znova a dokazovať, že sa mu to naozaj stalo. Potom je pochopiteľné, že reportovaných prípadov je tu len päť percent.

• Foto: Miro Nôta

V akom štádiu je teraz pripravovaný dokument *Mečiar*? Nastal nejaký posun od obdobia, keď film začínal vznikať?

– To je práve ten prípad, že sa téma stala osobnou. Ja som vôbec neplánovala celovečerný dokument. Na začiatku bol proste nápad zavolať Vladimírovi Mečiarovi, či s ním môžem nakrúcať. Keď som si prečítala, že odchádza z politiky, začal ma zaujímať ako osoba. Ako myslí, ako žije, proste bežné veci. Možno ma k sebe pustil aj preto, že som z mladšej generácie. Keď som potom ten krátky film raz pustila, len ako portrét politika na dôchodku, spustilo sa okolo toho veľké haló a ja som pochopila, že musím nakrútiť väčší film, ktorý poskytne širší kontext. Najmä pre mladšiu generáciu, ktorá nevie, čo sa vtedy dialo. Tak som sa do toho pustila a veľmi mi pomohol vstup HBO, mohla som robiť širší prieskum, aj preto sa nakrúcanie natiahlo. Začala som oslovovať ľudí a sama som hľadala, ktoré momenty boli kľúčové. Veľa som pátrala v archívoch a teraz sme vo fáze strihu, už iba dotáčam zopár vecí. Z filmu o Mečiarovi sa stal film o všeobecnejších témach, ktoré komunikujú aj s divákom z inej krajiny.

Pri podobných snímkach sa vždy vynára otázka pamäti.

– Jasné, že každý má svoju verziu dejín. Ten film ani nemôže byť absolútne objektívny. Preto som si ho postavila na svojom hľadaní. K filmu by mal vzniknúť aj internetový projekt pre tých, ktorí sa budú chcieť dozvedieť viac. Budú tam zverejnené všetky rozhovory v celej dĺžke. Pri *Únose* sme zistili, že film dokáže vyvolať spoločenskú aktivitu. Som rada, že sa to prepojí s mojim dokumentom, lebo diváci potrebujú mať k tomu poloфіktivnému príbehu aj reálny kontext a informácie. Nie všetko v *Únose* totiž bolo tak, ako to film ukazuje. Je to jeden z výkladov udalostí. Veľa ľudí z mojej generácie alebo aj mladších si myslí, že je to absolútna pravda. To nie je dobre, pretože namiesto toho, aby sme pochopili celú šírku problému krajiny, máme tendenciu obviňovať iba konkrétne osoby. Vzhľadom na to sa nerieši jadro problému, ale len jeho dôsledky. Od revolúcie tu máme slobodné voľby a všetkých, na ktorých ukazujeme prstom, sme si sami zvolili. A aká je teraz účasť? Ľuďom sa nechce ísť voliť alebo hovoria, že nemajú koho, čo je síce pravda, ale na druhej strane je vinou všetkých tých, čo nešli voliť, že máme v parlamente neonacistov. A to je dosť veľký prúser. ▲

□ Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na www.filmsk.sk.

Účasť v Cannes je pečiatkou

► Daniel Bernát

Z festivalu v Cannes chodia najmä správy o svetových hviezdach filmu. Má však aj iné zákutia a do niektorých už nazreli aj slovenskí tvorcovia. Tento rok navyše súťažil slovenský film nielen v sekcii Cinéfondation, ale po prvý raz aj v sekcii Un certain regard. Ako to bolo s účasťou tunajších tvorcov v histórii francúzskeho festivalu?

Vynechajme festivalovú účasť v rámci industry programu a pozrime sa hneď na sekcii študentských filmov Cinéfondation, do ktorej sa podarilo dostať už niekoľkým slovenským filmom a tvorcom. Prvým bol v roku 1999 Vladimír Král s krátkym animovaným titulom *Keď nie, tak nie*. Na ďalšieho slovenského zástupcu v sekcii však bolo treba čakať jedenásť rokov, kým sa v Cinéfondation neobjavil stredometrážny hraný film *Ďakujem, dobre*, absolventský projekt Mátyása Priklera. VŠMU poslala do Cannes výber svojich titulov a festivalová komisia zaradila *Ďakujem, dobre* do zostavy trinástich finalistov z vyše tisíciky prihlásených filmov. Podľa režiséra bol celý proces prozaický, bez toho, aby vyvíjal nejakú iniciatívu smerom k festivalu. Do Cannes vyrazili s finančnou podporou Audiovizuálneho fondu v päťčlennej zostave. „Vtedy som ešte len začínal a netušil som, do čoho idem. Pochopil som však, že účasť v Cannes je to najlepšie, čo sa filmu mohlo stať. Tá festivalová nálepka mu osamostatnila život, odrazu dostávajú pozvania z ďalších festivalov a aj doma vás to ako tvorcu legitimuje,“ hovorí Mátyás Prikler. „Cinéfondation je v tom hlučnom a nablýskanom virvare veľkého festivalu ako príjemný ostrov s osobným prístupom ľudí. Navzájom sme sa spoznali aj s tvorcami ostatných súťažných titulov – pozreli sme si spoločne všetky filmy sekcii a bavili sa o nich. Mali sme aj oficiálny program, ako bola napríklad slávnostná večera, poskytovali sme rozhovory médiám na základe dodaného zoznamu... Vo všetkom bolo o nás postarané,“ dodáva Prikler s tým, že účasť v Cannes vníma ako príležitosť a záležitosť aj na tom, ako ju kto dokáže využiť. O jeho film mali festivaly

záujem a zrejme by ich absolvoval aj viac, keby ho sčasti nehendikepovala jeho dĺžka (40 minút) a keby sa Prikler nekoncentroval na celovečernú verziu *Ďakujem, dobre*, ktorú od začiatku plánoval. „To, že sa stredometrážna verzia dostala do Cannes, bola výhoda v tom, že už som nebol iba jeden z neznámych debutantov z postsocialistickej Európy. Účasť v Cannes je ako pečiatka, ktorá vám zostáva, takže dlhometrážna verzia filmu sa o niečo viac očakávala. Nevýhodou bolo, že mnohí v tom videli snahu prižiť sa na úspechu krátkoho filmu.“

V roku 2011 sa do sekcii Cinéfondation dostal slovenský poslucháč FAMU v Prahe Aramisova s krátkym hraným filmom *Cagey Tigers*. Ďalší slovenský tvorca Matúš Vizár nakrútil na tej istej škole animovaný film *Pandy* ako svoj bakalársky projekt a napokon z toho bola nielen účasť v Cinéfondation, ale aj zisk tretej ceny v rámci sekcii. To sa už písal rok 2013. Vizár podobne ako Prikler tvrdí, že výber jeho filmu do Cannes prebehol bez toho, aby v tomto smere vyvíjal nejakú iniciatívu. „Myslím, že ho prihlásila škola, a to ešte nedokončený, presnejšie nedokončený z môjho pohľadu, lebo film už bol odozvaný ako ročníkova práca a premietal sa aj na Famufeste. Z Cannes jednoducho napísali, či sme im schopní poslať DCP kópiu a či to bude svetová premiéra – inak by film do súťaže nezaradili. Bez podpory zo slovenského Audiovizuálneho fondu by však bolo nepomerne náročnejšie nájsť peniaze na DCP a na účasť na festivale.“ V samotnom Cannes sa podľa Vizárových slov staral o propagáciu filmu česko-slovenský pavilón v rámci Marché du film, kým on sa zúčastňoval na akciách pavilónu

a na podujatiach, ktoré si vyžadovala sekcia Cinéfondation, no a popritom sa snažil „obzrieť si“ samotný festival. Vizár hovorí, že v porovnaní s hlavnou súťažou o Zlatú palmu ide v Cinéfondation naozaj len o filmy, lebo mená všetkých študentských tvorcov sú rovnako neznáme. Zároveň priznáva, že vďaka Cannes získal ako tvorca istý kredit, *Pandy* sa dostali do povedomia ďalších festivalov (teraz už majú na konte desiatky ocenení) a s odstupom času je rád, že má takúto skúsenosť. No ako bežný fanúšik filmu by sa vraj do Cannes asi nevybral.

Slovenské snímky sa nespájajú len so Cinéfondation. V roku 2005 bol do paralelnej festivalovej sekcii Semaine internationale de la critique (Medzinárodný týždeň kritiky) zaradený krátky slovensko-nemecký film Martina Repku *Plávanie*. Figuroval vo výbere šiestich najlepších snímok z východnej Európy – Europe in Shorts.

Písal sa rok 2008, Audiovizuálny fond ešte neexistoval, v slovenských kinách nebolo toľko domácich titulov ako teraz, a hoci boli všetci zvedaví na výpravnú *Bathory*, kombináciu kreativity a empatie k téme a protagonistom vynikli *Slepé lásky* Juraja Lehotského. Zaujali aj Frédérica Boyera, ktorý stál za sekcii Quinzaine des réalisateurs v Cannes. Producent Marko Škop spomínal, že najprv ponúkali film (ešte v štádiu hrubého strihu) na Berlinale, neskôr, keď už bol titul dokončený, mali vyhladenú sekcii Semaine internationale de la critique v Cannes, no tam *Slepé lásky* nešťastne vyradili bez posúdenia komisiou, aby sa napokon vrátili do hry cez Quinzaine des réalisateurs. Čo bolo pre zástupcov snímky počas festivalu dôležité? „Najdôležitejšia bola samotná premiéra, ktorá mala neuveriteľnú atmosféru – bolo tam asi osemsto ľudí a film bol prijatý úžasne. Potom nasledovali rôzne aktivity, ktoré s ním súviseli: ďalšie projekcie, množstvo rozhovorov, tlačovky. Pamätám si, že sme mali s Markom Škopom neuveriteľne nabitý program. Bolo to veľmi pekné, ale aj časovo náročné. Snažili sme sa spoločne urobiť maximum pre budúcnosť filmu,“ o zrejmuje Lehotský. Jeho snímka si napokon z Cannes odniesla Cenu artových kín CICA. Rok nato producent Škop hovoril, že *Slepé lásky* sa podarilo dostať do distribúcie v desiatich krajinách sveta a film uviedlo množstvo medzinárodných festivalov, na ktorých získal ďalšie ocenenia. „Mne to celé dalo hlavne pocit, že to, čo robím, má zmysel,“ uzatvára Juraj Lehotský.

V spomínanej sekcii Quinzaine des réalisateurs sa

v Cannes dávno pred *Slepými láskami* premietal aj Jakubiskov film *Vtáčkovia, siroty a blázni*. Bolo to v roku 1971, krátko po úrodných 60. rokoch, keď sa o československé filmy živo zaujímal aj festival v Cannes, dokonca ich pravidelne zaraďoval do hlavnej súťaže. Pravda, išlo zväčša o snímky českých režisérosov, ale v roku 1961 sa o Zlatú palmu uchádzala aj *Pieseň o sivom holubovi* Stanislava Barabáša a o štyri roky neskôr to bol *Obchod na korze* Jána Kadára a Elmara Klosa, za ktorý získali Zvláštne uznanie herci Jozef Kroner a Ida Kamińska. Mladá Emília Vášáryová sa zase v roku 1963 zúčastnila na festivale s filmom Vojtěcha Jasného *Až přijde kocour*, kde stvárnila hlavnú úlohu. No a Ivan Palúch zavítal do Cannes v roku 1969, keď tam premietali až tri filmy, v ktorých účinkoval (hoci žiadny z nich nebol slovenský): *Čoskoro bude koniec sveta* (r. A. Petrovič), *Michael Kohlhaas* (r. V. Schlöndorff), oba v hlavnej súťaži, a *Marketa Lazarová* (r. F. Vlášil). Na festivale vtedy bola aj slovenská novinárka Emília Kincelová, ktorú vyslala redakcia denníka *Práca*. Kincelová hovorí o tomto ročníku v superlatívcho a pripomína aj mimosúťažné uvedenie Jakubiskových *Zbehov a pútnikov*, ktorí zanechali silný dojem. „Keď som sa na festivale pýtala Jura Jakubiska, kam sa tak ponáhľa, vždy mi povedal, že do hotela prestrihať film. A jeho Zbehov a pútnikov si v Cannes prišlo pozrieť aj veľa ruských emigrantov – vidieť pohromade starú ruskú šľachtu bol smutný, priam šokujúci zážitok.“ Podľa nej mali Jakubisko i Palúch v tom čase otvorené dvere k medzinárodnej kariére, no nezabúda dodať, že oboch v rozlete zastavila československá normalizácia. Samotná Emília Kincelová mala možnosť zúčastniť sa na festivale v Cannes len v roku 1969 a rok predtým, keď MFF predčasne ukončili. Vrátila sa tam až po páde železnej opony a chodí tam dodnes. Spomína však, že v 60. rokoch bol festival oveľa prístupnejší ako v súčasnosti. „Dvere sme mali všade otvorené. Vo všetkom nám vychádzali v ústrety. Rozhovor sa dal urobiť, s kým som len chcela. Treba si uvedomiť, že festival nebol taký obrovský ako teraz, v starom festivalovom paláci sme boli ako jedna rodina. Každý sa s každým mohol stretnúť. Stačilo pekne poprosiť.“ A hoci sa odvtedy žiadny slovenský film neuchádzal o Zlatú palmu, pri súčasných rozmeroch festivalu je potešujúce aj to, že sa tunajšia tvorba vracia do Cannes cez súťaž Cinéfondation a aktuálne i Un certain regard. ▲

Dobrá skutok si zaslúži spravodlivý trest

► Pavel Branko (filmový publicista)

Kristina Grozeva si s Petrom Valčanovom bytostne padli do nôty, ba aj do srdca a tvoria tandem, ktorý od samého začiatku našiel spoločnú reč a spoločnú poetiku. Podobne ako u nás Kadár a Klos, vo svete bratia Tavianioci či bratia Dardennovci, kde dokonca cítiť príbuznosť sociálnej sondáže. Tu sa však podobnosti aj končia, lebo oni tematizujú svoje posttotalitné Bulharsko – a aj posttotalitný Balkán – drastickjšie.

Prechod z dodýchavajúceho reálneho socializmu do superefektivy turbokapitalizmu kreslia očami Jožka Mrkvičku ako pád z blata do kaluže. V tomto duchu spája obidva ich hrané filmy cynická obmena odnepamäti hlásaných a čoraz menej dodržiavaných mravných ponaučení typu *s poctivosťou najďalej zájdeš*, ktoré sa dávno zvrhli na zdroj vtipov. Oproti vynikajúcej debutu *Lekcia* však cítiť v ich druhom hranom filme *Sláva*, uvádzanom pod anglickým názvom *Glory*, posun. Nielen v tom, že názov *Lekcia* svoju tému vystihuje, kým *Glory* ju (aspoň distribučne) zrádza, lebo príbeh železničiaru Canka sa krúti okolo starootcovských hodínok značky *Slava*, ktorými autori film otvárajú aj uzavierajú. Rodinná pamiatka sa totiž nedá pragmaticky nahradiť dvojčatom zo supermarketu. Iba ak v duchu bonmotu Oscara Wilda, že *ekonóm pozná cenu všetkého, ale nepozná hodnotu ničoho*.

Posun je však aj tematický. *Lekcia* vrhá svetlo na morálny rozklad protagonistky v konflikte s chamtivým, morálne cynickým prostredím malomesta zvnútra. Cez zlom vnútorného psychologického nastavenia, ktorý ju reťazou malých vzbúr proti kompromisu zaženie do slepej uličky veľkého kompromisu. Teda individuálny osud na pozadí perspektív spoločnosti cez obraz školskej triedy, kde o väčšine platí: *kam ma položíš, tam ma máš*.

Glory zaberá širšiu spoločenskú škálu. Konfrontuje zabeháný svetík drobného poctivca, ktorý morálne príkaz, životom stále vyvracajú, ešte vždy rešpektuje, so svetom nalešteného establišmentu, ktorý sám seba nafúkol do polohy elit a okrem ksebhraťstva mu záleží iba na fasáde. Teda aby žiadna špinavosť nepraskla, a keď už praskne, aby sa utúlala spôsobmi, ako ich vykresluje Jozef Karika v mafiánskych bestselleroch z čias mečiarovského budovania chobotnice kapitálokrajnej vrstvy.

Nejde však o moralitnú konfrontáciu sveta poctivých ľudí, ktorí si na morálku potrpia, so svetom špinavosti vo vysokej politike a v médiách, ktorý si potrpí iba na imidž. Veď osamelý poctivec je tu aj medzi svojimi druhmi za trpáka. Cez tragikomickú, až grotesknú anabázu železničiarkeho donkichota za rodinnou pamiatkou a zároveň symbolom času tak autori diagnostikujú, ako nádor metastázoval do všetkých vrstiev, stal sa normou. *Biele vrany* v ich podaní ostávajú výnimkou z pravidla a dostanú na frak, či už v Bulharsku, alebo inde, ako sa na vlastnej koži presvedčajú aj reálne slovenské *biele vrany*.

Obidva filmy sú súčasťou plánovanej trilógie. Vo svetle toho, ako druhá časť svojou grotesknosťou pridala na čiernej, si človek ťažko predstaví, kde by sa ešte dalo pritvrdzovať. Nuž ale keď au-

tori už vykročili Gogolovou cestou, možno im jeho oči posvietia aj na to, kadiaľ ďalej.

Koncepcne stavili na priebežné motívy, ktoré menia metaforické významy. Nie sú to len hodinky, ale aj ťažký železničiarke klúč, ktorý sa opätovne vynára a v závere obidva motívy splynú. To splynutie podčiarkuje iný zlom. Po celý čas sme Canka videli bradatého a koktavého. Po mafiánskej príručke zrazu stojí zoči-voči predstaviteľke establišmentu oholený, obrazne vzaté vyzlečený donaha, a nepovie ani slovo. Hodinky v rukách Júlie a železničiarke klúč v Cankových rukách sa spoja do ohromujúceho záblesku. Tragicky – nie tragikomicky – vo chvíli, keď v Júlii spod brnenia manipulátorky vyvrela jej roky potláčaná ľudská duša.

Júlia stelesňuje protipól donkichotstva, reálne veterné mlyny korupčných síl, živého robota, ktorý sa ani len na normálne tehotenstvo nezmôže, takže súčasťou jej príbehu je permanentné pichanie injekcií. Raz aj za plentou zo zástavy EÚ, ktorá cez celý film predstavuje priebežnú zásterku pre machinácie pod jej egidou. Donkichota Canka, vydaného napospas mašinérii bez opory nejakej variácie Sancha Panzu, mlyny zomelú. Vyvrhnú rušivé zrno piesku z fungujúceho mechanizmu kolektívneho príživníctva. No

Cankova cesta k porážke hűštinnami establišmentu a médií je gogolovsky lemovaná retiazkou epizód v podobe čiernohumorne grotesknej, mnohofazetovej panorámy papalášskych tančekov, podopieraných spolupáchateľstvom koliesok v mašine, čo im kvôli svojmu váľovčekomu robia stenu. Výnimkou je Júliin dobrák manžel, ktorý s úsmevom podpaľčiaru a vlastnej voľby pomáha udržať svoju preťaženú robotku v chode.

On je tu zdrojom humoru dobromyseľného, ktorý odľahčuje sardonickú polohu celku. Lenže aj naivný poctivec Canko je zdrojom humoru, a to nie iba naivitou, ale aj koktaním, ktoré narúša komunikáciu a budí smiech vôbec nie dobromyseľný. Autori obdarili svojho Dávida v bezvýhľadnom zápase s Golášom týmto hendikepom asi so zámerom ešte viac podčiarknuť jeho zraniteľnosť. Mne sa to ako šťastné nevidí. No to nič nemení na výrazovej sile chirurgického rezu do vredu polomafiánskych sietí, bujnejúcej pod fasádou posttotalitných pseudodemokracií. Tým sa *Glory* začleňuje medzi vrcholy celobalkánskej kinematografie, ktorá sa vyznačuje tým, že spoza individuálnych príbehov spravidla vystupuje tektonika spoločenských horstiev. ▲

Glory (Slava), Bulharsko/Grécko, 2016) _SCENÁR A RÉŽIA: Kristina Grozeva a Petar Valčanov _KAMERA: Krum Rodriguez _STRIH: P. Valčanov _HUDBA: Christo Namiev _HRAJÚ: Stefan Denoljubov, Margita Goševa a iní _MINUTÁŽ: 101 min. _HODNOTENIE: ●●●●●

Príbeh zaľúbeného boxera

► Viera Langerová (filmová publicistka)

Box sa ako jeden z individuálnych športov dopracoval vo filme k takmer žánrovým obrysom. Má svoju kinematografickú históriu i hviezdy a tých filmov vzniklo dosť na to, aby sme dokázali oceniť onú zvláštnu inakosť snímky *Olli Mäki*, ktorú vykúzlil fínsky režisér Juho Kuosmanen.

V centre príbehu je reálna postava boxera ľahkej váhy z mestečka Kokkola (pochádza odtiaľ aj sám režisér spolu s predstaviteľom hlavnej úlohy Jarkkom Lahtim) v západnom Fínsku. Olli Mäki (*1936) sa ako osemnásťročný stal majstrom Fínska a v roku 1957 dokonca doviezol domov striebornú medailu z európskeho šampionátu v Prahe. Mal reprezentovať Fínsko aj na olympiáde v Ríme (1960), ale jeho účasť údajne stiahli pre jeho členstvo vo Fínskej robotníckej športovej federácii, známej svojou ľavicovou orientáciou. (Vo filme sa pri jednom sponzorským stretnutí pýtajú trénera, či je Olli komunist.) Mäki prestúpil k profesionálom a stal sa jediným Fínom, ktorému sa podarilo byť majstrom Európy medzi amatérmi i profesionálmi. Neskôr sa však jeho kariéra začala rozpadávať a v roku 1973 opustil ring a stal sa trénerom. Jeho zverencom bol aj Amin Asikainen, ktorý takisto dosiahol na najcennejšiu európsku trofej. A boxerom sa stal aj Olliho syn Pekka.

Film nám predstavuje viac než strohé biografické údaje, poznávame životné okolnosti protagonistových víťazstiev i príčiny jeho zlyhaní. Tréningová drežúra a dôraz na tvrdosť rýchlych úderov, prostredie

mužského sveta, potu a výkonov sa prelína s jeho čísto ľudskými túžbami. Olliho vyvolená sa volá Raija (Oona Airola) a jej údelom je na neho vždy trezplivo čakať, pretože povinnosti športovca sú neodvolateľnou prioritou. Tichá a mučivá dilema zaľúbeného boxera je tým nedramaticky intenzívnym nervom celého príbehu.

Na príťažlivý a zaujímavý film by to asi sotva stačilo, ale vizuálny štýl a poetika Kuosmanenovho rozprávania sú pozoruhodné. Čiernobielym materiálom a dokumentaristickou štylistikou do istej miery kopíruje filmy 60. rokov. Príbehovú realitu naplňuje dôkladným prízvukom na obyčajnosť každodennosti, jej drobných udalostí a detailov. Už úvod filmu naznačuje, že spôsob, akým režisér skladá obraz hrdinu i doby, odráža tak jeho pozorovateľský talent, ako aj sugestívne rozprávačské schopnosti. Olli sa v úvode vracia na dedinu navštíviť Raiju. Chystajú sa na svadbu, a tak sa Olli zapojí do príprav. Spôsob, ako sa správa k deťom i k Raiji, ilustruje jeho charakter výstižne a nenásilne. Napríklad scéna, keď pomáha deťom pri okne chytiť muchu, je civilne nežná a humorná bez akýchkoľvek dôrazov v obraze aj dialógoch.

Zároveň sa v pozadí nesie čosi ako dynamika pokojného zmierenia a uvoľnenia bez zbytočnej emocionálnej hystérie, riadená neprítomnou prozreteľnosťou, takou charakteristickou pre škandinávsku psyché. Hlboká, dojmavá ľudskosť Olliho zápasu o šťastie vyplýva ako dôsledok na prvý pohľad odemocionalizovaných scén. Táto bytostná jednoduchosť je výrazným prvkom severských filmov a režisér ju majstrovsky ovláda. Tento druh výnimočnosti je zaiste aj prejavom kultúrnej sebadôvery a viery v jej, povedzme, komunikačnú všestrannosť. S jej prepracovanejším variantom narába aj Kuosmanov slávny krajan Aki Kaurismäki – jeho bizarný humor a zmysel pre osobitú interpretáciu charakterov i situácií sa dá hľadať v podobných súradniciach.

O schopnosti prekročiť introvertné kultúrne limity svedčí úspech na festivale v Cannes, kde vlani *Olli Mäki* zvíťazil v sekcii *Un certain regard* ako historicky prvý fínsky film. Kuosmanen zároveň dostal Európsku filmovú cenu za objav roku. Predstaviteľ hlavnej úlohy, divadelný herec Jarkko Lahti, je no-

siteľom ceny Jussi, hlavného národného ocenenia, za najlepšie mužský herecký výkon.

Režisér predstavil svoj film aj na premiére v Prahe a v rozhovore uviedol, že Olliho tréner Elis Ask pôsobil ako boxer v USA a snažil sa zaviesť „veľkolepý“ americký štýl aj vo Fínsku. Tamjší boxeri sú však dosť hanbliví a ukázalo sa, že tento štýl zápasia nemá na severe šancu. Fíni skrátka majú svoju hrdosť zakotvenú v prirodzenosti a skromnosti.

Film poskytuje aj pohľad do fínskej reality 60. rokov, obdobia priemyselného vzostupu, vedeného prezidentom Urhom Kekkonenom, keď sa Fínsko postupne stáva z agrárnej a vojnou poznamenananej krajiny jedným z európskych ekonomických lídrov. A hoci by sme v Kuosmanenovej snímke asi ťažko hľadali ikonické dobové odevy firmy Marimekko alebo nordický pôvab stavieb slávneho architekta Alvara Aalta, je to Fínsko, ktoré priťahuje i dojíma. ▲

Olli Mäki (*Hymyilevä Mies*, Fínsko/Švédsko/Nemecko, 2016) **_RÉŽIA:** Juho Kuosmanen **_SCÉNÁR:** Mikko Myllylahti, J. Kuosmanen **_KAMERA:** Jani-Petteri Passi **_HRAJÚ:** Jarkko Lahti, Eero Milonoff, Oona Airola, Deogracias Masomi, Joonas Saartamo, Joanna Haartti, Mika Melender, John Bosco Jr. **_MINUTÁŽ:** 92 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

(Ne)chcete zabiť divoké zviera? (Ne)zažite Safari

► Marek Urban (vedecký pracovník Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV)

Safari je v istom zmysle tým zlým snom, ktorý hlavnej postave románu *Vegetariánka* prevrátil život naruby, postavil na hlavu pojem normalita a vyplul ju inú, zmenenú, odtrhnutú od všetkého, čo predtým považovala za prirodzené a samozrejme. Safari však nie je zlý sen, je to film, voči ktorému môžeme namietať, no po jeho pozretí už nikdy nebudeme takí istí.

Metóda, na ktorej je postavený nový film Ulricha Seidla *Safari*, tak trochu evokuje dojem, že sa snaží podať celistvý obraz istej skupiny ľudí. Vo *Zvieracej láske* Seidl intenzívne skúma vzťahy medzi domácimi miláčikmi a ich majiteľmi. V snímke *Ježiš, ty vieš* zobrazoval (značne jednostranne zameraný) dialóg medzi veriacimi a ich Bohom. V *Pivnici* sme odhaľovali skrytý alkoholizmus, sadomasochizmus a Hitlera. V *Safari* si režisér analogicky kladie za cieľ preskúmať psychológiu skupinky Rakúšanov, ktorí chodia do Afriky strieľať divoké zvieratá.

Problém je v tom, že výber postáv nie je v žiadnom prípade reprezentatívny. Vo filmoch sa tým konštruje značne extrémny obraz rôznych skupín ľudí, čo je zapríčinené prostým faktom, že väčšina majiteľov psov, pivnič či náboženstva je príliš rovnaká (ako my) na to, aby o nich vznikol šokujúci film. Pretože väčšina Rakúšanov, Slovákov či pozemšťanov jednoducho nemá zooflné sklony a neskrýva v pivniciach hyperrealistické bábičky novorodencov ani obrovské análne kolíky.

Lenže.

Safari je film mimoriadne efektívny v sprostredkovaní skúseností, ktoré divák nemusí mať až tak úplne chuť zažiť na vlastnej koži. Tiché zakrádanie bušom. Prikrčenie sa. Strach. Váhanie. Šepkanie. Vzrušenie pred zavraždením iného živého organizmu. Stres. Vypätie všetkých svalov na tele. Rana. Dúfanie. Nadšenie z krvavých škvŕn na zemi, ktoré naznačujú, že guľka zasiahla cieľ. Trasenie rúk. Štekot loveckého psa, ktorý našiel mŕtvolu. Ale to telo ešte dýcha! Ešte sa hýbe. Zovreté hrdlo. Ďalší výstrel? Nie. Stačí počkať. Hladenie mŕtvej kožušiny. Prenesenie objemného mŕtveho tela na iné miesto kvôli dobrej fotografii. Naaranžovanie obete. Portrét. (Rozpaky? Nie, to nie.) Stres opadáva.

Týmto ide *Safari* ďalej ako filmy *V pivnici*, *Ježiš, ty vieš* i *Zvieracia láska*. Pri prostom počúvaní ľudí žasneme – je medzi nami priepasť, nechápeme, čo nám hovoria. Keď nám respondenti so zvlhnutými očami, s rozšírenými zreničkami a v orgiastickom opojení opisujú výber budúcej koristi (zebra alebo

slon alebo žirafa alebo...), výber vysnívanej pušky („Ale tým kalibrom by si žirafu na prvý raz nezložila!“) alebo keď opisujú extatické pocity po výstrele („Nedokážem sa na nič sústrediť, ruky sa mi ešte trasú od vzrušenia, puška spadne na zem.“), iba žasneme. Sme v šoku. Dištancovaní si kladieme otázky: Myslia to vážne? Je to skutočné? Nie je to iba sen?

No keď sa ako diváci dostávame do blízkosti tých istých postáv a film nám sprostredkúva presne to, čo zažívajú, môžeme im porozumieť, porozumieť všetkým ich pocitom. Samozrejme, nemusí sa nám to páčiť (nemá sa nám to páčiť). Môžeme to aj rovno odmietnuť ako nezmyselné barbarstvo, krutosť... Scénu zavraždenia žirafy – od úvodného výberu obeť cez exekúciu až po zbieranie zrazenej krvi do debničky – považujem za jeden z vôbec najsilnejších (najkrutejších) možných zážitkov sprostredkovaných filmom. Ale my sme tam tiež, stojíme a vraždíme s nimi, a sme to my, kto odchádza poznačený

touto skúsenosťou. Premenený. Alebo možno poškvrnený, ak chceme.

Prírodnosť v scénach natierania sa krémom na opaľovanie a pitia vychladeného pívka na posede získava v kontexte tohto zážitku rozmer existenciálnej absurdity. Akoby vlastne celý čas ani o nič nešlo. Postavy si filozofujú o tom, že človek je zlý tak či tak, a pokiaľ nevyumrie ľudstvo, nezáleží na tom, čo robíme. Zabitie zvieratá treba napokon optikou postáv vnímať ako jeho vyslobodenie a pojem „zabiť“ je zbytočne ostrý. Prečo by nebolo lepšie používať slovo „skoliť“?

V *Safari* sa systematicky striedajú momenty, keď skutočne veľa nechápeme („Prečo by som mal stále vysvetľovať, prečo chcem zabíjať zvieratá?“), s momentmi, keď sme až príliš blízko (smrť, krv, smrť, krv, smrť, krv). Je to chladné, mechanické a dokonale účinné. Mäso stráca svoju anonymitu, stáva sa z neho zviera, ktoré musel niekto predtým... skoliť. ▲

Safari (Safari, Rakúsko/Dánsko/Nemecko, 2016) **_RÉŽIA:** Ulrich Seidl **_SCENÁR:** U. Seidl, Veronika Franz **_KAMERA:** Wolfgang Thaler, Jerzy Palacz **_MINUTÁŽ:** 87 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

Toni Erdmann

(Film Europe Media Company/Magic Box)

Nemecká režisérka Maren Ade vo svojich doterajších na výsosť autorských filmoch predkladá divákovi vlastnú analýzu svojráznych osobností a ich vzťahových interakcií. Vyvoláva konfrontácie medzi vnútorným svetom filmových postáv a ich okolím. Vzťah nonkonformného učiteľa hudby s dcérou, zošnurovanou korporátnou konzultantkou, sprostredkúva v oceňovanej snímke *Toni Erdmann* kombináciou mockumentary štýlu a princípov manifestu Dogma. Mnohé realisticky sa tváriace situácie tak často vyvolávajú v publiku až neznesiteľný pocit trápnosti a zbytočného čakania na milosrdné úsmevné odľahčenie. Komedialná rovina má skôr charakter jemnej satiry a absurdného, značne špecifického zmyslu pre humor. Samotné dramatické napätie medzi dvomi osudovo neoddeliteľnými, a pritom absolútne cudzími svetmi, rozložené do nadmernej minútáže, ležérne kryštalizuje do banálnych životných právd, ktoré by mal otec dcére odovzdať skôr výchovou než šokovou terapiou. Tretí režijný počín Maren Ade je jej DVD premiérou v našej distribúcii. Oproti väčšine nosičov z edície Festival 12 dokonca obsahuje aj bonusy v podobe rozhovorov s tvorcami filmu a nepoužitú záberu. Samozrejmosťou je štúdio a filme, ktorú napísal Vít Schmarc.

Komúna

(Film Europe Media Company/Magic Box)

Rozľahlé a na prevádzku náročné rodinné sídlo poskytne na určitý čas útočisko nesúrodej skupine ľudí, ktorí však v istom zmysle majú podobné zmysľovanie. Spontánne vyvolaným a zdánlivo bez výhrad odsúhlaseným experimentom sa hneď na začiatku nahryzne otázka, aké budú pravidlá koexistencie v mikroklimé spoločného príbytku. Ich (ne)deklarovanie sa ukáže ako príčina všetkých nasledujúcich, osudovo sa nabalujúcich peripetií. Zrážka kolektívneho voľnomyšlienkarstva a túžby po individuálnej sebarealizácii, prirodzene, nemôže ostať bez následkov. Nie všetky problémy či traumy sa totiž dajú riešiť hlasovaním alebo nekonečným diskutovaním o nich, zvlášť ak sa diskusia netýka bezprostredne každého. Renomovaný dánsky režisér Thomas Vinterberg je jedným z kľúčových autorov známeho manifestu Dogma 95. A hoci dnes už jeho filmy nie sú formálne natoľko radikálne, stále sa snaží udržať istú autenticitu svojej kinematografickej výpovede. Scenár navyše vychádza z jeho osobných skúseností z podobného spoluzitia. *Komúna* prichádza na DVD v štandardnej výbave edície Festival 12, zahŕňajúcej kvalitný anamorfný obrazový prepis, pôvodné znenie s českými titulkami a štúdio o filme.

Taxi Teherán

(Film Europe Media Company/Magic Box)

Moderné digitálne technológie „zrovnoprávnili“ tvorivé snahy filmových nadšencov aj profesionálov. Okrem iného to znamená, že audiovizuálne diela vrátane filmov môžete nakrúcať aj v prípade, že to máte oficiálne zakázané. Takýto zákaz postihol iránskeho režiséra Džafara Panahího. A práve moderné záznamové prostriedky (digitálna minikamera, tablet, mobil...) mu ponúkli nové spôsoby, ako môže realizovať svoje autorské výpovede. Po dokumente *In film nist (Toto nie je film)* a dráme *Pardé (Spustená opona)* nakrútil v roku 2015 ďalšiu sondu do súčasnej iránskej spoločnosti. V úlohe taxikára jazdil po Teheráne a zaznamenával mikropríbehy pasažierov svojho vozidla. Metóda epizodicky vrstveného rozprávania v sebe kombinuje umne pripravené a profesionálne zrežirované scény a závan dokumentaristickej improvizácie. Scenaristická fikcia nie je striktné oddelená od bezprostredne zachytenej skutočnosti. Táto metóda filmovej reality šou pôsobí vo výsledku veľmi uvoľnene a autorskú výpoveď o režisérovom vnímaní sveta podáva s maximálnym zmyslom pre dramatický i tragikomický detail. Aj Panahího film je v rámci režisérovej filmografie DVD premiérou v našej distribúcii. DVD obsahuje tradičnú výbavu edície Festival 12, ktorej dominuje štúdio z pera Tomáša Pavlíčka.

Smrt v tme

(Bontonfilm)

Detroit je niekdajšia mekka automobilového priemyslu USA, z ktorej sa v posledných približne dvoch desaťročiach stalo „mesto duchov“, ukázkový príklad zlyhania amerického sna a vďačný exteriér pre horory, znepokojivé či apokalyptické snímky. Ak do takmer vyludnenej štvrte podobného mesta situujú filmári ponurý dom, obývaný tajomným slepcom, ktorý môže byť „pri peniazoch“, je jasné, že o napínavej situácii nemusí byť núdza. Premisa je jednoduchá a na prvý pohľad až odpudivo schematická: trojica mladistvých delikventov sa rozhodne vylúpiť slepcov dom a očakáva rýchlu akciu v štýle tam a späť. Režisér Fede Álvarez však preukázal nadpriemerný zmysel pre klasické filmárske remeslo a z prvoplánového námetu dokonca vydoloval pomerne šokujúcu pointu. A hoci je *Muž v temnote* (pod týmto názvom figurovala snímka v slovenských kinách) označovaný za jeden z najoriginálnejších hororov posledného desaťročia a mnoho hororových prvkov naozaj obsahuje, žánrová škatuľka trilera mu pasuje oveľa viac. Vzhľadom na očakávaný komerčný potenciál vybavil distribútor disk pomerne obsiahlymi bonusmi (komentár režiséra, dokumenty o nakrúcaní a ďalšie), prekvapivo však vynechal dabing a film ponúka iba v originálnej verzii s českými titulkami.

SVETOVÝ
ČO
REKOR
ČO

režisér Róbert Šveda

Dokončil som 2. sériu krimiseriálu pre TV Prima *Mordparta*, v Bratislave už rozbieham prípravu pokračovania jojkárskeho seriálu *Za sklom* a ešte jedného krimiseriálu pre TV Markíza. Po mojej pilotnej časti dokumentárneho cyklu *Biele vrany a hrdinovia medzi nami* som začal spolu s ďalšími piatimi dokumentaristami pracovať na novom filme opäť v produkcii Hitchhiker Cinema a RTVS. Rovnako pre RTVS režírujem v produkcii K2 Production 25-dielny animovaný seriál o etikete *Chochmesy*. A popritom literárne pripravujem so scenáristami všetko na to, aby som sa budúci rok mohol venovať nakrúcaniu celovečerného filmu.

strihač Ondrej Azor

Stále sa snažím dobehnúť všetko zmeškané za posledný rok, keď som sa naplno venoval filmom *Únos* a *39 týždňov, 6 dní*. Teší ma vznik a postupné rozbiehanie aktivít Asociácie slovenských filmových strihačov. Momentálne sa viac venujem technickým riešeniam v postprodukcii, no teším sa na ďalšie filmové i nefilmové projekty. Popritom sa snažím zhlboka dýchať, skoro ráno sa teším na ružové oblaky, prepletajú sa na skútri cez zápchu, starať sa o záhradu a každý deň sa tešiť z úsmevu mojej dcéry. A nehladiet príliš skoro „za roh“ do najbližších mesiacov. Prekvapenia majú svoje čaro.

dokumentarista Marek Kuboš

Z autorských vecí akurát nakrúcam svoj autoportrét s názvom *To sa už u nás nedá*. Bude to film o tom, či skončím s dokumentárnym filmom, alebo nie. Akosi sa mi nedarí dostať svojich dokumentárnych hrdinov pred objektív kamery. Uzatvárajú sa, nechcú účinkovať, hoci v 90. rokoch som také skúsenosti nemal. Popritom chodím do školského protredia a píšem scenár hraného filmu o dôchodcovi Jozefovi, ktorý sa po rokoch vráti k učiteľskej profesii a je morálne rozčarovany. Z neautorských vecí: pripájam 800-litrový bojler na sústavu hadíc, ktoré budú v lete zavlažovať dažďovou vodou rastliny na záhradke mojej mamy.

**Petr Szczepanik:
Továrna Barrandov.
Svět filmů a politická moc
1945–1970**

(Národní filmový archiv, Praha, 2016, 418 strán)

Publikácia neskúma históriu barrandovských filmových štúdií zo zaužívaného pohľadu významných režisérskych osobností, ale snaží sa postihnúť čo najširší register rôznych každodenných aspektov tohto „sveta filmu“ ako miesta kolektívnej tvorby – od dramaturgie a produkcie cez platové podmienky a genderovú skladbu zamestnancov až po otázky individuálneho autorstva a skupinového štýlu v dobe výrazných spoločensko-politických zmien po zoštatnení kinematografie a jej následnom politickom ovládnutí. Jednotlivé kapitoly sú rozdelené do troch častí, ktoré sa postupne venujú produkčnému systému, produkčnej kultúre a produkčnej estetike so zvláštnym dôrazom na žáner filmovej komédie, ktorý bol na Barrandove nielen najúspešnejší, ale zohrával aj najdôležitejšiu úlohu v rámci obrany kinematografie pred politickými tlakmi.

**Petr Kopal a kol.:
Film a dějiny 5.
Perestrojka/přestavba**

(Casablanca, Praha, 2016, 348 strán)

Už piata kolektívna monografia zo série *Film a dějiny* je prínosná najmä preto, že prináša pohľad na pomerne nedávnu historickú éru perestrojky alebo – v československom kontexte – prestavby, ktorá doteraz nie je dostatočne prebádaná a náš dnešný pohľad na ňu je často deformovaný osobnými spomienkami jednotlivcov. Autori ako Jaromír Blažejovský či Luboš Ptáček sa vo svojich textoch venujú situácii v sovietskej a v širšom zmysle vo východoeurópskej kinematografii i špecifikám československého filmového a televízneho prostredia. Širší kontext a historické ukotvenie zabezpečujú úvodné texty Petra Kopala a Libora Svobodu. Mimoriadne zaujímavé sú texty o tých aspektoch perestrojky a jej dosahu na sovietsku kinematografiu, ktoré sú u nás málo známe. Kamila Dolotínová sa venuje prechodu monopolizovaného sovietskeho filmu k trhovým mechanizmom, Tomáš Hála zasa skúma úlohu, ktorú v tomto procese zohral režisér a generálny tajomník Zväzu sovietskych filmových pracovníkov Elem Klimov, autor filmu *Chod' a pozeraj sa*.

**Petr Kopal a kol.:
Film a dějiny 6:
Postkomunismus.
Proměny českého historického
filmu po roce 1989**

(Casablanca, Praha, 2016, 212 strán)

Šiesta kolektívna monografia z cyklu *Film a dějiny* sa sústreďuje na české historické filmy a seriály, ktoré vznikli po roku 1989, na premeny pohľadu na dejiny 20. storočia aj reflexiu aktuálnych spoločensko-politických tém, ktoré sú v nich obsiahnuté. Autori textov sa inšpirovali závermi amerického historika a teoretika filmu Roberta Rosenstona o zhlukoch historických filmov, ktoré sa objavujú buď ako niekoľko diel jedného režiséra, alebo ako viacero snímok, ktoré vznikli v jednej krajine v krátkom časovom období, a sú motivované nielen určitými finančnými a obchodnými modelmi, ale predovšetkým špecifickými spoločensko-politickými kontextmi. V českej kinematografii sa po roku 1989 objavilo viacero takýchto zhlukov, sústredených na obdobia predvojnovaj Československej republiky, druhej svetovej vojny alebo normalizácie.

► Monika Mikušová

Programovací seminár ASFK

Asociácia slovenských filmových klubov pripravila pre zástupcov filmových klubov seminár, ktorý sa uskutoční v Krpáčove od 9. do 11. 6. Okrem premietania titulov pripravovaných do distribúcie – je medzi nimi napríklad *OUT* (r. Gy. Kristóf), *Posledná rodina* (r. J. P. Matuszyński), *Druhá strana nádeje* (r. A. Kaurismäki), *Personal Shopper* (r. O. Assayas) – na ňom nebudú chýbať ani odborné prednášky. V rámci edukatívneho programu prebehnú prednášky o podpore Audiovizuálneho fondu na redigitalizáciu kín a návštevnosť slovenských filmov, témou budú aj technológie súvisiace s redigitalizáciou a prezentácia slovenských filmových klubov. Účastníci sa dozvedia aj novinky z projektu Filmový kabinet deťom.

► mp

Film je

Medzinárodný festival krátkych filmov v Oberhausene si v kontexte slovenskej kinematografie občas pripomíname – skrz dávne úspechy – ako unikátnu prehliadku hľadáčstva, nonkonformity, antimainstreamu. Od dekády manifestu si drží úroveň smerodajnej festivalovej udalosti. U nás ešte stále v diskusiiach vášnivo riešime jasné „zaradenie“ filmov, ako sú *5 October* či *Hotel Úsvit*. Ostatný, 63. ročník festivalu v Oberhausene (11. – 16. 5.) ideálne ilustroval márnosť podobného druhového či žánrového rozlišovania, vymedzovania hraničnej oblasti filmových experimentov, resp. kritického ozvlášťňovania doc-fi či iných hybridov. Samozrejmosť a inovatívnosť prekročenia nielen žánrových hraníc vo filmoch napríklad z hlavnej medzinárodnej súťaže (56 filmov, 33 krajín) boli obdivuhodné. Stačí, ako to už dávnejšie vyjadril Gustav Deutsch, že *film je a bodka*. Za všetky spomeniem päťminútový warholovský testovací záber tváre mladej herečky, dokumentujúci jej majstrovstvo, v sérii štyroch krátkych etúd *AAA (Mein Herz)* od Katariny Zdjelar alebo víťazný film festivalu – čínskeho *Neskoré leto* (r. Cchuej I). V súťaži sa Oberhausen snaží čo najskôr detegovať nové impulzy i talenty (z 56 filmov 29 svetových premiér!), v archívnych progra-

moch odkrýva nielen sily tradície, ale i možnosti novej inšpirácie (program „mestských filmov“ zo švédskej filmotéky). Aj SFÚ by sa mohol budúci rok (55. výročie) pokúsiť takto prekvapit... Krátky film zo Slovenska v programe festivalu opäť chýbal. Možno aj preto, že na ňom už dlhé roky chýbajú aspoň ako diváci naši mladí adepti filmovej tvorby (letenka z Viedne stojí okolo 100 eur). Publikum v Oberhausene tvoria predovšetkým študenti, nielen z nemeckých univerzít a rôznych (*kunst*)hochschule. Orientujú sa a učia sa vidieť. Inak by časom ani oni nemali šancu.

► Martin Kaňuch

Zomrel Ivan Stadtrucker

Vo veku 82 rokov zomrel 26. 5. po vážnej chorobe scenárista, dramaturg, publicista, pedagóg a bývalý riaditeľ Slovenskej televízie Ivan Stadtrucker. Rodák z Krupiny vyštudoval rozhlasovú, filmovú a televíznu techniku na Českom vysokom učení technickom v Prahe. Už v roku 1958 nastúpil do Československej televízie v Bratislave ako pracovník televíznej techniky, po dvoch rokoch sa stal vedúcim zvukovej výroby. Založil a viedol prvé štúdio pre elektronickú hudbu v Československu, v 60. rokoch experimentoval spolu s Iljom Zeljenkom s konkrétnou hudbou. V roku 1970 sa stal redaktorom vo filmovom vysielaní, o päť rokov neskôr už pôsobil v hlavnej redakcii literárno-dramatického vysielania ako dramaturg celovečerných inscenácií. Slovenská televízia uviedla viac ako 50 inscenácií v jeho dramaturgii a neraz bol aj autorom scenára. Do funkcie ústredného riaditeľa televízie ho vymenovali v roku 1994, no ešte koncom roka ho po parlamentných voľbách z tohto postu odvolali. Napísal niekoľko kníh, medzi ktorými je *Krásna tmy* (1971) či nedávno vydané *Dejiny slovenskej televízie*. Dlhú dobu sa venoval aj pedagogickej činnosti, prednášal na VŠMU v Bratislave, stal sa prvým dekanom Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, neskôr bol dekanom Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, kde aj viedol katedru filmovej dramaturgie a scenáristiky.

► zs

Na tejto ceste sa nedá vyhnúť výmoľom

► Zuzana Sotáková

Rozbalia, natočia, zbalia a idú ďalej. V posledných týždňoch tiahla po Slovensku filmárska karavána s režisérom Martinom Šulíkom na čele. Ten po šiestich rokoch od svojej snímky *Cigán* nakrúca ďalší celovečerný film – road movie *Tlmočník*.

„Tak si poprosím tri dvanástky a tri rumy,“ žartujú v stánku s občerstvením na parkovisku pred Slovenským národným archívom v Bratislave členovia štábu. Kým vonku to vyzerá na ospalé spoločenstvo, ktoré sa oddáva slnečným lúčom, za múrmi časom ohlodanej „kocky“ pulzuje celkom iný rytmus.

Za stolmi knižnice listujú v dobových dokumentoch hlavní predstavitelia *Tlmočníka* – oscarový český režisér Jiří Menzel a rakúsky herec Peter Simonischek. Z opačnej polovice miestnosti sa na nich pozerá oko kamery a niekoľko párov ľudských očí, natisnutých pri sebe. Tie najpovolanejšie, patriace režisérovi, hlavnému kameramanovi a skriptke, však miera k náhľadovému monitoru. „Stop! Jirko, čo ťa na tom rozhorčilo, že si tak razantne buchol o stôl?“ zvolá s pobavením v hlase Martin Šulík. „Sú v tom blbosti,“ odpovedá Menzel, ktorý v rukách zvierá propagandistické noviny *Gardista*. S fotografom sme vpadli do nakrúcania komornej scény, v ktorej prevládajú čisté línie drevených sto-

lov osvetľované jednoduchými čiernymi lampami. Jediným znakom súčasnosti je pracovník archívu v pozadí, ktorý sedí pred počítačmi. Sledujeme skúšku a potom niekoľko ostrých – medzi nimi prebieha tanec lúčov, ktoré neustále napravujú členovia štábu, aby záverečná kompozícia ulahodila oku hlavného kameramana Martina Štrbu. Keď je všetko tak, ako má byť, asistent réžie zvolá: „Akcia!“ a všetci okrem ústrednej hereckej dvojice ustrnú vo svojej momentálnej pozícii. Na tvárach oboch protagonistov sa zračí ponorenie do vlastných myšlienok, ktoré prerúša chvíľkový rozhovor a ten sa opäť rozpustí do zamyslenia. „Stop, danke schön,“ oddeľuje režisér dokončený záber od toho ďalšieho. Nemčina je na placi prítomná neustále. „Chceli sme byť dôslední v tom, že ak má človek pochopiť prácu tlmočníka a samotnú jeho postavu, musí byť film v nemčine,“ hovorí mi neskôr Martin Šulík. Nasleduje scéna s detailným záberom na Simonischeka v popredí, neskôr prichádza nakrúcanie so zameraním na Menzla. „Aké

to bolo?“ pretrhne ticho Menzel a Šulík mu odpovedá: „Dobré, ovládol si spánok, na rozdiel odo mňa.“

Únava je na mieste, filmári už absolvovali polovicu natáčacích dní a dnešok si už pýta obednú pauzu. „Nakrúcanie sme rozdelili na dve polovice. Chceli sme zachytiť surovú jarnú prírodu, preto sme všetky obrazy, ktoré sa odohrávajú v exteriéroch, natočili v prvej polovici apríla. Teraz v máji budeme natáčať všetky interiéry,“ približuje Šulík. Po nakrúcaní v archíve zamieri štáb do hotela Devín v Bratislave a potom smerom na sever Slovenska. „Príbeh je vymyslený ako road movie, čiže sme sa snažili sledovať cestu našich hrdinov. Začína sa vo Viedni a končí v Ružomberku. Medzitým si naši hrdinovia prejdú slovenské kúpele, opustené dediny, Banskú Bystricu i Zvolen,“ ozrejmuje Šulík. A čo vlastne jeho postavy na cestu privádza? „Náš film je vlastne o tom, ako sa dvaja starší páni, ktorých zvláštnym spôsobom spája minulosť ich rodičov, rozhodnú dopátrať, čo sa stalo na konci druhej svetovej vojny. Obidvaja musia preto precestovať celé Slovensko. Keď sme tento scenár s Marekom Leščákom písali, chceli sme, aby nebol len o minulosti, ale aj o prítomnosti Slovenska. Preto sú mnohé epizódy, ktoré sa vo filme odohrávajú, súčasné. Stretávajú mladé dievčatá, ale aj problémy, ktoré dnes na Slovensku sú. Mal by to byť teda pohľad na minulosť, ale už očami súčasníkov,“ hovorí Martin Šulík a popritom si upíja z kávy. Jiřímu Menzelovi zveril postavu slovenského Žida, tlmočníka Aliho Ungára, Petrovi Simonischekovi zase úlohu rakúskeho alkoholika, potomka bývalého dôstojníka SS Georga Graubnera. „Georg sa na cestu s Alim vydáva preto, že sa chce dozvedieť pravdu o svojom otcovi. Obaja majú rodičov postihnutých druhou svetovou vojnou, no každý iným spôsobom. Cestu začnú ako ľudia, ktorí sa neznášajú, ale myslím si, že v priebehu filmu jeden druhému porozumejú. Tým, že každý z nich vyrastal v inej kultúre

a inom spoločenskom systéme – Georg v západnej a Ali vo východnej Európe –, má každý z nich zdanlivo inú životnú skúsenosť. Ale v konečnom dôsledku sa tie ich životy v mnohých bodoch podobajú. Mali sme pocit, že ich konfrontácia by mohla byť pre divákov zaujímavá,“ pokračuje v rozprávaní Šulík, na ktorého inšpirácia prehovorila z rádia. „Raz som išiel autom a v Českom rozhlase čítali z knihy o Rakúšanovi, ktorý počas vojny velil vojskám v Ružomberku. Tú knihu napísal jeho syn. Zdalo sa mi to zaujímavé ako konfrontácia súčasného pohľadu s minulým.“ Dej postupne rozšírili o postavu tlmočníka, a hoci si ju vymysleli, aj ona sa Šulíkovi a Leščákovovi akosi priplietla do cesty už predtým. „Pred dvomi rokmi sme chceli natočiť seriál o povolaniach, v ktorých sa odohráva etický konflikt. Napríklad o spisovateľovi, ministerke, kňazovi, podnikateľovi, ale aj o tlmočníkovi. A pretože žiadna televízia do toho seriálu nechcela vstúpiť, rozhodli sme sa, že z toho jedného dielu urobíme film.“

Do *Tlmočníka* chcel Šulík obsadiť silnú osobnosť, herca s výraznou charizmou. Vtedy prišla do kín snímka *Toni Erdmann*, ktorá získala päť Európskych filmových cien a jedna z nich patrí aj predstaviteľovi hlavnej úlohy Petrovi Simonischekovi. „Poslali sme mu scenár, ktorý sa mu zapáčil, stretli sme sa, porozprávali a on ponuku prijal,“ spomína Šulík a pochvaľuje si spoluprácu nielen so Simonischekom, ale aj s Menzlom. „Myslím, že si spolu porozumeli. Jirko Menzel má veľmi ťažkú úlohu, lebo hrá v dvoch cudzích jazykoch – slovenčine a nemčine, s ktorou mu Peter pomáha. Nevie, ako sa to vo filme prejaví, to je vždy ťažké predpovedať, ale práca s nimi je veľmi poučná a svojím spôsobom zábavná,“ uzatvára režisér a mieri späť do útrob archívu, kde pokračuje čulý filmársky ruch. Road movie *Tlmočník* by malo mať premiéru na jar budúceho roka. ▲

Dobrý ročník pre Slovensko

► **Imelda Selková** (oddelenie filmových podujatí NKC SFÚ) ► **Radovan Holub** (filmový publicista)

Jubilejný 70. ročník MFF Cannes (17. – 28. 5.) mal historicky najsilnejšie slovenské zastúpenie. V oficiálnom programe reprezentovali našu kinematografiu až dva majoritne slovenské filmy: celovečerný hraný debut režiséra Györgya Kristófa **OUT** bol v súťažnej sekcii *Un certain regard* a do súťaže filmových škôl Cinéfondation sa spomedzi 2 600 uchádzačov prebojoval Michal Blaško s bakalárskym filmom **Atlantída, 2003**.

Príbeh rodinne založeného päťdesiatnika Ágostona, ktorý sa po strate zamestnania rozhodne opustiť rodné Slovensko a vydať sa na cestu po východnej Európe v zúfalej snahe nájsť si prácu a splniť si sen – chytiť veľkú rybu, zaujal nielen programový tím sekcii *Un certain regard*, zameranej na netradičné a originálne diela. Na film **OUT** pozitívne reagovali aj kritici. Vo festivalovom vydaní *ScreenDaily* o ňom písali ako o kombinácii pozoruhodného vizuálneho citu s neočakávanými hrotmi bizarnosti a dokonca ho prirovnávali k tvorbe Akiho Kaurismäkiho. **OUT** v tejto súťažnej sekcii uviedli na troch oficiálnych projekciách.

Vo výbere 16 filmov v súťaži študentskej tvorby Cinéfondation sa o priazeň poroty, zloženej z významných mien svetovej kinematografie, medzi ktorými boli napríklad Cristian Mungiu či Barry Jenkins, uchádzal aj slovenský titul **Atlantída, 2003** študenta réžie na FTF VŠMU v Bratislave Michala Blaška. Sugestívny príbeh o mladom ukrajinskom páre, ktorý sa pokúša ilegálne dostať z Ukrajiny do Nemecka, je inšpirovaný skutočnými udalosťami, otvára otázku morálnych zásad a skúma, čo všetko je človek schopný obetovať na ceste za svojím cieľom. „*Rád zasadzujem postavy do hraničných situácií, keď sa skutočne prejavia, keď ich emócia nevychádza len z konkrétnej situácie, ale je dôsledkom predošlého vývoja a exponovania situácií,*“ prezradil Blaško.

Okrem oficiálneho súťažného programu malo Slovensko tento rok silné zastúpenie aj na filmovom trhu Marché du film. Filmoví profesionáli z celého sveta mohli vidieť na vyhradených projekciách nielen **OUT**, ale aj ďalšie štyri slovenské a koprodukčné

tituly: *Piatu lod'* Ivety Grófovej, *Cez kosti mŕtvych* Agnieszky Holland, *Masaryka* Juliusa Ševčíka a *Babu z ľadu* Bohdana Slámu.

Na pôde filmového trhu sa uskutočnila aj prezentácia víťazných pripravovaných projektov z MFF Vilnius. V kategórii Vilnius Goes to Cannes zastupovala Slovensko producentka Katarína Tomková a v 20-minútovú ukážku predstavila chystaný observačný dokument Pavla Pekarčíka *Dlhý deň*. Slovenské zastúpenie nechýbalo ani na sprievodnom networkingovom programe *Producers on the Move*, zameranom na prezentáciu vybraných perspektívnych producentov z členských krajín medzinárodnej organizácie *European Film Promotion*. Do dvadsaťčlenného výberu producentov sa dostala Katarína Krnáčová, ktorá stojí aj za *Piatou lod'ou*. No a už po štrnásty raz bol súčasťou Marché du film spoločný prezentačný pavilón Slovenského filmového ústavu a Českého filmového centra. Zahraničným filmovým profesionálom poskytoval informácie o slovenskej audiovizii, slovenským zasa priestor na pracovné stretnutia a prezentáciu svojich projektov a okrem toho organizoval aj rôzne sprievodné networkingové podujatia na podporenie medzinárodnej spolupráce s tunajším audiovizuálnym prostredím.

Predpovede, že MFF v Cannes sa postupne čoraz viac spolitizuje, sa zatiaľ nevyplnili. Organizátori jubilejného 70. ročníka festivalu dali prednosť umelecky náročnému filmu. V medzinárodnej súťaži uviedli celý rad snímok renomovaných režisérov (tento rok v nej nebol žiadny debut), i keď viaceré nemali úroveň ich predchádzajúcich projektov. Dominovali veľké umelecké alegórie, ako bola naprí-

klad snímka *Nelubov* ruského režiséra Andreja Zviaginiceva (Cena poroty) alebo ukrajinská koprodukcia Sergeja Loznicu *Une femme douce*. Len tri súťažné filmy mali aktuálny politický rozmer – *Aus dem Nichts* nemeckého režiséra Fatiha Akina s Diane Kruger (cena pre najlepšiu herečku) v úlohe ženy bojujúcej proti nemeckým neonacistom, maďarský film *Jupiter holdja* (r. K. Mundruczó) so sýrskym utečencom v hlavnej úlohe a francúzsky titul *120 battements par minute* (r. R. Campillo), ktorý ukazuje boj ľudí chorých na AIDS s francúzskym establišmentom 80. rokov – ten napokon získal v Cannes Grand Prix. No a Zlatá palma patrí filmovej eseji o umení a moci *The Square*, snímke švédského režiséra Rubena Östlunda, ktorá sa odohráva prevažne medzi umeleckými artefaktmi.

Aj v druhej najdôležitejšej programovej sekcii festivalu *Un certain regard* sa uplatnili „nadčasové“ filmy. Taký bol aj víťazný iránsky titul *Lerd* (r. M. Rasoulouf) o boji vysoko morálne založeného, ale chudobného poľnohospodára proti demoralizovaným štátnym úradníkom tak trochu v duchu socialistického realizmu. Posolstvo namierené proti bezpráviu autoritárskeho režimu však zostáva čitateľné, čo bude zrejme znamenať zákaz distribúcie snímky v Iráne.

Na filmovom trhu v Cannes sa potvrdil trend, že takzvaný umelecký film sa predáva ťažko, a keď už, tak skôr na festivaly. Najväčší dopyt bol po dobrodružných príbehoch a záujem filmového trhu sa sústredil na TV formáty. Ceny filmov však neklesli, naopak. Netflix a Amazon produkovali alebo koprodukovali niekoľko súťažných filmov a podľa odborníkov ich predávajú za nerealistické ceny.

Veľkých diváckych filmov, ktoré predtým mierili zo všetkého najskôr do Cannes, bolo na tohtoročnom festivale málo. V súťaži figurovalo niekoľko titulov, ktoré sa uplatnia predovšetkým v rámci streamingu alebo v televízii, prípadne pôjdu do artových kín pre nevelké publikum. Zmeny na filmovom trhu komentoval Riccardo Tozzi z produkčnej spoločnosti Cattleya aj takto: „*Priateľstvo medzi talianskymi režisérmi a divákmi sa skončilo. Je to dramatický obrat a týka sa dokonca aj filmových komédií. Diváci strácajú o domáce filmy záujem, snímky majú biednu distribúciu, nevie sa o nich. Preto naša spoločnosť začala produkovať televízne seriály. Myslím, že filmy pre kiná zostanú aj v budúcnosti, ale bude ich menej.*“

Na túto situáciu reaguje aj európska produkčná spoločnosť StudioCanal, ktorá zvyšuje podiel televíznej produkcie, alebo streamingový gigant Netflix. Ten bol na festivale terčom kritiky pre nechotu uvádzať svoje filmy v kinách. Americký režisér Spike Lee, ktorý nedávno pre Netflix dotočil seriál, poznamenal, že „*pre Francúzov, ktorí film milujú, je to zvlášť pálčivá otázka*“. Sám však Netflix obhajoval. A nebol jediný. Brazílsky producent Rodrigo Teixeira k téme uviedol: „*Vzostup Amazonu a Netflixu znamená, že sme uprostred veľkej zmeny audiovizie a ešte presne nevieme, čo tá zmena prinesie. Možno o päť rokov to pochopíme. Potrebujeme nájsť spôsob, ako robiť dobré filmy za menšie a stredné rozpočty. Vieme robiť filmy za viac než 100 miliónov dolárov a potom tie, ktoré stoja 1 až 10 miliónov. No nevieme robiť niečo medzi tým,*“ povedal Teixeira s tým, že Amazon robí v tomto smere dobré rozhodnutia. ▲

Judit Bárdos, György Kristóf a Éva Bándor v Cannes. ■ FOTO: MFF Cannes/M. Petit

Slovenská animácia žije

► Soňa Balážová (odborná referentka Audiovizuálneho informačného centra SFÚ)

V Třeboni sa v termíne 2. až 7. 5. uskutočnil medzinárodný festival animovaných filmov Anifilm a pod jeho krídlami sa koná aj medzinárodne uznávané Visegrad Animation Forum. Nabitý program festivalu i fóra priniesol do českého kúpeľného mesta kvalitné animované filmy, slovenské nevynímajúc.

Na Anifilme sa v súťažných sekciách predstavilo viacero slovenských titulov vyrobených minulý rok. Do medzinárodnej súťaže celovečerných filmov pre deti boli zaradené koprodukčné *Lichožrúti* (r. G. Miklínová), súťaž krátkych filmov obohatila koprodukčná *Superbia* (r. L. Tóth) a v medzinárodnej súťaži študentských filmov bol titul *Chilli* (r. M. Mikušová). Ďalší študentský film *Tutti* (r. M. Jasaň) bojoval v súťaži abstraktnej a nenaratívnej animácie a dva projekty – Andreja Kolenčíka a Mariána Vredíka – súťažili v sekcii videoklipov.

V Třeboni sa však prezentovali aj pripravované projekty, a to v rámci fóra Visegrad Animation Forum (VAF), jedného z najvýznamnejších podujatí pre profesionálov z oblasti animovanej tvorby v strednej a východnej Európe. Počas svojej päťročnej existencie si už vybudovalo silnú základňu, ktorá sa každým rokom rozrastá. Súťažne tu boli tento rok predstavené až tri slovenské projekty a do poroty posudzujúcej TV seriály zasadla Michaela Sabolčáková z RTVS.

Na pitchingovom podujatí pre krátke filmy odprezentovala projekt *Divoké bytosti* jeho spolurežisérka Marta Prokopová so zástupkyňami produkčnej spoločnosti Super film Veronikou Kocourkovou a Simonou Hrušovskou. Bizarný príbeh zo sveta, v ktorom ľudia prepustili miesto pánov tvorstva zvieratám, sa medzinárodnému publiku predstavil už na tohtoročnom Berlinali v rámci platformy pre nádejných filmárov Berlinali Talents.

Ďalším súťažným krátkym filmom VAF bol *Šarkan* z dielne produkčnej spoločnosti Bfilm, ktorý vzniká v koprodukcii s FAMU. Film o malom chlapcovi snívajúcom o svete dospelých je magisterským projektom Martina Smatanu, ktorého bakalársky film *Rosso Papavero* uviedli na Berlinali 2015 a následne ho premietali na festivaloch po celom svete.

V sekcii televíznych seriálov a špeciálov sa pred-

stavil vianočný špeciál *Mimi & Líza – Záhada vianočného svetla*, ktorého sa režijne ujala Ivana Šebestová a ktorý vzniká – takisto ako seriál – v koprodukcii RTVS a spoločnosti Fool Moon. Tento projekt získal na VAF čestné uznanie poroty a možnosť zúčastniť sa na prestížnom európskom podujatí Cartoon Forum 2017 v Toulouse, zameranom na televíznu animovanú produkciu.

Okrem pitchingových súťaží sa projekty mohli prezentovať aj v rámci medzinárodnej platformy Minority Co-production Pool. Slovensko zastúpili chystané seriály *Tresky Plesky* Veroniky Kocourkovej (Super film) a *Websterovci* Kataríny Kerekesovej (Fool Moon), nový film Ivany Šebestovej *Žltá* (Fool Moon), ale aj dve celovečerné snímky *Srdce Veže* Petra Budinského (Plutoon, Bfilm) a *Umelohmotné nebo* maďarských režisérov Tibora Bánóczkiho a Sarloty Szabó (Artichoke).

V Třeboni oficiálne odštartovala svoju festivalovú púť nová kolekcia najlepších krátkych filmov od mladých debutujúcich umelcov zo strednej a z východnej Európy VAF New Talents 2017. Do výberu sa dostala aj slovenská režisérka Martina Mikušová s filmom *Chilli*.

Visegrad Animation Forum, to sú i workshopy, prípadové štúdie, prednášky na tému koprodukcie, stratégie a predaja filmov či financovania krátkeho filmu. Dôležitou súčasťou fóra je aj stretnutie národných filmových fondov krajín V4, ktoré sa tento rok rozšírilo o diskusiu s národnými vysielateľmi.

Slovenská Asociácia producentov animovaných filmov (APAF) tu zároveň predstavila novú brožúru *Slovak Animated Film 2014–2019*, ktorá informuje o chystaných projektoch slovenských animátorov a poskytuje aj prehľad toho, čo sa na scéne animovanej tvorby udialo za posledné roky. V online verzii ju nájdete na stránke www.apaf.sk. ▲

O chlapovi vo vojne

► Eva Vženteková (filmová publicistka)

Očividný vzrast domácej filmovej tvorby priniesol aj pozitívne vymedzovanie sa jej tvorcov. Vlastným bádáním a praxou formujú seba i svoje témy a rozširujú špecializovanejšie okruhy filmárskych výpadov. Ako autor starostlivo mapujúci prieniky do dejín minulého storočia prispieva k zrelej, vyprofilovanej generácii porevolučných dokumentaristov aj režisér a scenárista Dušan Hudec. Jeho posledný opus **Chlapec, ktorý sa chcel stať prezidentom** vznikol v koprodukcii RTVS, ktorá ho v rámci spomienok na vojnu odpremiérovala 2. mája na Dvojke.

Hoci historický dokumentárny portrét reprezentujúci aj podiel USA na vojne proti nacizmu asi sotva vyvážil návrat do dobového sovietského antifasistického sentimentu vysielaním kultovej *Prerušenej piesne* (1960), do pamäti naštepil zatratených hrdinov a boje.

Vzdialenejšiu tému cudzokrajných tichomorských bitiek oživila a zintímnila postava amerického vojaka, pôvodcom Rusína, ktorý sa narodil v roku 1919 v Jarabine na severovýchodnom Slovensku a ako šesťročný odišiel s matkou a so súrodencami za otcom do Pensylvánie. Už ako seržant sa Michael Strank zúčastnil na ťažkých bojoch o ovládnutie japonských ostrovov a z radov tisícok vtedajších vojnových obetí ho vyniesla známa fotografia vztyčovania americkej vlajky na ostrove Iwojima vo februári 1945. Pár dní nato zomrel po výbuchu granátu.

Spomienka na tohto poddôstojníka americkej armády spojila historické okamihy ďalekovýchodnej vojny s územím Slovenska a zdôvernila filmový portrét. Ten pozostáva z výpovedí Strankových žijúcich spolubojovníkov a jeho sestry, archívnych snímok a uchovanej korešpondencie, čo dopĺňajú a aktualizujú zábery súčasných branných cvičení. S touto výstavou pracuje skúsený režisér Dušan Hudec s citom a hospodárne, aby obraz príslušníka armády neprekryla vojnová história a naopak, aby dejepisná

rekonštrukcia nepotlačila osobné stretnutie s postavou. Jemne estetizujúce snímanie je navyšenou súčasťou dokumentu, čo ho vymaňuje z televízneho štandardu, ale neodpúta od civilnej obsahovej priority.

Výpoveď či údernosť filmu vyplýva predovšetkým zo skladby orálneho a písomného dokumentačného zberu. Konkrétnosť a jadrnosť svedectiev odzbrojuje. Bojové vlastenectvo dýcha triezvou zodpovednosťou. Plynie z údelu doby a veku i z chlapskej sily a odvahy. Hrdinom boja sa stáva človek s prirodzenou autoritou a vôľou, v prípade Stranka s tvrdou, sčasti aj výbušnou náturou. Jeho pamiatku neforšívuje obetná agenda mocenských plánov, padlý bojovník nie je ich rukojemníkom. A obraz vojny obnaňuje lapidárny veteránov normatív: „Chceli sme Japoncov zabiť, aby oni nezabili nás.“ Preto symbol vztyčenej vlajky nie je v tomto prípade symbolom hrdinstva, kam film ku koncu rozprávania s trochu neudržaným klimaxom ústi, ale znakom príslušnosti k teritoriálno-štátnemu celku, ktorému nedominuje národ, náboženská moc či ideológia. Podnetná by možno bola aj letmá fikcia o paralelnom Strankom osude, keby ostal na Slovensku, resp. v Československu, a bojoval počas druhej svetovej vojny na území svojej prvej vlasti. ▲

FOTO: Miro Nôta

Nie som z tých, čo ticho ležia, kam ich dajú

► Daniel Bernát

Hlásil sa na štúdium réžie na FAMU, kde ho neprijali, no vzali ho na dramaturgiu. Po absolvovaní školy nastúpil do Spravodajského filmu v Bratislave, neskôr pôsobil ako režisér a dramaturg dokumentárnych filmov v Štúdiu krátkych filmov a od roku 1971 zakotvil v animovanej tvorbe. Tohtoročný držiteľ ceny Slnko v sieti za výnimočný prínos slovenskej kinematografii Rudolf Urc oslavuje 12. júna osemdesiatku. V tento deň sa v Kine Lumière v Bratislave slávnostne pokrstí jeho publikácia *Neviditeľné dejiny dokumentaristov*, ktorú vydáva Slovenský filmový ústav, a chystá sa i 2-DVD *Čarovný svet animovaného filmu*.

Do Spravodajského filmu ste nastupovali ako mladý absolvent FAMU koncom zložitých 50. rokov, keď sa obrazy reality, ktoré mali komunikovať s masovým publikom, ohýbali pod tlakmi zvonku. S akým naladením ste tam išli?

– Štúdium dramaturgie bolo zamerané dosť teoreticky, nerobili sme vlastne žiadny vlastný autorský film. Cítil som, že mi táto remeselná skúsenosť chýba, a myslel som si, že v Spravodajskom filme by som ju mohol získať. Vedel som, že to bude tvrdá škola. Vezmite si len tie časté výjazdy za témami, pričom neraz sme dostali zadanie z hodiny na hodinu, cestou v aute sme rozmyšľali, ako si s témou poradiť, a keď sme napokon prišli na miesto, realita bola od našich predstáv a plánov aj tak vzdialená. Mňa však táto potreba okamžitých reakcií, vynachádzavosti a improvizácie priťahovala. Iste, existovali politické tlaky, ktoré boli vtedy všade, a Spravodajského filmu sa týkali ešte bezprostrednejšie. Nebola to práve prí-

jemná súčasť tej roboty. Vedel som však, do čoho idem, sám som si to vybral a napokon som sa veľmi veľa naučil. V Spravodajskom filme vznikali aj krátke filmy, reportáže, spolupracovali sme s dokumentaristami, vždy tam bolo čo robiť, vládol tam nepretržitý ruch, to ma bavilo. A treba zdôrazniť, že sa nerobili len „musilky“, ale aj témy, o ktoré sa tvorcovia úprimne zaujímali a chceli ich naozaj robiť.

Vy ste potom prešli k dokumentu a stále ste pri ňom v období 60. rokov, keď krajina postupne prechádzala zmenami smerom k „socializmu s ľudskou tvárou“. Ako ste ten vývoj vnímali z pohľadu tvorivých podmienok?

– To už bolo tlaky zvonku cítiť čoraz menej, prostredie sa liberalizovalo. Samozrejme, stále boli všelijaké nadriadení a dlho fungoval aj tlačový dozor, takže zápasy o tému sa úplne neskončili, ale vedeli sme, že už nie sme takí osamotení. Existoval napríklad

Filmový a televízny zväz, kam sme sa utiekali. Ešte vždy bolo treba hľadať okluky, pátrať po spojencoch, obehávať rôzne miesta, no obdobie 60. rokov bolo v liberálnosti neporovnateľné s tým predchádzajúcim i nasledujúcim. Pre mňa bolo pôsobenie v dramaturgii školou diplomacie aj schopnosti lavírovať. Musel som držať chrbát autorom filmu, s nimi som bol na jednej lodi, no zároveň som musel byť v strehu voči nadriadeným. Istým spôsobom to bolo schizofrenické. Mojou výhodou okrem iného bolo, že som občas aj sám robil filmy, vedel som teda, aké to je, mať nad sebou celý schvaľovací kolos, a dokázal som sa vžiť do neľahkej pozície režiséra. A v tom čase som bol aj v strane (s príchodom normalizácie ho vylúčili – pozn. red.), takže som mohol veľa vecí pretlačiť, poznal som prostredie a vedel som, kto by nám mohol pomôcť a kto uškodiť.

Hovoríte o liberálnom období, ale keď ste sa začiatkom roku 1968 púšťali napríklad do kolektívneho filmu *Čas, ktorý žijeme*, naozaj ste neočakávali žiadny odpor?

– Nepamätám si, že by sme do toho išli s tým, že nás stopnú. Atmosféra bola silne uvoľnená, s augustovými udalosťami ešte nikto nerátal – o to boli šokujúcejšie. Všetky filmy z tohto obdobia ešte išli do kina a zo zotrvačnosti to podobne fungovalo aj po auguste, keď sa iba hľadala cesta k normalizácii a režim nebol stabilizovaný. Tvrdé to začalo byť až od polovice roku 1969.

Vy ste dostali „na výber“ – buď od filmu odísť, alebo prejsť k animovanej tvorbe...

– Chcel som zostať pri filme. Ten animovaný bol tak trochu v závetrčí, ja však nepatrím k ľuďom, ktorí sa dajú niekam položiť a sú radi, že môžu v tichosti ležať. Snažil som sa v oblasti slovenskej animovanej tvorby niečo dosiahnuť a voľačo sa hádam aj podarilo, hoci to trvalo dosť dlho. Situácia v animovanom filme bola zložitá, muselo sa začínať naozaj od nuly. Nemohli sa prijímať noví ľudia, a keď, tak za zlých podmienok. Navyše Kubaľ, ktorý bol jednotkou, nastavil takú latku, že dokázal urobiť jeden film za tri mesiace, kým iným to trvalo rok aj dlhšie. Očakávalo sa teda, že budeme robiť veľmi rýchlo, plány sa nadsadili a nikoho nezaujímal, v akých podmienkach sa pracuje. V 80. rokoch vedenie zistilo, že aj animovaná tvorba môže byť zaujímavý obchodný artikel, a tlačilo na výrobu; zo Západu mali záujem najmä o seriály, ale nás bolo veľmi málo a nevedeli

sme chrliť výsledky v požadovanom množstve a čase. Napriek tomu slovenský animovaný film už mal v 80. rokoch svoj cveng, a netýkalo sa to len Kubala. Prichádzali ocenenia z domáceho prostredia i zo zahraničia. Možno by sa produktivita postupne dala zvyšovať, keby sa kontinuita tvorby neperušíla s prechodom na trhové hospodárstvo, pádom Kolíby a potom aj nezáujmom televízie. Najviac je mi ľúto všetkých tých talentovaných tvorcov, ktorí mohli robiť svetové filmy, no nebolo kde a s kým – spomeňme napríklad Františka Jurišiča, Štefana Martauza, Vladu Malíka, Ondreja Slivku, Moniku Trajterovú, Laca Csurmu, Valériu Takáčovú... Keď z toho procesu raz vypadnete, už nedokážete zachytiť vývoj a strácať silu. Našťastie sa aj vďaka iniciatíve Martina Slivku podarilo na FTF VŠMU rozbehnúť katedru animovanej tvorby a vďaka nej prišla nová generácia animátorov.

Táto generácia bola húževnatá, snažila sa vyrovnáť s novými podmienkami, spolupracovať a pomáhať si.

– Na nich sa kládli oveľa väčšie nároky ako na moju generáciu. Museli byť nielen tvoriví, ale súčasne aj rozmyšľať ekonomicky a preukázať veľa organizačných zručností. A to všetko sa učili za pochodu. Prví študenti katedry z 90. rokov preukázali mimoriadnu šikovnosť.

Spoločnosť ALEF FILM & MEDIA vydáva v spolupráci so SFÚ 2-DVD *Čarovný svet animovaného filmu*, ktoré je zložené z vášho rovnomenného TV cyklu a vášho výberu filmov z dejín slovenskej animovanej tvorby. Zároveň vám v SFÚ vychádza kniha *Neviditeľné dejiny dokumentaristov*. Aký má koncept?

– *Neviditeľné dejiny* sú portréty dokumentaristov zo 60. rokov, s ktorými som spolupracoval. Sú tam Pavol Sýkora, Marcela Plítková, Vlado Kubenko – text o ňom som v porovnaní so svojou knihou *Traja veteráni za kamerou* rozšíril –, ďalej Štefan Kamenický, Otakar Krivánek, ktorý neskôr zabrádoval do hraného filmu, kameraman Alexander Strelinger, ale aj skladateľ Ilja Zeljenka, filmový publicista Pavel Branko, veľmi spoľahlivý spolupútnik dokumentárnej tvorby, historik Jožo Jablonický. Ja ich všetkých nazývam dokumentaristami trochu nadnesne, ale každý z nich bol s dokumentárnou tvorbou úzko spojený, prežíval to s nami a išiel po našom boku aj do všelijakých zápasov. ◀

MÁRIA KRÁĽOVIČOVÁ

► **Barbora Gvozdjaková**
(absolventka audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU)

Slovenská televízna, filmová, ale predovšetkým divadelná herečka Mária „Marína“ Kráľovičová sa tento mesiac dožíva deväťdesiatky.

Narodila sa v obci Čary v roľníckej rodine ako najstaršia z piatich súrodencov. V jednej domácnosti žila nielen s rodičmi, ale aj so starou mamou. Jej otec bol komunista, no napriek rozličným názorom rodičov to bol harmonický domov. Takýto obraz sa Márii Kráľovičovej podarilo preniesť aj do svojej vlastnej domácnosti.

Jej divadelná kariéra sa začala krátko po skončení druhej svetovej vojny a trvá prakticky dodnes. Vystudovala herectvo na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Na profesionálnom javisku vystúpila po prvý raz 22. septembra 1945 v Komornom divadle v Martine ako Agaňa Tichonovna v Gogoľovej hre *Ženba*. Počas dvojročného pôsobenia v martinskom

M. Kráľovičová v Solanovom filme *Muž, ktorý sa nevrátil*.

divadle stvárnila štrnásť postáv. A hneď v prvej sezóne získala za postavu Aničky v *Ženskom zákone* ocenenie Talent roku na Divadelnej žatve v Prahe. V roku 1948 sa stala stálou členkou činoherného súboru SND v Bratislave. Aktuálne tam účinkuje v troch inscenáciách: v *Leni* hrá diváčku, ktorá z hľadiska nečakane preruší talkšou s kontroverznou filmárkou Leni Riefenstahl a udá celej debate úplne iný smer, v slovenskej klasike Ivana Stodolu *Bačova žena* stvárňuje gazdinu a v predstavení *Popol a väšeň* má úlohu vernej slúžky Niny, v ktorej nahradila Evu Krížikovou. Výraznejšiu postavu si zahrála v inscenácii *Kvarteta* od Ronalda Harwooda, ktorá mala derniéru v roku 2014. V dojemnom príbehu o starobe a starnutí hrala po boku Emílie Vášáryovej, Božidary Turzonovovej, Emila Horvátha ml. a Mariána Geišberga.

Počas štúdií na škole sa zoznámila s dnes už legendami slovenského divadelníctva – Gašparom Arbetom, Jankom Borodáčom aj Andrejom Bagarom. Jej vtedajšími kolegyňami boli o generáciu staršie herečky Hana Meličková či Oľga Borodáčová-Országhová. Mária Kráľovičová tak počas svojej kariéry stihla spolupracovať s veľmi pestrou škálou hercov a režisierov. Pred desiatimi rokmi sa o jej profesionálnych kvalitách vyjadril dnes už zosnulý Juraj Slezáček: „*O hodnote herectva Márie Kráľovičovej nemôžem pochybovať. Je úžasný partner, je perfekcionista, je umelkyňou, ktorá odvádza precíznu prácu. Každému, kto potreboval, pomohla.*“

Okrem divadla sa Kráľovičová venovala aj filmu. Debutovala v snímke *Priehrada* (1950), pamätáme si ju i z komédie *Skalní v ofsajde* (1960), ale aj z oveľa novšieho filmu *Vadí nevadí* (2001). Účinkovala v prvej inscenácii bratislavského televízneho štúdia *Dovidenia, Lucienne!*. Písal sa rok 1957 a inscenáciu vysielali naživo. Odvtedy sa Mária Kráľovičová objavila v desiatkach ďalších televíznych dramatických projektov. A neodmysliteľnou súčasťou jej profilu je recitačné umenie.

Z množstva významných a ocenených, ktorých sa jej dostalo, spomeňme aspoň Rad Ľudovíta Štúra I. triedy, Cenu Jozefa Kronera za celoživotné herecké dielo, Krištáľové krídlo v kategórii divadlo a audiovizuálne umenie alebo pamätnú dľaždicu na Filmovom chodníku slávy pred Mestským divadlom P. O. Hviezdoslava v Bratislave, ktorú udeľuje MFF Bratislava. ▲

• FOTO: archív SFÚ/Margita Skoumalová

Oslavy, smútok a nuda...

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Mozaika tém, ktorú ponúka televízia vo svojom mesačnom programe retrospektívny týždenník, je výrazne ovplyvnená dvomi udalosťami. Prvou je výročie slávneho Októbra, v znamení ktorého sa niesla celá jeseň päťdesiateho siedmeho. V turbulentnom závere roka 1947, keď slávila revolúcia ruských proletárov tridsať rokov, mali československí politici iné starosti. No za nasledujúcich desať rokov sa upevnila moc komunistickej strany – a ďalšiemu okrúhlemu výročiu už bolo možné do dať pompézny charakter. Preto sa výročiu a oslavám venujú viaceré šoty (č. 44, 46) a jeden celý monotematický týždenník (č. 45).

Druhou markantnou udalosťou jesene bola smrť druhého robotníckeho prezidenta (vari v socialistickej minulosti najobľúbenejšieho) Antonína Zápotockého (č. 46). Zápotockého výlety do žižkovských „hospod“, kde pri pive debatoval s obyčajnými ľuďmi, boli známe. Ešteže jeho osobní strážcovia, ktorým zavše utiekol, vždy vedeli, kde ho majú hľadať. O tom sa, samozrejme, v spomienkovej monotéme (č. 47) nehovorí. Následná voľba ďalšieho Antonína, tentoraz Novotného (č. 48), predznamenovala vrcholnú kariéru (vari v socialistickej minulosti najneobľúbenejšieho) politika, ktorého negatívny vzťah k Slovensku pomohol o desať rokov vzplanúť hviezde Alexandra Dubčeka.

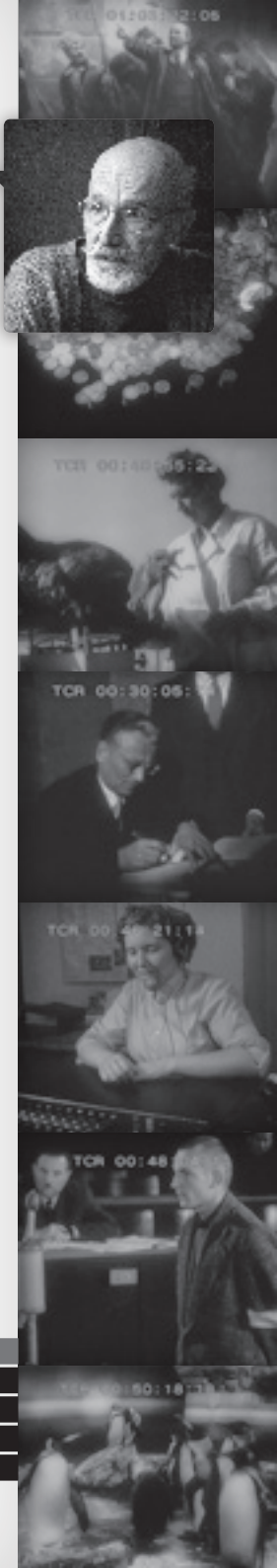
Ostáva päť týždenníkov, z ktorých je číslo 49 akoby odmenou divákovi za dlhotrvajúcu nudu: pätnásť šotov, hoci poväčšine z domova, je neobyčajne pestrých a pútavých. Od procesu s mladistvými chuligánmi – neboli zlí, len sa dostali do zlej spoločnosti – cez geniálnu Bratislavčanku na telefonických informáciách, ktorá vie naspamäť všetky potrebné čísla, odkrývanie stredovekých fresiek v kostole v Spišskej Novej Vsi až po novonarodeného tučniaka vo Vancouveri a nálezisko diamantov v Jakutsku. A na dôvažok chov nového druhu moriaka v Stavropole: dosahoval hmotnosť 17 kilogramov. A to stále nebolo všetko. Ružomberškí zväzci prišli na to, že ak každý z nich ušetrí denne jedinú korunu, „hodí“ to ročne 350 000.

No a k tomu priam patrí proces so špekulantom Bachtíkom z Jeseníkov (č. 43), ktorý ukrýval 31 zlatých svätováclavských dukátov, aby si zabezpečil „pokojnú starobu“. Tú mu napokon zabezpečil štát v zariadení, ktoré si dobrovoľne nevybral. ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – JÚN 2017

- 3. 6. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 43/1957 a 44/1957 (repríza 4. 6. o 16.30 hod.)
- 10. 6. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 45/1957 a 46/1957 (repríza 11. 6. o 16.30 hod.)
- 17. 6. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 47/1957 a 48/1957 (repríza 18. 6. o 16.30 hod.)
- 24. 6. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 49/1957 a 50/1957 (repríza 25. 6. o 16.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE V JÚNI: O tajomnom čase, surových režimoch a ľudskej húževnatosti

odporúča
filozof a estetik
Peter Michalovič

Sú filmy, ktoré nútia diváka vracat sa k nim, a medzi také patrí aj film Alaina Resnaisa *Vlani v Marienbade*. Príbeh je v tomto prípade jednoduchý: do honosného hotela prichádza po roku muž na slúbené stretnutie so ženou. Lenže žena sa nepamätá na dohodu o stretnutí, a tak sa muž pokúsi znovu si ju získať. Príbeh preskakuje z minulosti do prítomnosti a vice versa takým spôsobom, že divák už nedokáže oddeliť minulosť od prítomnosti, reprezentáciu od prezentácie. Tento film je predovšetkým o čase, ktorý napriek úpornej snahe filozofov, umelcov a vedcov svoje tajomstvo nechce vydať. A tak skoro ho ani nevydá.

Vo filme *Papierové hlavy* sa Dušan Hanák pokúsil nekompromisne zúčtovať s dvomi totalitnými režimami. Využíva archívne materiály, kladie ich do juxtapozície s výpoveďami svedkov, ktorí na vlastnej koži pocítili krutosť režimov. Filmové obrazy, pôvodne určené na to, aby hlásali ideologické pravdy totalitných vládcov, režisér donútil vypovedať proti ideológiám, pre ktoré sú ľudské práva iba prázdny slovom. Zmysel a hodnota tohto filmu narastajú každým dňom, najmä ak si uvedomíme, že jedna zo súčasných foriem totalitnej ideológie dostáva príčinením ľudí oblečených najprv v čiernych uniformách a neskôr v zelených tričkách veľa miesta vo verejnom priestore.

Obludnosť fašizmu sugestívnym spôsobom ukazuje film ... *a pátý jezdec* je Strach Zbyňka Brynycha. Žid Braun, docent medicíny, dokáže v sebe nájsť dostatok odvahy čeliť strachu. Bez strachu by sa fašistická hrôzovláda rozpadla v stave zrodu a to, že sa nájde niekto, kto jej dokáže odolávať, dokazuje, že človeka možno fyzicky zlikvidovať, ale nikdy nemožno ovládnuť jeho myseľ.

Podnetom na nakrútenie politického trileru *Nezvestný* Costu-Gavrasy boli skutočné udalosti. Počas vojenského puču v jednej juhoamerickej krajine zmizne americký spisovateľ a filmár Charles Horman. Charlesova žena a otec sa ho pokúšajú nájsť, lenže v krajine, kde nefunguje právo a úrady namiesto toho, aby boli nápomocné a poskytovali informácie, kladú prekážky a šíria klamstvá, je to skoro nemožné. Napriek tomu dvojica nepoľavuje vo svojom úsilí, kým sa záhada zmiznutia nerozuzlí. ▲

Vlani v Marienbade • archív SFÚ

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

JÚN 2017

- 1. 6. 1957 **Lubomír Slivka** – režisér, scenárista
- 2. 6. 1922 **Miroslav Brož** – hudobný skladateľ (zomrel 21. 10. 1991)
- 5. 6. 1922 **Maximilián Nitra** – scenárista, dramaturg (zomrel 23. 3. 2008)
- 7. 6. 1927 **Mária Kráľovičová** – herečka
- 11. 6. 1922 **Ján Beer** – dramaturg, scenárista (zomrel 1. 5. 2004)
- 11. 6. 1947 **Anton Majerčík** – režisér, scenárista
- 12. 6. 1937 **Rudolf Urc** – režisér, dramaturg
- 14. 6. 1937 **Emília Došeková** – herečka
- 15. 6. 1937 **Júlia Cypričková** – dramaturgička
- 16. 6. 1937 **Ivan Štěpán** – grafik (zomrel 27. 9. 1986)
- 17. 6. 1942 **Boris Hochel** – dramaturg, scenárista (zomrel 19. 6. 2009)
- 18. 6. 1932 **Ján Roháč** – režisér (zomrel 5. 10. 1980)
- 19. 6. 1927 **Jozef Ferenc** – kameraman (zomrel 13. 7. 2012)
- 19. 6. 1967 **Dana Košická** – herečka
- 23. 6. 1947 **Zuzana Cigánová** – herečka
- 25. 6. 1967 **Henrieta Mičková** – herečka
- 27. 6. 1922 **Václav Richter** – kameraman (zomrel 3. 5. 1969)
- 27. 6. 1932 **Zoltán Frieder** – zvukový majster
- 28. 6. 1927 **Ladislav Kudelka** – režisér, dokumentarista (zomrel 15. 2. 1986)
- 28. 6. 1932 **Štefan Gašparík** – vedúci výroby (zomrel 29. 7. 2015)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2017

• Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Creative
Europe

V utorok 13. júna sa vo Dvorane VŠMU v Bratislave uskutočnil medzinárodná konferencia Verejne o verejných zdrojoch pre kultúru. Verejné dotačné schémy fungujú na princípoch, ktoré sú určované a vyrokované v občianskom dialógu a vyhodnocované na základe kvalitatívnych aj kvantitatívnych kritérií. Rôznorodá a zdravá kultúrna produkcia sa nezaobíde bez verejnej podpory – či už finančnej, alebo morálnej. Program Kreatívna Európa (2014 – 2020) je v polovici svojho trvania. Popri jeho zákonitostiach a možnostiach národného spolufinancovania nás bude zaujímať aj širšia téma – podstata a smerovanie verejných dotačných schém na kultúrne projekty a zákonitosti ich zakladania. Program konferencie nájdete na www.cedslovakia.eu, prihlásiť sa dá na kultura@cedsllovakia.eu.

Kancelária Creative Europe Desk Slovensko vydáva od roku 2004 *Správu o stave slovenskej audiovizízie* v predchádzajúcom roku. Správa za rok 2016 prináša v sedemnástich kapitolách množstvo podrobných informácií o najrôznejších aspektoch slovenského audiovizuálneho priemyslu (Legislatíva, filmové školy, produkcia, financovanie – Audiovizuálny fond, Literárny fond, MEDIA, Eurimages, distribúcia v kinách i na DVD, kiná, festivaly, ocenenia, Slovenský filmový ústav a televízie). Vychádza v slovenčine a v angličtine a je určená pre profesionálov, domáce a zahraničné inštitúcie a organizácie. Kompletnú správu nájdete na webovej stránke www.cedslovakia.eu, krátená verzia je súčasťou aktuálneho *Film.sk*.

Aktuálne uzávierky podprogramu MEDIA: 14. júna má uzávierku Kinodistribúcia – selektívna schéma (EACEA/19/2016). Vzhľadom na to, že ide o druhú uzávierku výzvy, ostávajú podmienky rovnaké. ► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

TELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 2017

5. 6. ► 22.00 • Na druhom brehu sloboda
► J. Medved, 1984, 91 min.

12. 6. ► 22.00 • Tichá radosť ► D. Hanák, 1985, 88 min.

19. 6. ► 20.00 • Tisícročná včela I a II
► J. Jakubisko, 1983, 163 min.

26. 6. ► 22.00 • Smrť šitá na mieru ► M. Hollý, 1979, 83 min.

Zmena programu vyhradená!

► Aktuálne číslo magazínu *Journal of Film Preservation*, ktorý dva razy do roka vydáva Medzinárodná federácia filmových archívov (FIAPF), obsahuje aj text o 10-dielnej blu-ray kolekcii *Slovenský film*, ktorú vydal Slovenský filmový ústav vlni pri príležitosti slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Autor textu Michael Brooke, ktorý sa špecializuje na kinematografiu krajín východnej Európy a prispieva aj do preslávaného časopisu *Sight & Sound*, pozitívne hodnotí jednotlivé filmy aj technickú úroveň ich prezentácie na blu-ray nosičoch.

► V koncertnej sieni Dvorana VŠMU v Bratislave 4. 5. slávnostne odovzdali ocenenia v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska. V kategórii kníh o výtvarnom umení a obrazových publikácií uspel aj titul Mariána Pauera *Karol Plicka*, ktorý vydal Slovar v spolupráci so Slovenským národným múzeom Martin a Slovenským filmovým ústavom.

► Európsku cenu mladého publika – European Film Academy Young Audience Award získal tento rok nemecký film *Tschick* režiséra Fatiha Akina. V trojici súťažných filmov vybraných Európskou filmovou akadémiou boli ešte tituly *Ma vie de courgette* (r. C. Barras) a *Das Mädchen von Änziloch* (r. A. Schmid). Rozhodli o tom 7. 5. detskí diváci z 31 európskych krajín vrátane Slovenska.

► Na 14. Filmovom festivale Nisa v nemecko-česko-poľskom pohraničí (9. – 14. 5.) získala Cenu pre najlepšieho detského herca Vanessa Szamuhelová za film *Piata loď* (r. I. Grófová). Cenu pre najlepší film festivalu udelili filmovej dráme *Špina* (r. T. Nvotová) a Cenu za najlepšiu scénografiu získal film *Masaryk* (r. J. Ševčík).

► Film *Sloboda pod nákladom* režiséra Pavla Barabáša získal Grand Prix na festivale T-film, ktorý sa konal 10. a 11. 5. v Ostrave.

► Dvanásť kandidátov sa prihlásilo do voľby generálneho riaditeľa Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS). Dňa 16. 5. výbor Národnej rady pre kultúru a médiá vybral na svojom zasadnutí troch kandidátov, ktorí nespĺnili podmienky výberového konania. O post riaditeľa telerozhlasu sa tak uchádzajú Václav Mika, Zuzana Ťapáková, Jaroslav Rezník, Fedor Flašík, Peter Abrahám, Michal Ruttkay, Richard Dírer, Norbert Majer a Stanislav Velitzky. Voľba je naplánovaná na 22. 6.

► zS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► MÁJ 2017

► PUBLIKÁCIE

1. **Georges Didi-Huberman: Vyjsť z temnoty** (ASFK a SFÚ, Bratislava)
2. **Václav Macek, Jelena Pašteková: Dejiny slovenskej kinematografie 1896 – 1969** (FOTOFO, SFÚ, Bratislava)
3. **Iris Kocpcayová, Pavel Branko: Ráno sa zobudím a nie som mŕtvý** (Marenčin PT v spolupráci so SFÚ, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. **DVD Tisícročná včela** (SFÚ a Dixit, Bratislava)
2. **DVD Majster kat** (SFÚ, Bratislava)
3. **DVD 3x Juraj Jakubisko** (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumière pripravili na jún túto akciu: Ak si kúpite júnové číslo Film.sk, dostanete k nemu DVD Týždeň vo filme – výber z týždenníkov (70. roky).

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► 23. 4. – 23. 5. 2017

1. **Muž menom Ove** (r. H. Holm, Švédsko, 2015, ASFK)
2. **Úplní cudzinci** (r. P. Genovese, Taliansko, 2016, Film Europe Media Company)
3. **Baba z ľadu** (r. B. Sláma, ČR/Francúzsko/SR, 2017, ASFK)
4. **Chatrč** (r. S. Hazeldine, USA, 2017, Forum Film)
5. **Piata loď** (r. I. Grófová, SR/ČR, 2017, CinemArt) + **39 týždňov, 6 dní** (r. J. Kozuch, B. Šima, SR, 2017, CinemArt)

Slovenská kinematografia v roku 2016

Legislatíva

Od 1. 1. 2016 je účinný zákon č. 185/2015 Z. z. (autorský zákon) v znení zákona č. 185/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Nový autorský zákon zabezpečuje autorom a iným nositeľom práv efektívnejší výkon ich práv v rámci stanovených európskym a medzinárodným právom. Nepredstavuje však prekážku pre šírenie kultúry, vzdelania a výsledkov výskumu či pre rozvoj internetovej ekonomiky a podporu tvorivosti. Zákon zároveň zabezpečuje vyváženú záujemov nositeľov práv, používateľov a širokej verejnosti.

Dňa 1. 1. 2016 nadobudol účinnosť i zákon č. 278/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Cieľom zákona je okrem iného uľahčiť prístup osobám so sluchovým postihnutím a osobám so zrakovým postihnutím k vysielaniu televíznej programovej služby a k distribuovaným slovenským audiovizuálnym dielam a audiovizuálnym dielam v slovenskej pôvodnej jazykovej úprave.

Dňa 13. 1. 2016 schválila vláda návrh aktualizácie Projektu systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2018. Hlavným cieľom projektu je systematická ochrana a postupná obnova fondu audiovizuálneho dedičstva, ako aj jeho následné sprístupňovanie verejnosti.

V zmysle plnenia úlohy vyplývajúcej z bodu B.1. uznesenia vlády č. 16 z 9. 1. 2013 k návrhu aktualizácie Projektu systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky na roky 2013 – 2015 bola na rokovanie vlády predložená Správa o plnení úloh vyplývajúcich z aktualizácie Projektu systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva v Slovenskej republike na roky 2013 – 2015. Opisujú sa v nej jednotlivé fázy procesu obnovy audiovizuálneho dedičstva, činnosť SFÚ v rámci týchto fáz a stav obnovy k 31. 12. 2015. Dňa 30. 6. 2016 vláda na svojom rokovaní vzala uvedený materiál na vedomie.

Uznesením vlády SR č. 332 zo 17. 8. 2016 bol schválený návrh zmeny a doplnenia Štatútu Rady vlády Slovenskej republiky pre kultúru.

Finančná podpora

Audiovizuálny fond (AVF): Podpornú činnosť vykonáva od roku 2010. V súčasnosti je podľa zákona rozdelená na dve samostatné oblasti – podpora audiovizuálnej kultúry (dotácie, štipendiá a pôžičky) a podpora audiovizuálneho priemyslu (dotácie vo výške 20 % preinvestovaných neštátnych prostriedkov v SR na produkciu filmových projektov a diel pre TV vysielanie).

Vlni AVF rozdelil na podporu audiovizuálnej kultúry 7 433 688 eur, čo bolo o 918 788 eur viac než v roku 2015 (medziročný nárast o 14,1 %). V roku 2016 bolo na AVF podaných 594 žiadostí o podporu audiovizuálnej kultúry. Počet podporených žiadostí v oblasti audiovizuálnej kultúry stúpol z 331 v roku 2015 na 354. Ich podiel na celkovom počte doručených žiadostí zostal približne rovnaký (59,60 % v roku 2016, 60,40 % v roku 2015). Uvádzaná štatistika mapuje stav k 5. 2. 2017.

Vďaka novelizácii zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a vyhláske Ministerstva kultúry Slovenskej republiky o filmovom projekte mohol AVF od roku 2015 poskytovať finančné prostriedky určené na podporu audiovizuálneho priemyslu z osobitného príspevku zo štátneho rozpočtu. Prvým úspešným filmovým projektom, ktorý sa ako zahraničná produkcia sčasti zrealizoval aj na Slovensku, bol televízny seriál *Marco Polo 2*, ktorý AVF v roku 2016 podporil sumou 4 125 599 eur.

Od roku 2015 je súčasťou Štruktúry podpornej činnosti nový podprogram 2.3 – Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel. Vlni AVF v tomto podprograme podporil 38 kín celkovou sumou 217 488 eur.

Literárny fond: Výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby Literárneho fondu podporil v roku 2016 prostredníctvom Programu ALFA vznik nových pôvodných literárnych predloh pre hrané, dokumentárne a animované filmy. Výbor sekcie pracoval aj na vyhodnotení filmovej a televíznej produkcie za rok 2015 a prostredníctvom cien Igric a premií Literárneho fondu ocenil 16 úspešných tvorcov sumou 11 800 eur a 9 slovenských tvorcov sumou 5 450 eur na medzinárodných festivaloch. Výbor mal vlni rozpočet v celkovej sume 128 000 eur, z čoho poskytol 123 580 eur na starostlivosť o tvorivých pracovníkov a umelcov. Takmer polovica tejto sumy (54 800 eur) bola vyplatená 4-9 tvorcom vo forme tvorivého štipendia.

Podprogram MEDIA: Od 1. 1. 2014 je MEDIA súčasťou programu Kreatívna Európa (s programom Kultúra) a to isté platí aj pre kanceláriu MEDIA Desk Slovensko, ktorá sa po začiatku roka 2014 transformovala na kanceláriu Creative Europe Desk Slovensko. Vlni získali slovenské subjekty z podprogramu finančnú podporu v celkovej výške 880 397 eur, z toho v jednotlivých schémach: Podpora vývoja jednotlivých projektov – 190 000 eur, TV vysielanie – 145 000 eur, Výberová podpora kinodistribúcie – 67 100 eur, Automatická podpora kinodistribúcie – 403 090 eur, Podpora práce s publikom – 15 507 eur a Podpora tréningových programov 59 700 eur. Nepriama podpora v rámci siete kín Europa Cinemas pre 23 slovenských kín bola 154 023 eur, čiže celková suma podpory za rok 2016 pre slovenské subjekty predstavovala 1 034 420 eur. Ide o najvyššiu sumu podpory, odkedy je Slovensko členským štátom programu.

Fond Eurimages: Kinematografický fond Rady Európy je jediný európsky fond podporujúci nadnárodné koprodukcie celovečerných filmových diel. V roku 2016 fond podporil na štyroch zasadnutiach 73 hraných, 9 dokumentárnych a 2 animované filmy celkovou sumou 21 221 494 eur. O podporu z Eurimages sa uchádzalo aj 9 slovenských projektov, 4 z nich ju získali:

- hraný film *Po strnisku bosý* (CZ/DK/IT/SK) českého režiséra Jana Svěráka, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal 170 000 eur;
- hraný film *Hmyz* (CZ/SK) českého režiséra Jana Švankmajera, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal 280 000 eur;
- hraný film *Záhradníctvo: Dezertér* (CZ/SK/PL) českého režiséra Jana Hřebejka, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal 132 000 eur;
- hraný film *Pivnica* (SK/RU/CZ) ruského režiséra Igora Vološina, ktorý je podľa účasti Slovenska majoritný, získal podporu 200 000 eur.

Vklad Slovenska do fondu v roku 2016 bol 170 855 eur, slovenské koprodukčné projekty získali spolu 782 000 eur.

Filmové školstvo

Možnosť rozvíjať svoj kreatívny potenciál má už najmladšia generácia na viacerých školách: na Základnej umeleckej škole Ľudovíta Rajtera, Základnej umeleckej škole Jána Albrechta, Súkromnej strednej umeleckej škole animovanej tvorby v Bratislave, Súkromnej základnej umeleckej škole DAMA v Prešove a Súkromnej strednej umeleckej škole filmovej v Košiciach. Stredná umelecká škola scénického výtvarníctva v Bratislave ponúka odbory scénické výtvarníctvo a animovaná tvorba, Stredná umelecká škola v Trenčíne a Súkromná stredná umelecká škola vo Zvolene odbor animovaná tvorba a Súkromná stredná umelecká škola dizajnu v Bratislave ponúka trojročné vyššie odborné štúdium odborov filmová a mediálna tvorba a animovaná tvorba.

Hoci je na Slovensku v súčasnosti niekoľko vysokých škôl umeleckého smeru, výučba na nich sa audiovizuálnemu umeniu venuje stále len okrajovo – napríklad Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra intermédií Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave či Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach. Od školského roku 2014/2015 je možnosť študovať i neakreditovaný a certifikovaný vzdelávací program Akadémie filmovej tvorby a multimédií v Bratislave.

Na Akadémii umení v Banskej Bystrici je možné študovať na dvoch fakultách. Na fakulte výtvarných umení je katedra intermédií a digitálnych médií. Na fakulte dramatických umení sa študujú odbory divadelné umenie, filmové umenie a multimédiá. Filmovú dokumentárnu tvorbu študovalo v školskom roku 2015/2016 v bakalárskom a magisterskom stupni štúdiá 41 študentov a 1 doktorand, filmovú dramaturgiu a scenáristiku v bakalárskom stupni 21 študentov. Študenti katedry dokumentárnej tvorby vytvorili v roku 2016 celkovo 36 filmov (64 v roku 2015).

Hlavná časť prípravy nových tvorcov a producentov však i naďalej spočíva na Filmovej a televíznej fakulte Vysokej školy múzických umení (FTF VŠMU) v Bratislave. V súčasnosti prebieha výučba v desiatich študijných programoch: dramaturgia a scenáristika (Bc. stupeň) a scenáristika a réžia hraného a dokumentárneho filmu (Mgr. a ArtD. stupeň) – zabezpečuje ateliér scenáristickej tvorby; filmová a televízna réžia (Bc. stupeň) a scenáristika a réžia hraného a dokumentárneho filmu (Mgr. a ArtD. stupeň) – ateliér filmovej a televíznej réžie; dokumentárna tvorba – ateliér dokumentárnej tvorby; animovaná tvorba – ateliér animovanej tvorby; kameramanská tvorba a fotografia – ateliér kameramskej tvorby a fotografie; strihová skladba (Bc. stupeň) a strihová a zvuková skladba (Mgr. stupeň) – ateliér strihovej skladby; zvuková skladba (Bc. stupeň) a strihová a zvuková skladba (Mgr. stupeň) – ateliér zvukovej skladby; produkcia a distribúcia filmového umenia a multimédií (Bc. stupeň) a produkcia a manažment umení (Mgr. stupeň) – katedra produkcie a distribúcie; umelecká kritika a audiovizuálne štúdiá (Bc. stupeň) a audiovizuálne štúdiá (Mgr. stupeň, PhD. stupeň) – katedra audiovizuálnych štúdií; vizuálne efekty – ateliér vizuálnych efektov.

K 31. 10. 2016 študovalo na FTF VŠMU 287 študentov – z toho 9 zahraničných –, 170 poslucháčov študovalo na

bakalárskom, 98 na magisterskom a 19 na doktorandskom stupni. V školskom roku 2015/2016 skončilo štúdium FTF VŠMU 118 absolventov (62 bakalárov, 48 magistratov a 3 doktorov umenia). V uvedenom školskom roku bolo na FTF VŠMU dokončených 240 filmových projektov.

FTF VŠMU sa i v roku 2016 podieľala na organizovaní pätnástich festivalov a prehliadok, workshopov, masterclassov a sérií prednášok. Organizuje aj festival študentských filmov Áčko, ktorý sa vlni konal od 19. do 22. 10.

Filmový študentov FTF VŠMU získali v roku 2016 dovedna 35 ocenení – 14 v zahraničí a 21 na domácich festivaloch.

Filmová produkcia

Od roku 2012 vzniká na Slovensku ročne vyše dvadsať dlhometrážnych filmov pre kiná. Po rekordných 28 slovenských a koprodukčných filmoch v roku 2015 ich vlni vzniklo len o dva menej. Osem z nich bolo so 100-percentným slovenským podielom a doplnilo ich 5 majoritných a 9 minoritných koprodukcii. V štyroch prípadoch bol podiel nákladov 50 : 50.

Z 12 hraných filmov patrili k najúspešnejším *Učiteľka* (SK/CZ, r. J. Hřebejk), ktorá získala cenu za herecký výkon pre Zuzanu Mauréry na MFF Karlove Vary a bola predaná do distribúcie 14 krajín sveta, a *Masaryk* (SK/CZ, r. J. Ševčík), ktorý získal 12 českých a 8 slovenských národných filmových cien. Najviac divákov však prilákal triler *Červený kapitán* (SK/CZ/PL, r. M. Kollár). Ďalšie majoritne slovenské hrané filmy alebo koprodukcie 50 : 50: *Agáva* (SK, r. O. Šulaj), *Pirko* (SK/CZ, r. L. Klein Svoboda, P. Klein Svoboda), *Obchádzka na ceste k dokonalej ilúzii* (SK, r. R. Filo).

Šesť hraných filmov (3 v roku 2015) vzniklo vlni v minoritnej koprodukcii: *Ani vo sne!* (CZ/SK/BG, r. P. Oukropec), *Anjel Pána 2* (CZ/SK, r. J. Strach), *Ja, Olga Hepnarová* (CZ/PL/SK/FR, r. P. Kazda, T. Weinreb), *Bezva ženská na krku* (CZ/SK, r. T. Hoffman), *Teória tigra* (CZ/SK, r. R. Bajgar) a *Vlk z Kráľovských Vínograd* (CZ/SK/FR, r. J. Němec).

V roku 2016 vzniklo i 12 dlhometrážnych dokumentov pre kiná (13 v roku 2015), jeden z nich v minoritnej koprodukcii Slovenska. Z animovanej tvorby vlni vznikli len 2 koprodukcie s minimálnym slovenským podielom – *Lichožrúti* (CZ/SK/HR, r. G. Miklínová) a *Smrteľné historky* (CZ/SK, r. J. Bubeníček). Kompletnú zostavu slovenských dlhometrážnych filmov pre kiná nájdete v nasledujúcej tabuľke.

Dlhometrážne slovenské a koprodukčné filmy pre kiná vyrobené v roku 2016

FILM	RÉŽIA	KRAJINA PŮVODU	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR
5 October	Martin Kollar	SK/CZ	6. 10. 2016	ASFK
Agáva	Ondrej Šulaj	SK	31. 3. 2016	Continental film
Anjel Pána 2	Jiří Strach	CZ/SK	8. 12. 2016	Magic Box
Ani vo sne!	Petr Oukropec	CZ/SK/BG	1. 9. 2016	Magic Box
Bezva ženská na krku	Tomáš Hoffman	CZ/SK	20. 10. 2016	CinemArt
Červený kapitán	Michal Kollár	SK/CZ/PL	10. 3. 2016	Forum Film
Diera v hlave	Robert Kirchhoff	SK/CZ	30. 3. 2017	ASFK
Finále	Dušan Milko, Palo Korec	SK	24. 11. 2016	Continental film
IMT Smile a Lúčnica:	Paľo Janík	SK	10. 11. 2016	Continental film
Made in Slovakia				
Ja, Olga Hepnarová	Petr Kazda, Tomáš Weinreb	CZ/PL/SK/FR	14. 4. 2016	ASFK
Lichožrúti	Galina Miklínová	CZ/SK/HR	12. 1. 2017	Forum Film
Masaryk	Julius Ševčík	SK/CZ	15. 12. 2016	Garfield film
Obchádzka na ceste k dokonalej ilúzii	Róbert Filo	SK	7. 2. 2017	Wide Road Films
Okhwan na ceste za slobodou	Marek Mackovič	SK/CZ	9. 6. 2016	ASFK
Pirko	Lucia Klein Svoboda, Petr Klein Svoboda	SK/CZ	6. 10. 2016	Bontonfilm
Profesionálna cudzinka	Anna Grusková	SK	27. 2. 2017	Reminiscencie
Richard Müller: Nespoznaný	Miro Remo	SK/CZ	17. 11. 2016	ASFK
Sloboda pod nákladom	Pavol Barabáš	SK	1. 9. 2016	ASFK
Smrteľné historky	Jan Bubeníček	CZ/SK	14. 9. 2016	PubRes

Tatry, nový príbeh	Michal Romeo Dvořák	SK	27. 9. 2016	Itafilm
Ťažká voľba	Zuzana Piusi	SK/CZ	25. 2. 2016	Filmtopia
Teória tigra	Radek Bajgar	CZ/SK	14. 4. 2016	CinemArt
Trabantom do posledného dychu	Dan Přibáň	CZ/SK	12. 5. 2016	ASFK
Učiteľka	Jan Hřebejk	SK/CZ	21. 7. 2016	Forum Film
Vlk z Královských Vinohrad	Jan Němec	CZ/SK/FR	20. 4. 2017	ASFK
Zem, ktorá hľadá svoje nebo	Erik Praus	SK	7. 7. 2016	ASFK

POZNÁMKA: Filmy sú zoradené abecedne.

V roku 2016 vznikol ešte jeden titul uvedený v distribúcii, išlo však o stredometrážny projekt – dokument *Život v oblakoch* (SK, r. E. Baláž). Dlhometrážny dokument *Mir vam* (SK, r. J. Mravec ml.), filmová esej *Pät životov* (SK, r. J. Panáková), irednická a vážna *Coaltúra* (SK, r. M. Remo) a titul *Sedem hriechov civilizácie* (SK, 2016, r. Ľubomír Viluda, Ivan Kršiak) sa do bežnej kinodistribúcie nedostali a putovali po festivaloch.

Na výrobe 13 dlhometrážnych filmov pre kiná – 6 hraných a 7 dokumentárnych – sa podieľal i Rozhlas a televízia Slovenska.

Kinodistribúcia

Vlani prišlo do slovenských kín 5 667 071 divákov. Je to o 22,81 % viac než v roku 2015 (4 614 507 divákov). Hrubé tržby medzročne vzrástli o 22,32 %. Diváci zaplatili za vstupenky spolu 29 023 501 eur (23 727 092,05 eura v roku 2015), čo je najvyššia suma v ére samostatného Slovenska.

V roku 2016 na Slovensku stúpil i počet predstavení o 18,16 % zo 158 280 v roku 2015 na 187 017, čo je historicky najvyšší počet v ére samostatnosti. Kým priemerná návštevnosť na jedno predstavenie stúpila o 3,94 % z 29,15 diváka v roku 2015 na 30,20, priemerná cena vstupenky klesla z 5,14 eura na 5,12. Spôsobil to najmä vyšší počet predstavení v digitalizovaných jednosálových kinách, v ktorých je nižšie vstupné.

V slovenských kinách malo vlani premiéru 269 novinek, teda o 24 viac než rok predtým. Snímky uviedlo do kín 12 distribučných spoločností a 3 slovenské filmy si distribuovali samotní producenti. Najviac premiér mala spoločnosť CinemArt SK (53), za ňou sa umiestnili Film Europe Media Company (45) a Continental film (39). Z pohľadu dosiahnutých výsledkov sa poradie na prvých troch miestach nezmenilo. Najúspešnejšou distribučnou spoločnosťou roku 2016 bol podľa Únie filmových distribútorov CinemArt SK (do 31. 12. 2015 Barracuda Movie), ktorý mal 31 % podiel na počte divákov a 31,3 % podiel na hrubých tržbách. Druhá priečka patrila spoločnosti Continental film (18,1 %, resp. 19 %), tretia spoločnosti Saturn Entertainment (16,4 %, resp. 17,3 %).

Už štvrtý rok za sebou bol divácky najúspešnejší animovaný film, tentoraz *Hľadá sa Dory* s 280 744 divákmi. Ani vlani sa žiadnemu domácemu filmu nepodarilo dostať do prvej desiatky v rebríčku návštevnosti. *Červený kapitán* (r. M. Kollár) skončil na trinástej priečke (87 224 divákov).

TOP 10 divácky najúspešnejších filmov (za obdobie 1. 1. – 31. 12. 2016)

FILM	KRAJINA PŮVODU	PREMIÉRA	POČET DIVÁKOV	DISTRIBÚTOR
1. Hľadá sa Dory	US	16. 6. 2016	280 744	Saturn Entertainment
2. Tajný život maznáčikov	US	11. 8. 2016	217 726	CinemArt SK
3. Doba ľadová: Mamutí tresk	US	14. 7. 2016	180 612	CinemArt SK
4. Zootropolis	US	3. 3. 2016	154 602	Saturn Entertainment
5. Fantastické zvery a ich výskyt	US	17. 11. 2016	143 131	Continental film
6. Deadpool	US/CA	11. 2. 2016	140 239	CinemArt SK
7. Jednotka samovrahov	US	4. 8. 2016	134 281	Continental film
8. Revenant: Zmŕtvychvstanie	US	14. 1. 2016	120 025	CinemArt SK
9. Dieťa Bridget Jonesovej	GB/FR/US	15. 9. 2016	114 790	CinemArt SK
10. Trollovia	US	3. 11. 2016	108 146	CinemArt SK

ZDROJ: Únia filmových distribútorov Slovenskej republiky

V roku 2016 sa dostalo do kín rekordných 29 slovenských a koprodukčných filmov a pásiem vrátane obnovenej premiéry filmu Martina Šulíka *Všetko čo mám rád* (1992). Ako predfilmy sa do kín dostali aj 4 krátke animované tituly: *Superbia* (HU/CZ/SK, 2016, r. Luca Tóth), *Braček jelenček* (SK, 2015, r. Zuzana Žiaková), *Hviezdny taxík* (SK, 2015, r. Juraj Krumpolec) a *Kovbojsko* (SK, 2015, r. Dávid Štumpf).

Všetky slovenské filmy vrátane minoritných koprodukcii videlo vlani 377 094 divákov, čo je 6,61 % podiel na celkovej návštevnosti. Na porovnanie, v roku 2015 bol tento podiel 6,72 %. Minuloročný podiel 100-percentných slovenských filmov a majoritných koprodukcii na celkovej návštevnosti bol 4,79 % (273 123 divákov).

Vo výsledkoch sú po prvý raz zarátané nielen údaje za členov Únie filmových distribútorov SR, ale i výsledky premiérových filmov distribuovaných mimo nej. Naopak, zarátaná nie je napríklad návštevnosť projektov Bažant Kinematograf či KineDok ani čoraz populárnejšieho alternatívneho obsahu.

Videodistribúcia

Od roku 2012 nemáme k dispozícii žiadne údaje o počtoch predaných DVD a blu-ray (BD) nosičov na Slovensku.

Vlani bolo vydaných 56 DVD alebo BD so slovenskými a koprodukčnými audiovizuálnymi dielami (v roku 2015 ich bolo 48), z toho bolo 36 DVD a BD s dlhometrážnymi filmami pre kiná (30 v roku 2015). Slovenský filmový ústav (SFÚ) pokračoval v sprístupňovaní domácej tvorby a vydal na blu-rayoch 12 titulov. Vlani vydal desaťdielnu kolekciu na podporu predsedníctva SR v Rade EÚ a okrem toho aj blu-ray nosiče s titulmi *Perinbaba* (r. Juraj Jakubisko) a *Fontána pre Zuzanu* (r. Dušan Rapoš). Druhý najvyšší počet domácich filmov na DVD alebo BD priniesla v roku 2016 spoločnosť Magic Box Slovakia a tretím najväčším vydavateľom domácej tvorby bol Bontonfilm.

Čoraz rozšírejšia je ponuka filmov na stiahnutie. Napríklad cez stránku Piano, ktorá je po zániku jednotného systému spoplatnenia webov Piano na Slovensku v podobe národnej platobnej brány v ponuke Digital predplatného týždenníka. *týždeň* a poskytuje i slovenské dlhometrážne hrané filmy.

V polovici júla 2014 začal svoju činnosť slovenský internetový VoD portál Kinocola, za ktorým stojí produkčná spoločnosť Filmpark a ktorý sa špecializuje na slovenské a české filmy. Asociácia slovenských filmových klubov ponúka od júna 2016 službu Video on Demand (www.asfkvod.sk) a v ponuke mala zatiaľ 10 titulov.

Filmy si je možné zapožičať aj prostredníctvom digitálnych televízií, ako sú napríklad Magio od T-Comu a Fiber TV od Orangeu. Obe majú v ponuke i archív odvysielaných programov. Spoločnosť CME spustila v roku 2011 na Slovensku portál Voyo, VoD platformu, ktorá ponúka okrem filmov aj prístup k archívu TV staníc Markíza, Doma a Dajto. Od roku 2013 je k dispozícii služba HBO GO, ktorá poskytuje predplatiteľom HBO neobmedzený prístup k filmom, seriálom a dokumentom najmä z pôvodnej produkcie HBO, ale aj k najnovším filmovým hitom hollywoodskych štúdií.

Od roku 2011 je aj na Slovensku možné kúpiť si alebo vypožičať filmy na iTunes.

Veľkým prekvapením bol príchod americkej spoločnosti Netflix na slovenský trh od 6. 1. 2016. Od polovice decembra mu konkuruje služba Prime Video, ktorú Amazon sprístupnil vo viac ako 200 krajinách sveta vrátane Slovenska.

Kiná

V roku 2016 bolo v prevádzke 145 kín s 241 plátnami (rok predtým to bolo 140 kín s 235 plátnami), z čoho bolo 98 jednosálových kín, 20 miniplexov (kín s 2 až 7 sálami) so 79 sálami a 4 multiplexy (kiná s 8 a viac sálami) so 40 kinosálami, 19 letných kín a 4 alternatívne priestory. V Bratislave je navyše od roku 2015 v prevádzke aj kino IMAX s technológiou IMAX 3D, ktoré sa však nezapočítava do oficiálnych európskych štatistík.

K 31. 12. 2016 bolo na Slovensku digitalizovaných technológiou D-cinema 185 kinosál v 90 kinách a 3 letné kiná (175 kinosál v 82 kinách a 2 letné kiná v roku 2015). V 102 digitalizovaných kinosáloch – z toho v 37 v jednosálových kinách – bolo možné premietiť aj v 3D formáte. Ku koncu minulého roka malo 24 viacsálových kín na Slovensku digitalizovaných 100 % kinosál. Z 98 jednosálových kín bolo digitalizovaných 67,35 %, teda 66. Ich počet sa už asi výrazne nezvyšuje vzhľadom na to, že vlani žiadali o podporu (a získali ju) len dve.

V rokoch 2010 až 2016 podporil AVF digitalizáciu technológiou D-cinema 66 jednosálových kín a 3 letných kín celkovou sumou 2 123 240 eur a 9 kinosál vo viacsálových kinách sumou 160 250 eur.

V roku 2013 AVF otvoril nový podprogram, v ktorom môžu žiadatelia získať dotáciu na modernizáciu kina finančne menej náročnou digitálnou technológiou E-cinema HD. Vďaka tomu bolo v rokoch 2013 až 2016 podporených ďalších 22 žiadostí na digitalizáciu sumou 262 200 eur; vlani išlo už len o kino Tabačka v Košiciach.

Vzhľadom na to, že žiadosti väčšiny kín, ktoré mali záujem i finančné prostriedky na digitalizáciu, už boli podporené, v roku 2014 vznikol v AVF podprogram 4.3 Modernizácia vybavenia digitalizovaných jednosálových kín. Do konca minulého roka bolo podporených 21 žiadostí celkovou sumou 4 13 550 eur – kiná využili finančné prostriedky najmä na výmenu sedadiel, podlahy, plátna, ale aj na rezervačný systém vstupeniek.

K 31. 12. 2016 bolo v prevádzke 19 letných kín (17 v roku 2015). Ďalších 26 letných kín (z toho 9 v Bratislave) premietalo zadarmo, preto nie sú v štatistike zahrnuté rovnako ako dve autokiná – Shopping Palace v Bratislave a autokino Orava v Námestove.

Súčasnou sieťou európskych kín Europa Cinemas bolo vlni na Slovensku 25 kín v devätnástich mestách.

Filmové kluby

Filmové kluby (FK) sú na Slovensku združené v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK). Ku koncu roku 2016 pôsobilo na Slovensku celkovo 57 filmových klubov so 6 789 členmi (v roku 2015 to bolo 54 klubov s 5 569 členmi). Väčšina FK funguje v priestoroch klasických kín, 37 z nich, teda 64,91 %, v digitalizovaných kinách.

Na predstavenia klubových filmov prišlo vlni vo všetkých kinách na Slovensku (nielen v FK) 133 472 divákov, čo znamená medziročný pokles o 2,3 %. Klubové tituly sa podieľali na celkovej návštevnosti v slovenských kinách 2,4 % (2,92 % v roku 2015).

ASFK uviedla do kín 34 dlhometrážnych novínok, z toho 2 obnovené premiéry, a 2 krátke animované filmy. Najnavštevovanejším klubovým titulom roku 2016 sa stala *Sloboda pod nákladom* (SK, 2016, r. Pavol Barabáš) s 15 283 divákmi.

Domáce festivaly a prehliadky

Medzinárodný filmový festival Art Film Fest sa vo svojom 24. ročníku (17. – 25. 6.) presunul z Trenčianskych Teplíc a Trenčína do Košíc. Program zahŕňal 15 programových sekcií a 160 filmov z 57 krajín sveta. Hlavnú cenu, Modrého anjela za najlepší film, získala *Stanica 48* (*Junction 48*, IL/US/DE, 2016, r. Udi Aloni). V medzinárodnej súťaži krátkych filmov zvíťazil dokument *Symbolické hrozby* (*Symbolic Threats*, DE, 2015, r. Mischa Leinkauf, Lutz Henke a Matthias Wermke). Udeľené boli aj tradičné ocenenia Hercova misia (Lazar Ristovski, Karel Roden) a Zlatá kamera (Stephen Daltry, Sir Alan Parker).

V takmer rovnakom termíne (23. – 26. 6.) sa na pôvodnom mieste konania Art Film Festu konal Medzinárodný filmový festival Trenčianske Teplice, ktorého súčasťou bola medzinárodná súťažná prehliadka študentských filmov Na ceste. Hlavnú cenu Zlatá žaba získal film *Amanitas* (CZ, 2015, r. Jakub Šmíd). Cenu poroty *Checkpoint* (SK, 2014, r. Adam Felix). Na Most slávy pribudli dve tabuľky, ale ocenenie malo pozmenený názov – Umeľcova misia. Získali ju herečky Chiara Mastroianni a Zdena Studenková. Cenu Zlatá kamera si prevzali slovenský scenárista, dramaturg a pedagóg Marek Leščák a maďarský režisér Béla Tarr.

V dňoch 13. – 18. 9. sa v Piešťanoch konal 11. MFF Cinematik. Hlavnú cenu festivalu Meeting Point Europe Award, určenú pre najlepší európsky film vyrobený v rokoch 2015 a 2016, získal *Saulov syn* (HU, 2015, r. László Nemes). Cenu Literárneho fondu Cinematik.doc za najlepšiu réžiu slovenského dokumentárneho filmu získal *5 October* (SK/CZ, 2016, r. Martin Kollar).

Osemnásť Medzinárodný filmový festival Bratislava (11. – 17. 11.) udelil Grand Prix v súťaži prvých a druhých hracích filmov titulu *Tramontane* (LB/FR/QA/AE, 2016, r. Vatche Boulghourjian). Cena za najlepší dokument patrí snímke *Prijímanie* (*Komunia*, PL, 2016, r. Anna Zamecka) a v súťaži krátkych filmov zvíťazila *Adaptácia* (*Adaptacja*, PL, 2016, r. Bartosz Kruhlik). Ocenenie za umeleckú výnimočnosť vo svetovej kinematografii si prevzal Rade Šerbedžija a laureátom ocenenia MFF Bratislava a držiteľom pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku slávy sa za dlhoročnú umeleckú tvorbu stal slovenský herec Martin Huba.

Medzinárodný festival filmových klubov Febiofest sa v dňoch 31. 3. až 16. 4. 2016 konal už po 23. raz, a to v desiatich mestách. Hlavnú cenu v Súťaži krátkych filmov krajín V4 získal rakúsky režisér Bernhard Wenger za dokument *Rovnováha* (*Gleichgewicht*, AT, 2016). Zvláštne uznanie poroty sa dostalo tanečnému *Procesu* (CZ, 2015) Johany Švarcovej. Na Febiofeste boli po ôsmy raz vyhlásení aj držiteľia Výročných cien ASFK – za rok 2015 sa najlepším filmovým klubom stalo Artkino Metro v Trenčíne, najlepším klubovým filmom *Eva Nová* (SK/CZ, 2015, r. Marko Škop). Výročnú cenu ASFK za prínos svetovej kinematografii získal režisér Otar Iosseliani a za prínos slovenskej kinematografii a klubovému hnutiu ocenili Dušana Trančíka a Petra Zelenku.

Na 9. medzinárodnom festivale animovaného filmu Fest Anča (29. 6. – 3. 7.) v Žiline získal hlavnú cenu Anča Award film *Tri muchy na mieru* (*Tres moscas a medida*, ES, 2015, r. María Álvarez, Elisa Morais). Frederic Siegel zo Švajčiarska získal za svoj krátky film *Ruben odchádza* (*Ruben Leaves*, CH, 2015) ocenenie Anča Student Award, Anča Slovak Award skončila v rukách Marty Prokopovej za snímku *Mila Fog* (SK, 2015) a *Braček jelenček* (SK, 2015, r. Zuzana Žiaková) si odniesol Čestné uznanie. *Hviezdny taxík* (SK, 2015, r. Juraj Krumpolec) získal špeciálnu distribučnú cenu Anča D Award.

► Miroslav Ulman (Správa o stave slovenskej audiovizie v roku 2016)

< Text prešiel krátením a dodatočnými redakčnými úpravami >

V PREDAJI OD
MARCA 2017

**PREDAJ MESAČNÍKA FILM. SK: КИНОКРЕПТВА А ІНЭ ПРЭДАЖЕ / BRATISLAVA ► Klipka.sk – predajňa SFU (Grossliniová 4,3) ► Artforum (Kozia 20)
► Hummel Music (Kobuleňská 2) ► Martinus (Ochodná 26) ► Prospero – predajňa DU (Jakušovo nám. 12) ► vieračka VŠMU (Svoradova 2)
PEZINOK ► Artforum **BANSKÁ BYSTRICA** ► Artforum **PREŠOV** ► Artforum **FILMOVÉ KLUBY** ► Kino Lumiere Bratislava – kino SFU (Špitálska 4)
► FK – Kino Junior Levice ► FK – Kino Strojár Marín ► FK – Kino Fontána Piešťany ► FK – Naoko Trnava**

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE**

ISSN 1335-8286

9 771335 828003

06

FILM. SK JE EVIDOVANÝ MK SR POD EÚ, Č. EV 947/08

KALENDÁRIUM

► **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

► **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

► **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ